РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА ПРЊАВОР
НАЧЕЛНИК ОПШТИНЕ

Карађорђева бр. 2, Прњавор, тел/факс: +387 51 663 740
e-mail: opstina@prnjavor.ba, www.prnjavor.ba

Елаборат
о оправданости захтјева за стицање статуса града

Прњавор, септембар 2022. године

САДРЖАЈ

1. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ 3
1.1. Историјски преглед…….....5
2. ДЕМОГРАФСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ..... 6
3. ПРИВРЕДА 12
3.1. Привредни субјекти..... 17
3.2. Финансијски резултати пословања привреде..... 19
3.3. Структура привреде по дјелатностима..... 20
3.4. Спољнотрговинско пословање..... 22
3.5. Пројекат пословна зона "Вијака" Прњавор……..…….24
3.6. Пољопривреда 27
3.7. Туризам 36
4. ТРЖИШТЕ РАДА 40
5. ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ..... 44
5.1. Предшколско образовање..... 44
5.2. Основно образовање……..…….45
5.3. Средњошколско образовање..... 48
5.4. Култура и спорт..... 50
5.5. Здравствена заштита..... 53
5.6. Социјална заштита 54
6. ЈАВНА ИНФРАСТРУКТУРА..... 57
7. ПРЊАВОР, АДМИНИСТРАТИВНИ ЦЕНТАР 61
7.1. Јавне услуге..... 65
8. ЖИВОТНА СРЕДИНА 68
9. ПРОСТОРНО-ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА 71
10. СИГУРНОСТ ГРАЂАНА 72
10.1. Цивилна заштита 72
11. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА (ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ПРЊАВОР 2022-2028) 74
12. АНАЛИЗА БУЏЕТА 76
13. ЗАКЉУЧАК..... 81

1. ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Територија општине Прњавор обухвата површину од око 630 km^2 и налази се у сјеверном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине, те се граничи са сљедећим општинама: Србац, Дервента, Станари, Теслић, Челинац и Лакташи. Важно је нагласити да се општина Прњавор налази на ауто-путу који повезује Бањалуку и Добој.

Општина Прњавор је територијална јединица локалне самоуправе у којој грађани задовољавају своје потребе и учествују у остваривању заједничких и општих интереса, непосредно и посредством демократски изабраних представника. Општина Прњавор се налази у саставу ентитета Република Српска, у држави Босна и Херцеговина.

Према административно-територијалној подјели општину Прњавор чине 64 насељена мјеста која су у саставу 35 мјесних заједница.

Насељена мјеста су: Бабановци, Брезик, Велика Илова, Вршани, Гајеви, Гаљиповци, Горња Илова, Горња Мравица, Горњи Вијачани, Горњи Гаљиповци, Горњи Палачковци, Горњи Смртићи, Горњи Штрпци, Грабик Илова, Гусак, Долине, Доња Илова, Доња Мравица, Доњи Вијачани, Доњи Гаљиповци, Доњи Палачковци, Доњи Смртићи, Доњи Штрпци, Дренова, Јадовица, Јасик, Кокори, Коњуховци, Карађ, Кремна, Кулаши, Лишња, Лужани, Мравица, Мрачај, Мећино Брдо, Мујинци, Насеобина Бабановци, Насеобина Лишња, Насеобина Хрвећани, Ново Село, Околица, Орашје, Отпочиваљка, Парамије, Печенег Илова, Поповићи, Поточани, Присоје, Прњавор, Просјек, Пурећи, Ралутинац, Ратковац, Скакавци, Срповци, Хрвећани, Црквена, Чивчије, Чорле, Шаринци, Шерег Илова, Шибовска и Штивор.

Мјесне заједнице су: Прњавор, Околица, Бабановци, Мећино Брдо, Доњи Гаљиповци, Грабик Илова, Коњуховци, Гаљиповци, Кремна, Штрпци, Кулаши-Поповићи, Присоје, Горњи Вијачани, Доњи Вијачани, Горња Мравица, Доња Мравица, Дренова, Шаринци, Вршани, Кокори, Хрвећани, Поточани, Орашје, Гусак-Гајеви, Црквена, Лишња, Насеобина Лишња, Чорле, Велика Илова, Печенег Илова, Шибовска, Смртићи, Палачковци, Отпочиваљка-Мрачај и Просјек.

Органи општине Прњавор су:

- Скупштина општине Прњавор – представнички орган, орган одлучивања и креирања политике општине Прњавор
- Начелник општине Прњавор – извршни орган, заступа и представља општину, руководи Општинском управом општине Прњавор и одговоран је за њен рад.

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске (попис из 2013. године) на подручју општине Прњавор живи 34.357 становника. Према степену развијености, општина Прњавор спада у развијене општине.

Општина Прњавор се налази на крајњем истоку бањалучке регије, на правцу исток – запад (Блиски исток – Балкан – Европска унија), те на правцу сјевер – југ (Скандинавско полуострво – Централна Европа – Јадранско море). Аутопут Бања Лука – Добој пролази кроз непосредну близину града и јужним дијелом општине Прњавор, укупне дужине 72 km, од тога дионицом од 38 km пролази кроз општину Прњавор. Општина Прњавор је удаљена 55 km од међународног ауто-пута Београд (Република Србија) – Загреб (Република Хрватска), те 60 km од транснационалног коридора 5С, који ће повезивати Централну Европу са регијом Јадранског мора.

Најближи међународни гранични прелази:

- Градишка – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Хрватском (промет лица свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 70 km.

- Брод – међународни гранични прелаз II категорије у друмском саобраћају са Републиком Хрватском (промет лица, свих врста превозних средстава и свих врста робе, осим робе која подлијеже плаћању акцизе), удаљееност 55 km.
- Рача – међународни гранични прелаз I категорије у друмском саобраћају са Републиком Србијом (промет лица, свих врста робе и превозних средстава), удаљеност 190 km.

Бродски транспорт:

- Лука Шамац – удаљеност 100 km
- Лука Брчко – удаљеност 130 km
- Лука Плоче – удаљеност 376 km
- Лука Сплит – удаљеност 310 km

Жељезнички саобраћај:

Јужним дијелом општине пролази жељезнички правац Добој – Бања Лука. Станице су:

- Кулаши – удаљеност 15 km од центра општине Прњавор
- Присоје – удаљеност 22 km од центра општине Прњавор
- Драгаловци (општина Станари) – удаљеност 17 km од центра општине Прњавор

Аеродроми у окружењу:

- Бања Лука – удаљеност 42 km
- Тузла – удаљеност 108 km
- Сарајево – удаљеност 198 km
- Загреб – удаљеност 197 km
- Београд – удаљеност 255 km

Општина Прњавор је са сусједним општинама повезана мрежом саобраћајница:

- Аутопут Бања Лука – Добој у дужини од 38 km
- Магистрални пут Бања Лука – Дервента (М - 16) у дужини од 43 km
- Регионални путни правац Челинац – Прњавор – Србац (R - 474) у дужини од 40 km
- Регионални пут Прњавор – Добој (R - 474) у дужини од 10 km
- Општина Прњавор је испреплетена густом мрежом путева у дужини од 992 km (локални путеви 842 km и некатегоризовани путеви 150 km).

Општина Прњавор обухвата плодне долине ријека Укрина, Вијака и Лишња између планина Мотајица (Оштра главица 625 m н.в.) на сјеверу и Љубић (Свињар 594 m н.в.) на југу са просјечном надморском висином око 250 метара.

Према свом географском положају општина Прњавор је смјештена на ободу Панонске низије, па сходно томе у простору у коме је смјештена општина Прњавор присутна је умјерено-континентална клима са својим стандардним климатским особинама и факторима који су карактеристични за ову климу. С обзиром на то да подручје општине Прњавор има повољан географски положај, јер се налази на простору сјеверног умјереног климатског појаса, ово подручје карактеришу: доста велика прозрачност и појачана циркулација ваздушних маса, свјеже али веома угодно, пријатно и топло прољеће, врло топло и врућe љето, умјерено–прохладна јесен, блага и дуга зима, појава магле са прелаза јесени у зиму, умјерена облачност и умјерена релативна влажност ваздуха.

Слика 1. Географски положај општине Прњавор

На основу Одлуке о критеријумима за оцјену степена развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској, а према члану 76. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 97/16, 36/19 и 61/21), Општина Прњавор спада у ред развијених општина.

Критеријуми за оцјену степена развијености јединица локалне самоуправе су:

- остварени укупни приходи регистрованих привредних субјеката у претходној години на нивоу јединице локалне самоуправе по становнику,
- остварени буџетски приходи (порески и непорески) у претходној години на нивоу јединице локалне самоуправе по становнику,
- стопа незапослености – процентуално учешће незапослених лица у укупној радној снази на нивоу јединице локалне самоуправе,
- густина насељености,
- укупан број регистрованих возила на подручју јединице локалне самоуправе у односу на укупан број регистрованих возила у Републици Српској,
- број ученика који похађају основну школу у односу на број становника на нивоу јединице локалне самоуправе,
- општа стопа природног прираштаја на нивоу јединице локалне самоуправе (разлика између стопе наталитета и стопе морталитета),
- број пословних субјеката на нивоу јединице локалне самоуправе у односу на укупан број пословних субјеката у Републици Српској,
- вриједност извршених радова према врсти грађевинских објеката и стамбена изградња на нивоу јединице локалне самоуправе у односу на укупну вриједност у Републици Српској.

1.1. Историјски преглед

Подручје општине Прњавор било је насељено још у праисторијско доба о чему свједоче археолошка налазишта на неколико локалитета. Најзначајнији трагови праисторијске цивилизације пронађени су на брежуљку Лушчић у непосредној близини бање Кулаши гдје су лоцирани остаци насеља из времена крапинског прачовјека, док су у селима Поповићи и Штрпци пронађени артефакти који указују на присуство савременог човјека, тј. homo sapiens-а. Први писани траг о насељу Прњавор потиче из

1834. године када се у шематизму Епархије бањалучке овим именом означава постојећа црквена парохија. Интензивнији привредни развој Прњавор доживљава крајем XIX вијека када се на ово подручје, у складу са политиком владајуће Аустроугарске, досељава велики број припадника различитих нација: Италијана, Украјинаца, Чеха, Словака, Нијемаца, Мађара, Јевреја, Рома и других народа. Пописима становништва који су спроведени крајем XIX и почетком XX вијека, потврђено је присуство 19 различитих нација на овом подручју, а из тог периода остао је назив „Мала Европа“ како и данас означавају овај крај. Завршетком Првог свјетског рата, котар Прњавор као дио Врбаске бановине улази у састав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, односно касније Краљевине Југославије. Овај период карактерише интензивни привредни и урбани развој, а Прњавор након аграрне реформе постаје средиште среза и административно, културно и образовно средиште. Након Другог свјетског рата, тачније 1951. године, као дио СР БиХ, односно СФРЈ, на површини приближно данашњој, формира се општина Прњавор, а град Прњавор добија функцију општинског административног центра. У протеклих шездесетак година, на овом подручју развијају се значајни привредни капацитети и инфраструктура, а општинско средиште поприма одлике урбаног насеља захваљујући којима у функционалном смислу дјелује на околна насеља.

Подручје општине Прњавор се развија у дугом временском периоду, мијењајући капацитете и улогу до функције општинског административног центра са значајним привредним капацитетима и инфраструктуром, са општинским средиштем које има одлике урбаног насеља. Посебну карактеристику представља присуство великог броја припадника различитих нација.

2. ДЕМОГРАФСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Праћење промјена у кретању становништва је темељна претпоставка за све врсте планирања. Приликом анализе неког простора неопходно је сагледати најважније компоненте кретања популације јер иста представља веома битан фактор друштвено-економског развоја.

Табела 1. Кретање броја становника

Година	**1991.**	**2013.**	**2017.**	**2018.**	**2019.**	**2020.**
Укупно	47055	34357	33531	33278	32982	32650

Извор:Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 47; Процјена Републичког завода за статистику Бања Лука (допис број 06.3.04./060-543/21).

По попису становништва који је спроведен 2013. године, општина Прњавор има укупно 34.357 становника, што чини око 3% становништва Републике Српске. У односу на Попис из 1991. године, општина Прњавор има 12.698 становника мање, односно становништво је смањено за око 27%. Смањење броја становника се наставља и у постпописном периоду на шта указују званичне процјене броја становника Завода за статистику Републике Српске.

У последњих тридесетак година дошло је до многих промјена везаних за становништво општине Прњавор. Ту се прије свега мисли на промјену у укуном броју становника, промјенама у структурама становништва (нарочито старосној и структури према активности), израженим миграционим кретањима, као и промјенама везаним за величину и укупан број домаћинстава.

Кретање броја домаћинстава прати кретање броја становника. Укупан број домаћинстава 2013. године је 12.166, а просјечан број чланова по једном домаћинству је 2,82. У односу на 1991. годину, број домаћинстава је смањен за око 5%. Удио самачких у укупном броју домаћинстава је релативно висок и износи око 24%, односно, свако четврто домаћинство на подручју општине Прњавор је самачко домаћинство.

Графикон 1. Кретање броја становника

Табела 2. Упоредни преглед броја становника по насељеним мјестима (1991.-2013. година)

Редни број	Насељено мјесто	Број становника 1991. године	Број становника 2013. године
1.	Бабановци	398	188
2.	Брезик	304	125
3.	Велика Илова	1.041	699
4.	Вршани	722	372
5.	Гајеви	191	148
6.	Гаљиповци	400	186
7.	Горња Илова	1.391	754
8.	Горња Мравица	782	578
9.	Горњи Вијачани	1.074	621
10.	Горњи Гаљиповци	339	250
11.	Горњи Палачковци	1.235	821
12.	Горњи Смртићи	1.443	1.084
13.	Горњи Штрпци	1.356	1.157
14.	Грабик Илова	839	530
15.	Гусак	237	179
16.	Долине	193	167
17.	Доња Илова	817	511
18.	Доња Мравица	448	386
19.	Доњи Вијачани	1.700	1.195
20.	Доњи Гаљиповци	426	433
21.	Доњи Палачковци	568	359
22.	Доњи Смртићи	672	452
23.	Доњи Штрпци	1.516	1.061

24.	Дренова	864	446
25.	Јадовица	93	63
26.	Јасик	227	282
27.	Караћ	96	111
28.	Кокори	606	358
29.	Коњуховци	1.455	1.029
30.	Кремна	1.155	847
31.	Кулаши	1.234	477
32.	Лишња	1.847	891
33.	Лужани	179	209
34.	Мићино Брдо	170	231
35.	Мравица	548	288
36.	Мрачај	219	135
37.	Мујинци	260	181
38.	Насеобина Бабановци	506	673
39.	Насеобина Лишња	477	277
40.	Насеобина Хрвећани	140	73
41.	Ново Село	168	88
42.	Околица	529	824
43.	Орашје	363	169
44.	Отпочиваљка	229	124
45.	Парамије	289	175
46.	Печенег Илова	1.287	841
47.	Поповићи	951	548
48.	Поточани	597	842
49.	Прњавор	8.104	7.651
50.	Просјек	476	302
51.	Пурићи	426	269
52.	Ралутинац	94	48
53.	Ратковац	349	598
54.	Скакавци	365	227
55.	Срповци	305	161
56.	Хрвећани	670	405
57.	Црквена	721	468
58.	Чивчије	374	228
59.	Чорле	632	395
60.	Шаринци	862	510
61.	Шерег Илова	449	306
62.	Шибовска	249	232
63.	Штивор	402	119
УКУПНО		**47.055**	**34.357**

Извор:Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 51
Републички завод за статистику, резултати Пописа становништва 2013. године

Према административно-територијалној подјели општину Прњавор чине 64 насељена мјеста која су груписана у 35 мјесних заједница. У односу на попис из 2013. године број насељених мјеста је од 2018. године увећан за једно и то насељено мјесто Присоје. Из претходне табеле видљиво је да је већина насеља у међупописном периоду

забиљежила пад броја становника. Од 63 насељена мјеста у општини Прњавор, чак 54 има депопулциони карактер што је око 85% општинског простора. Пораст броја становника забиљежен је у свега девет насељених мјеста.

Ријеч је о насељеним мјестима у приградском подручју и насељима смјештеним уз најзначајније путне правце. Једна од карактеристика насеља са позитивном међупописном промјеном је и та да се у већини тих насеља населио одређен број избјеглог и расељеног становништва, што упућује на закључак да је на пораст становништва утицала миграциона компонента. Број насеља са више од 1.000 становника смањен је са 14 колико их је било 1991. године на свега 6 у 2013. години (укључујући и градско насеље Прњавор). Удио малих и патуљастих насеља је са 49% 1991. године порастао на 65% 2013. године.

Слика 2. Мапа насељених мјеста општине Прњавор

Евидентне промјене у кретању становништва које су се десиле у последњих тридесетак година резултат су раслојавања домаћинстава, односно, смањења просјечног броја чланова домаћинстава, повећања броја самачких домаћинстава и насељавања становништва у ужу градску зону. Све ово указује на дугорочно неодрживу демографску ситуацију те је неопходно стратешки приступити рјешавању евидентираних демографских проблема.

Табела 3. Старосна и полна структура становништва

Старосне групе	2013.			2017.			2018.			2019.			2020.		
	М	Ж	Σ	М	Ž	Σ	М	Ž	Σ	М	Ž	Σ	М	Ž	Σ
0-14	2568	2446	5015	2319	2280	4599	2298	2242	4540	2272	2212	4484	2247	2187	4434
15-64	11315	11311	22621	10872	10882	21754	10744	10714	21458	10594	10544	21138	10464	10313	20777
65+	2800	3917	6721	3049	4129	7178	3087	4193	7280	3113	4247	7360	3142	4297	7439
Укупно	**16683**	**17674**	**34357**	**16240**	**17291**	**33531**	**16129**	**17149**	**33278**	**15979**	**17003**	**32982**	**15853**	**16797**	**32650**

Извор: Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године, Републички завод за статистику, Билтен демографске статистике 2021. друго измијењено издање

Из табеле 3. је видљиво да је у Општини Прњавор по полној структури у неведеном периоду становништво женске популације нешто бројније. Та разлика је посебно изражена у старосној групи преко 65 година. Када је у питању старосна структура становништва, током цијелог наведеног периода евидентан је тренд смањења популације у старосној групи до 14 година, док је популација 65 и више година у сталном порасту. Просјечна старост становништва је 42,31 година.

Табела 4. Етничка структура становништва

Етничка структура	**1991.**	**2013.**
Бошњаци	7143	2749
Хрвати	1721	423
Срби	33508	29478
Остали	4683	1707

Извор:Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 59
Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године

Из претходне табеле уочљиво је да је према Попису из 2013. године, већинско становништво у општини Прњавор српске националности, као и 1991. године, при чему се удио Срба повећао са 71,21% на 85,80%, Бошњаци чине 8,00% становништва, док су 1991. године чинили 15,18%. Проценат Хрвата је 1,23%, а у 1991. години је износио 3,65%. Значајно је напоменути учешће осталих националности у укупној етничкој структури општине. Припадници украјинске, италијанске, чешке, пољске, ромске, црногорске и осталих националности чине 4,22%. Проценат оних који се нису изјаснили и непознато чини мање од 1%.

Подручје наше општине су крајем XIX вијека почели насељавати припадници различитих етничких група (углавном из источне и централне Европе), тако да је у пописима са почетка XX вијека евидентирано значајно присуство различитих националности, те је Прњавор с правом био познат као **„Мала Европа“.**

Табела 5. Број становника у урбаним и руралним насељима

Географска распоређеност	1991.			2013.[1]		
	M	**Ž**	**S**	**M**	**Ž**	**S**
Урбано	3961	4143	8104	3587	4064	7651
Рурално	19845	19106	38951	13088	13618	26706
Укупно	**23806**	**23249**	**47055**	**16675**	**17682**	**34357**

Извор:Драшко Маринковић „Дневне миграције становништва општине Прњавор“, стр. 50; Републички завод за статистику Бања Лука, резултати Пописа становништва 2013. године

Општину Прњавор карактерише већи проценат становника који живи у руралном дијелу општине, што је уочљиво из претходне табеле. Доступне информације указују да највећи број становника на подручју општине живи у руралним насељима али је у последње вријеме примјетан тренд демографског пражњења, нарочито насеља удаљенијих од општинског центра. Као посљедица миграција село-град и процеса урбанизације у односу на 1991. годину порастао је број становника у приградским насељима и самом општинском сједишту.

3. ПРИВРЕДА

Привредна кретања у Општини Прњавор у 2021. години карактерише раст укупне привредне активности (мјерен укупним приходом), раст обима спољнотрговинске размјене и извоза, раст добити привреде.

Општина Прњавор је задржала статус развијене општине која је атрактивна за инвеститоре.

Од 2015. године врши се редовно годишње анкетирање предузећа са подручја општине, а у циљу унапређења пословног окружења и интензивирања сарадње привреде са локалном заједницом. Стварање повољних услова за инвестирање утицало је на значајан прилив капитала. У посљедњих неколико година на подручје општине је инвестирано преко 150.000.000 ЕУР-а директних страних и домаћих инвестиција, а регистрован капитал у Прњавору има 23 земаље свијета (што је преко 25% регистрованих земаља улагача у БиХ). Битно је истаћи да су и у 2021. години домаћи и страни инвеститори на подручју општине реализовали значајне привредне инвестиције.

Укупни приходи привреде општине Прњавор су у 2021. години износили 1.027.830.517,00 КМ, што представља раст од 33,9% (260.121.707,00 КМ), у односу на 2020. годину када су укупни приходи привреде општине Прњавор износили 767.708.810,00 КМ.[2]

Према висини укупних прихода привреде, општина Прњавор заузима 3. мјесто на подручју које покрива Подручна привредна комора Бања Лука иза Бања Луке и Лакташа и има највећу стопу раста укупних прихода привреде, као и 5. мјесто у Републици Српској иза Бања Луке, Бијељине, Лакташа и Требиња. Када у обзир узмемо однос укупних прихода привреде и броја пословних субјеката на подручју града/општине, општина Прњавор се налази на трећем мјесту у Републици Српској (иза

[1] Обзиром да Републички завод за статистику не прикупља податке о броју становника према типу насеља и не врши њихову процјену по општинама, не располажемо новијим подацима.

[2] Извор: Финансијски резултати пословања привреде Републике Српске и Подручја коморе Бања Лука, Подручна привредна комора Бања Лука, јули 2022. године

Станара и Гацког, а испред Мркоњић града и Требиња). Наведено представља јасан показатељ изузетног раста нивоа привредне активности.

Табела 6. Укупни приходи по градовима/општинама подручја Привредне коморе Бања Лука

Град/општина	**Укупни приходи привреде за** 2020. **год**.	**Укупни приходи привреде за** 2021. **год**.	**Разлика** 2021.-2020.	**Стопа раста** 2021./2020.
Бања Лука	7.388.993.955	8.278.606.093	889.612.138	12,0
Лакташи	1.345.404.706	1.547.832.415	202.427.709	15,0
Прњавор	767.708.810	1.027.830.517	260.121.707	33,9
Приједор	763.923.029	885.511.880	121.588.851	15,9
Градишка	734.359.124	883.046.926	148.687.802	20,2

Графикон 2. Укупни приходи по градовима/општинама подручја Привредне коморе Бања Лука

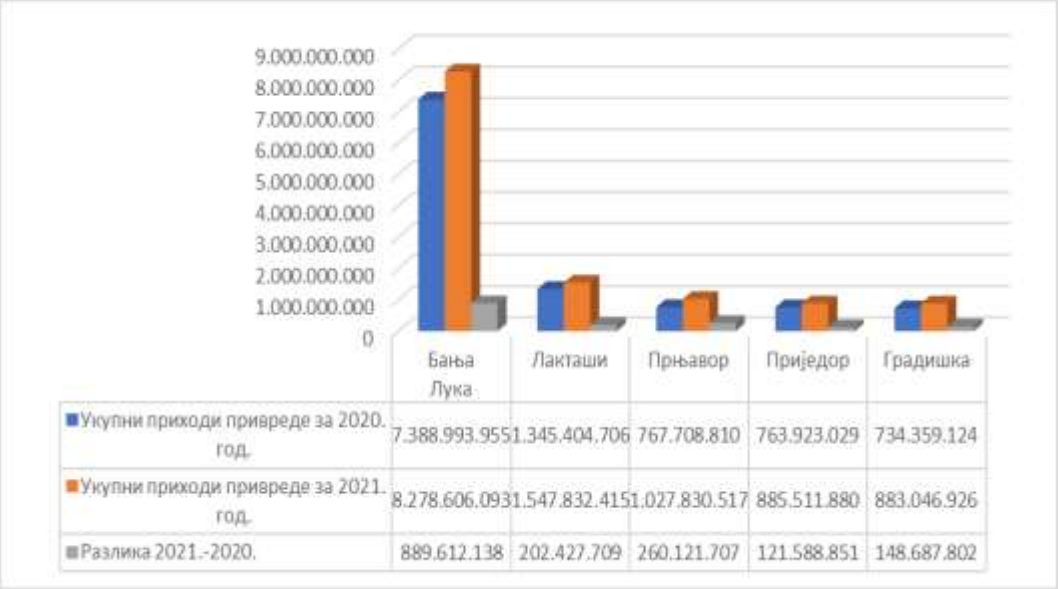

Графикон 3. Стопа раста укупних прихода по градовима/општинама подручја Привредне коморе Бања Лука

Табела 7. Укупни приходи по градовима/општинама у Републици Српској

Град/општина	**Број пословних субјеката**	**Укупни приходи привреде за** 2021. **год.**
Бања Лука	3.142	8.278.606.093
Бијељина	1.101	2.549.329.564
Лакташи	535	1.547.832.415
Требиње	327	1.236.839.110
Прњавор	236	1.027.830.517
Приједор	453	885.511.880
Градишка	492	883.046.926

Графикон 4. Укупни приходи по градовима/општинама у Републици Српској

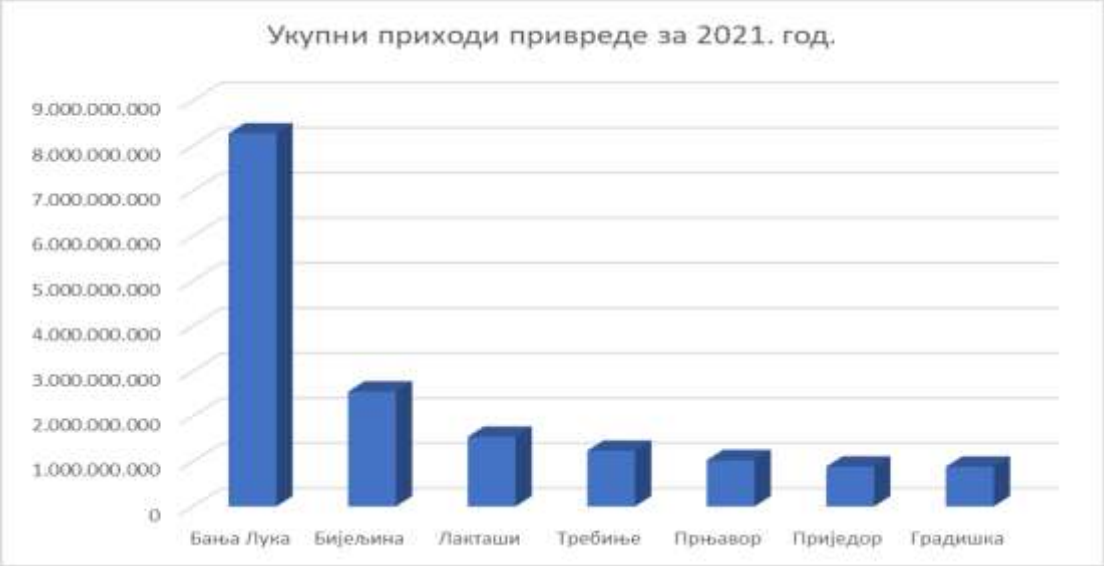

Табела 8. Однос укупних прихода привреде и броја привредних друштава на територији града/ општине за 2021. годину

Р.б.	Град/Општина	Бр. привредних субјеката	Укупни приходи привреде	Укупни прих. привр./бр. привр. субј.
1	Станари	18	221.509.517	12.306.084
2	Гацко	36	167.917.803	4.664.383
3	**Прњавор**	236	1.027.830.517	4.355.214
4	Мркоњић Град	101	428.167.840	4.239.286
5	Требиње	327	1.236.839.110	3.782.383
6	Доњи Жабар	28	97.896.346	3.496.298
7	Билећа	75	249.504.801	3.326.731
8	Соколац	98	323.741.833	3.303.488
9	Дервента	200	611.088.023	3.055.440
10	Лакташи	535	1.547.832.415	2.893.145
11	Угљевик	93	254.213.227	2.733.476
12	Бања Лука	3.142	8.278.606.093	2.634.821
13	Котор Варош	95	249.313.515	2.624.353
14	Зворник	333	859.775.387	2.581.908
15	Брод	67	169.765.761	2.533.817

Графикон 5. Однос укупних прихода привреде и броја привредних друштава на територији града/општине за 2021. годину

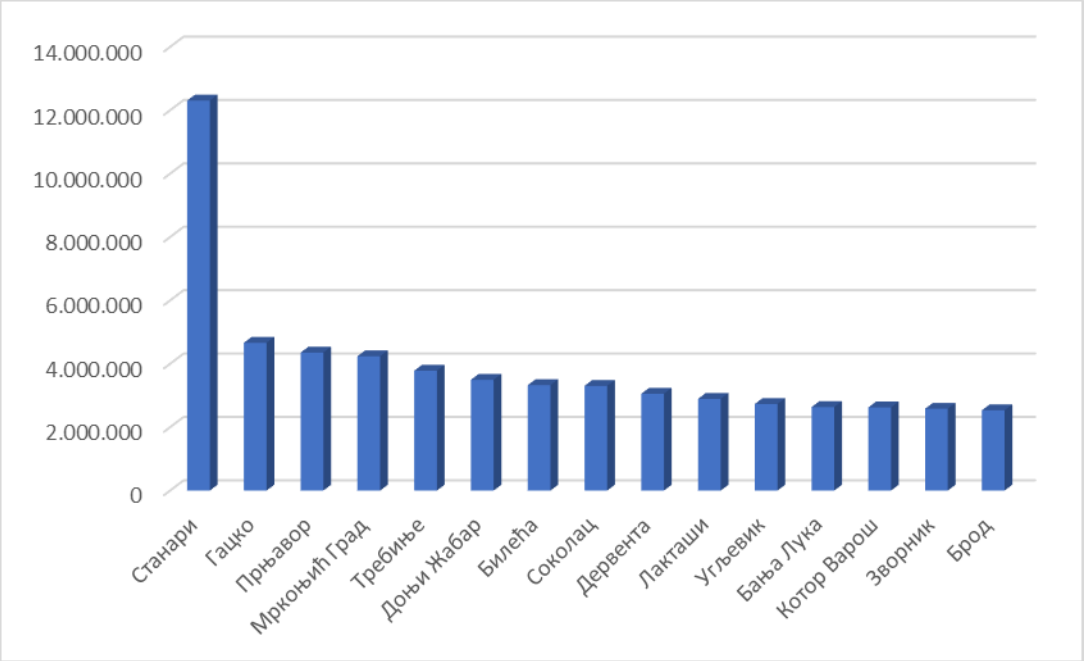

У укупним приходима привреде Републике Српске за 2021. годину општина Прњавор учествује са 4,2%, што представља раст од 0,58% у односу на 2020. годину, када је учешће укупних прихода привреде општине Прњавор у укупним приходима привреде Републике Српске износило 3,62%. Раст укупних прихода привреде општине Прњавор у периоду 2020-2021. година је значајно већи од раста укупних прихода

привреде на подручју које покрива Подручна привредна комора Бања Лука (већи за 18,6%), као и од раста укупних прихода привреде Републике Српске (већи за 18,2%).[3]

Табела 9. Стопа раста прихода привреде у периоду 2021-2020. године

	Стопа раста 2021./2020.
Општина Прњавор	33,9
Подручје Привредне коморе Бања Лука	15,4
Република Српска	15,8

Графикон 6. Стопа раста прихода привреде у периоду 2021-2020. године

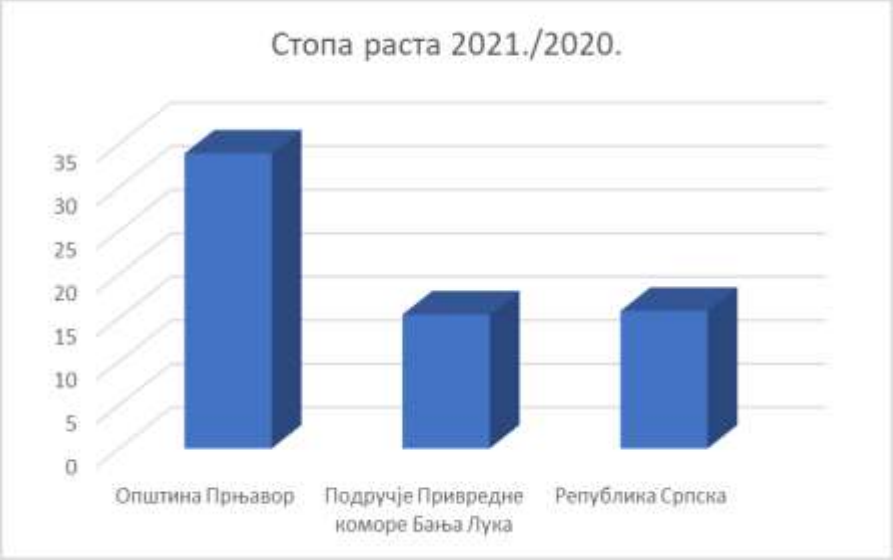

Општина Прњавор је, током процеса БФЦ цертификације, у септембру мјесецу 2017. године, формирала Привредни савјет општине Прњавор, као мјешовито тијело састављено од представника јавног и приватног сектора, те организација цивилног друштва. Привредни савјет општине Прњавор одржава редовне сједнице најмање једном у три мјесеца и бави се свим питањима од значаја за економски развој и унапређење конкурентности општине.

По оствареним укупним приходима општина Прњавор заузима пето мјесто у Републици Српској, по оствареној добити заузима седмо мјесто у Републици Српској, по спољнотрговинској размјени заузима четврто мјесто у регији Бања Лука, а по оствареном укупним приходима по становнику пето мјесто у Републици Српској.

Атрактивност општине, као бизнис дестинације потврђује и присуство великих свјетских и регионалних компанија.

[3] Извор: Финансијски резултати пословања привреде Републике Српске и Подручја коморе Бања Лука, Подручна привредна комора Бања Лука, јули 2022. године

3.1. Привредни субјекти

Укупан број привредних друштава са сједиштем на подручју општине је 236, док је број предузетника 682.[4] Малих привредних друштава је 217 (175 микро и 42 малих предузећа), средњих 16, а великих 3.

У укупном броју привредних друштава Републике Српске (10.537) Општина Прњавор учествује са 2,24%. По броју друштава општина Прњавор је 9. општина у Републици Српској, а структура привредних друштва укупно и према величини приказана је у наредној табели[5].

Табела 10. Структура привредних друштава укупно и према величини у општини Прњавор у 2021. години

	Величина предузећа								Укупно
Град/Општина	Велико	%	Средње	%	Мало	%	Микро	%	
Број запослених	3	1,27	16	6,78	42	17,80	175	74,15	236

Извор: ПКРС-Подручна привредна комора Бања Лука-критеријум за подјелу број запослених; АПИФ.

Структура привредних друштава према величини указује на доминацију малих привредних друштава (малих и микро предузећа), као што је случај и са свим другим градовима/општинама у Републици Српској.

У укупном броју привредних друштава, као и броју *микро друштава* доминирају друштва са једним запосленим (петина укупног броја и преко четвртине броја микро друштава). У структури *малих друштава* доминирају друштва величине од 10 до 19 радника (64,29% малих друштава и са просјеком од 14 запослених радника). Друштва до 99 радника доминирају (са 56,25% и просјеком од 70 запослених радника) у групи *средњих друштава*. У групи великих друштава број запослених се креће од 390 до 796 са просјеком од 528 запослених радника.

Општину Прњавор карактерише висок степен привредне активности који доприносе, између осталог, повећању стопе запослености, међу којима се истичу следећа привредна друштва: „КОМЕРЦ-МАЛИ“д.о.о, „ЛЕБУРИЋ КОМЕРЦ“ д.о.о., „МЛАДЕГС- ПАК“ д.о.о., „ДиС ЕУРОСТАНДАРД“ д.о.о., „EXPORT CITY“ д.о.о., „СТАНДАРД“ д.о.о., „ТОПЛИНГ“ д.о.о., „АРМАКО“ д.о.о., ГП „ГРАДИП“ а.д., „THE WELLY“ д.о.о., „МЕТАЛЕКС“ д.о.о., „TOPINOX“ д.о.о., „ACTROS“ д.о.о. и други.

[4] Извор: Извјештај за општину Прњавор са стањем на дан 31.12.2021. године (креиран на дан 01.01.2021. године), Јединствени информациони систем за регистрацију пословних субјеката (Подаци се односе на предузетнике који послују (активни и привремено одјављени)), АПИФ

5 Законом о развоју малих и средњих предузећа прописано је да су мала предузећа привредни субјекти који запошљавају мање од 50 радника и чији је укупан годишњи приход или укупна вриједност пословне имовине на крају пословне године мања од 19.558.000 КМ. У оквиру малих предузећа могу се разликовати и микро предузећа која запошљавају мање од 10 радника и чији је укупни годишњи приход или укупна вриједност пословне имовине на крају пословне године мања од 3.911.600 КМ. Средња предузећа су привредни субјекти који запошљавају више од 49 и мање од 250 радника и чији је укупан годишњи приход мањи од 97.790.000 КМ или чија је укупна вриједност пословне имовине на крају пословне године мања од 84.099.400 КМ. У овој информацији, као критериј за подјелу предузећа према величини кориштен је број запослених.

Графикон 7. Структура привредних друштава укупно и према величини у општини Прњавор у 2021. години

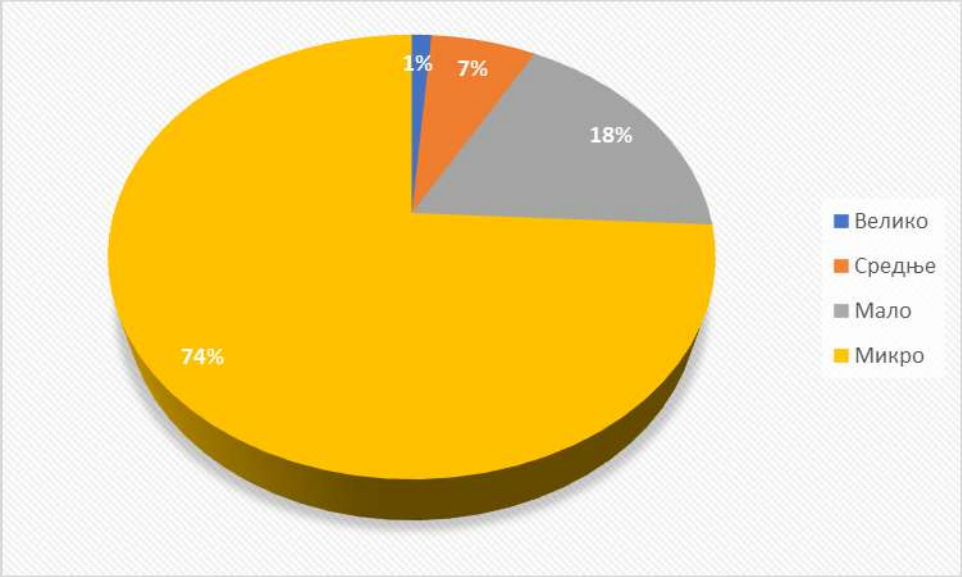

Анализа по секторима и дјелатностима (гранама) пословања показује да највећи број привредних друштава послује у секторима Трговина (75), Прерађивачка индустрија (53), Транспорт и складиштење (18), Грађевинарство (16) и Пољопривреда и шумарство (10).

Прве гране Прерађивачке индустрије по броју привредних друштава су: Метална и машинска; Прехрамбена индустрија (Храна и пиће) и Дрво и намјештај, а слиједе их Електроиндустрија и Пластика и гума.

Табела 11. Број привредних друштава по секторима (гранама) пословања

	Привредна грана						
	Трговина	Прерађивачка индустрија	Транспорт и складиштење	Грађевинарство	Пољопр. и шумарство	Остало	Укупно
Број привредних друштава	75	53	18	16	10	64	236

Поред геостратешког положаја и развојних потенцијала, на привредни развој једног подручја нарочито утиче успјешност појединачних привредних субјеката који послују на том подручју.

Анализа података за 2021. годину о оствареним укупним приходима, нето добити (нето финансијском резултату), извозу и броју запослених на подручју општине показује да је првих десет привредних друштава (рангираних према овим критеријима) остварило 76,44% укупних прихода, 75,03% остварене нето добити, 94,23% укупне вриједности извоза, те да ангажују 56,94% запослених у привредним друштвима.

Графикон 8. Број привредних друштава по секторима (гранама) пословања

3.2. Финансијски резултати пословања привреде

Укупна привредна активност на подручју општине Прњавор, мјерена укупним приходом, је веома развијена. Привреда, посматрано у цјелини, позитивно послује.

Графикон 9. Упоредна анализа финансијских резултата пословања привреде општине Прњавор

Привредна друштва која имају сједиште на подручју општине Прњавор (236) у 2021. години остварила су укупне приходе од 1.027.830.517 КМ, што је за 33,9% више у односу на претходну годину (767.708.810 КМ). Укупни расходи привреде општине Прњавор износе 937.688.786 КМ, што је за 30,1% више у односу на претходну годину (720.695.647 КМ).

Од укупно 236 друштава, која су предала завршни рачун за 2021. годину, 172 је остварило нето добитак текућег периода у укупном износу од 84.536.426 КМ (у 2020.

45.926.560 КМ, стопа раста 84,1%), док је 59 друштва остварило нето губитак у укупном износу од 1.809.505 КМ (у односу на 2020. годину када је износио 3.645.628 КМ, што представља умањење од 50,4%) а 5 друштава је исказало неутралан финансијски резултат, тако да разлика од 82.726.921 КМ (42.280.932 КМ у 2020.), **представља изузетно позитиван нето финансијски резултат привреде, који се у односу на 2020. годину повећао за 95,66%.**

По оствареним укупним приходима, бруто добити и нето добити (позитивном финансијском резултату) Прњавор је шеста општина у Републици Српској, по оствареним приходима по становнику пета, а по оствареној бруто и нето добити (позитивном финансијском резултату) по становнику девета општина у Републици Српској.

3.3. Структура привреде по дјелатностима

Структуру привреде по дјелатностима карактерише повећање укупних прихода и раст финансијског резултата. Утицај појединих области на укупан развој општине видљив је из табеле 12.

Табела 12. Структура привреде по дјелатностима у 2021. години

Подручје дјелатности	Привредна друштва		Запослени		Укупан приход		Нето финан. резултат	
	Број	%	Број	%	Износ	%	Износ	%
Пољопривреда и шумарство	10	4,24	34	0,76	23.565.110,00	2,29	10.085.869,00	11,93
Грађевинарство	18	7,63	225	5,03	26.726.467,00	2,60	1.884.401,00	2,23
Прерађивачка индустрија	54	22,88	2143	47,93	299.062.320,00	29,10	38.644.816,00	45,71
Транспорт и складиштење	18	7,63	108	2,42	12.977.499,00	1,26	823.883,00	0,97
Трговина на велико и мало	71	30,08	1358	30,37	640.462.358,00	62,31	29.072.343,00	34,39
Остале услужне дјелатности	3	1,27	3	0,07	595.497,00	0,06	61.031,00	0,07
Информације и комуникације	5	2,12	37	0,83	1.408.619,00	0,14	217.985,00	0,26
Образовање	6	2,54	25	0,56	345.100,00	0,03	2.013,00	0,00
Дјелатности здравствене и социјалне заштите	17	7,20	237	5,30	9.453.793,00	0,92	1.407.511,00	1,66
Дјелатности пружања смјештаја	3	1,27	62	1,39	2.423.140,00	0,24	267.275,00	0,32
Пословање некретнинама	2	0,85	4	0,09	464.075,00	0,05	23.457,00	0,03
Административне дјелатности	3	1,27	6	0,13	1.082.851,00	0,11	663.759,00	0,79
Стручне, научне и техничке дјелатности	22	9,32	100	2,24	4.810.971,00	0,47	1.033.327,00	1,22
Остало	4	1,69	129	2,89	4.452.717,00	0,43	348.756,00	0,41
Укупно:	236	100	4471	100,00	1.027.830.517,00	100	84.536.426,00	100

Извор: Републички завод за статистику РС (подаци о запосленима); АПИФ-Збирни финансијски извјештаји (подаци о броју привредних друштава и финансијским показатељима), Јединствени информациони систем за регистрацију пословних субјеката-АПИФ (подаци о броју предузетника).

Најразвијеније привредне дјелатности су:

- Трговина (највећи број субјеката, други по број запослених, највећи приходи, други по висини нето финансијског резултата),
- Прерађивачка индустрија (заузима друго мјесто по броју привредних друштава, прво мјесто по броју запослених, друго мјесто по укупним приходима и прво мјесто по оствареном финансијском резултату) и
- Грађевинарство (четврто мјесто по броју запослених, треће мјесто по укупном приходу и четврто мјесто по нето финансијском резултату).

Графикон 10. Број привредних друштава и и број запослених по секторима привреде општине Прњавор

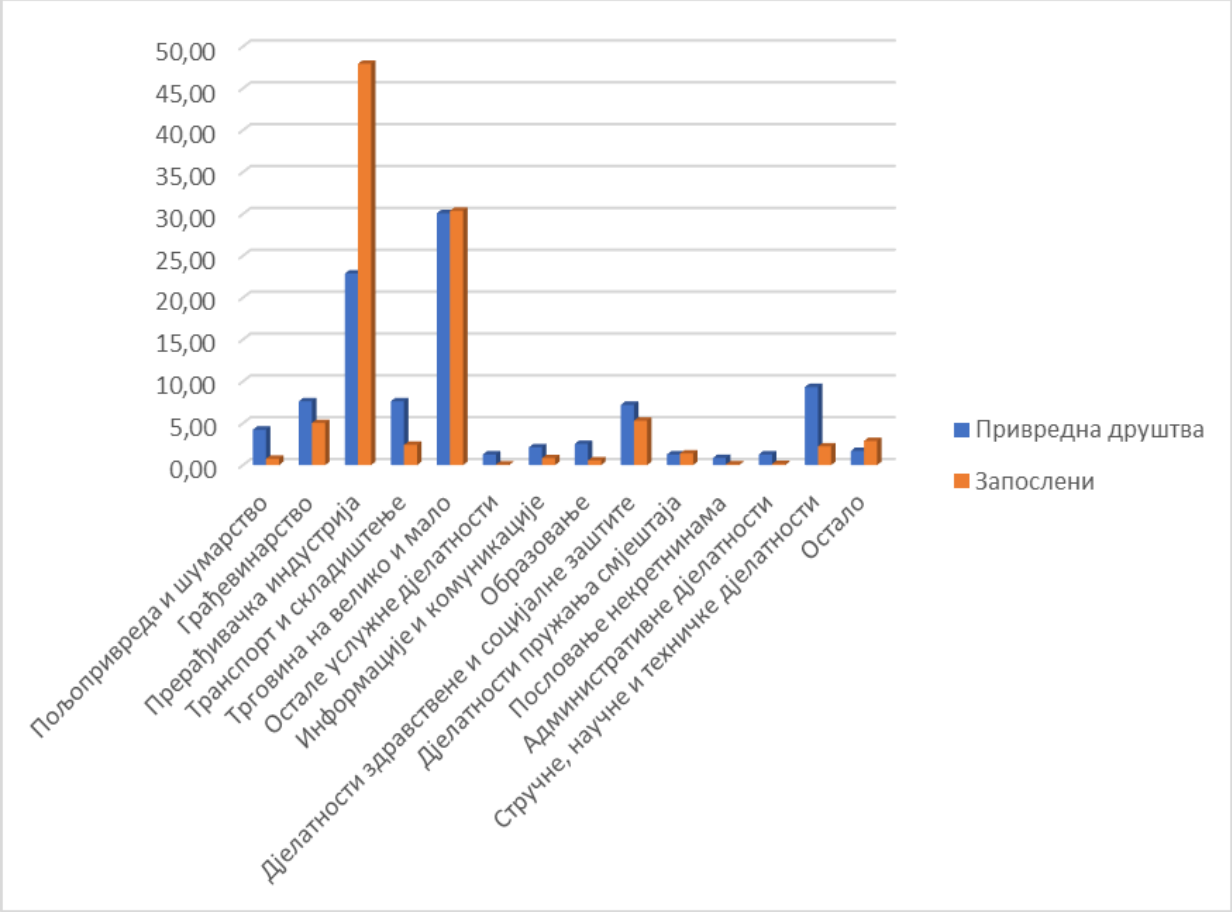

По броју субјеката и укупним приходима развоју привреде значајно доприноси и подручје Транспорт и складиштење.

Графикон 11. Укупан приход и нето финансијски резултат по секторима привреде општине Прњавор

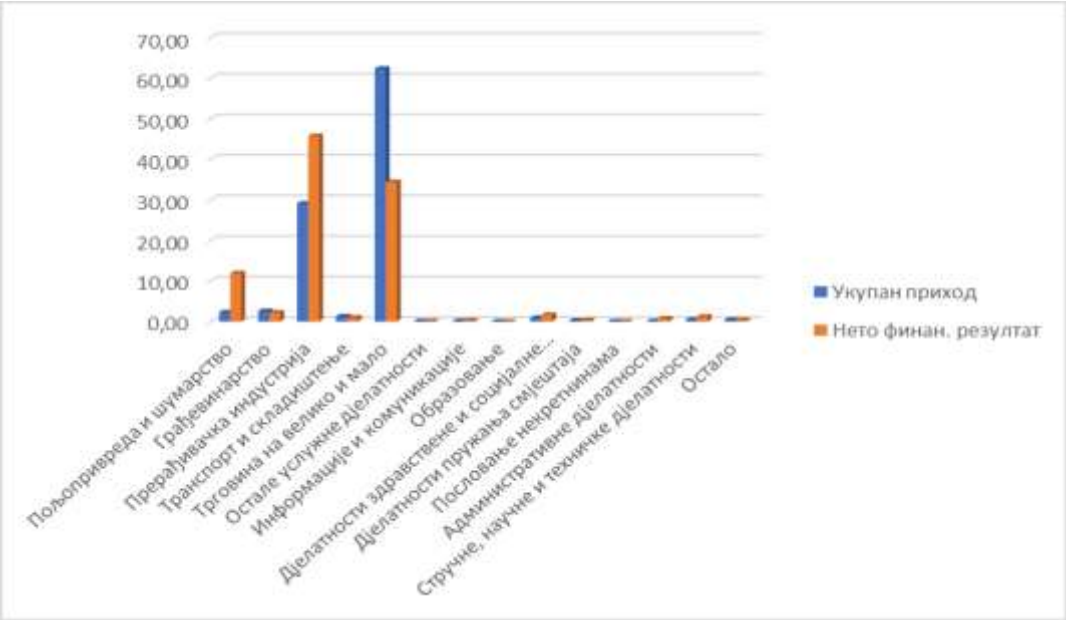

Треба напоменути да се показатељи исказани у табели односе само на правна лица, нису обухваћени предузетници и индивидуална пољопривредна производња. Приликом разматрања финансијских резултата пословања привреде, потребно је имати у виду да нису обухваћени финансијски резултати предузетника, који углавном немају обавезу подношења финансијских извјештаја АПИФ-у.

3.4. Спољнотрговинско пословање

Општина Прњавор, значајно учествује у спољнотрговинском промету Републике Српске, односно БиХ.

Укупан обим робне размјене Републике Српске са иностранством у 2021. години износио је 10.008.804.000,00 КМ и у поређењу са претходном годином повећан је за 2.140.000.000,00 КМ, односно за 27,2%. Према обиму спољнотрговинске размјене општина Прњавор је четврта општина (по увозу пета, по извозу четврта) од 21 општине у регији Бања Лука, са обимом промета од 496.110.000,00 КМ (у 2020. години 373.644.000,00 КМ).

Графикон 12. Обим спољнотрговинске размјене најуспјешнијих градова/општина регије Бања Лука

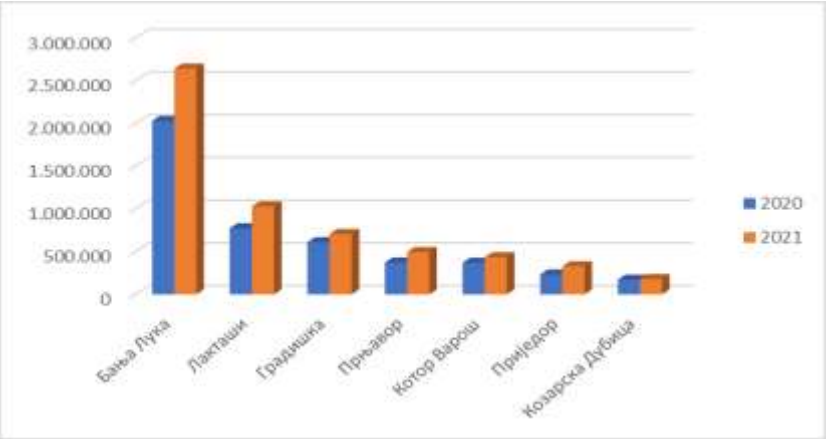

У 2021. години привредни субјекти са подручја општине Прњавор извезли су роба и услуга у укупној вриједности од 322.903.000,00 КМ (четврто мјесто у регији Бања Лука), што је више за 40,68% у односу на 2020. годину када је извезено 229.537.000,00 КМ. На нивоу Републике Српске остварен је извоз у вриједности 4.430.000.000,00 КМ и увећан је за 30,5%, што значи да општина Прњавор има за 10,1% веће увећање извоза у односу на извоз Републике Српске. Удио општине Прњавор у укупном извозу Републике Српске износи 6,97%

Графикон 13. Остварени извоз најуспјешнијих градова/општина регије Бања Лука (у 000 КМ)

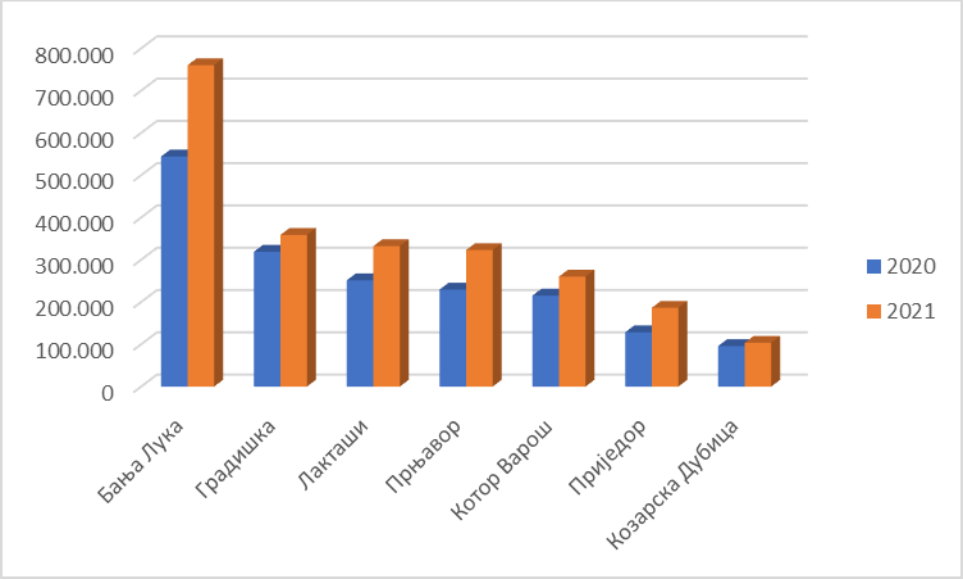

Остварен је увоз у износу од 173.207.000,00 КМ, и чини 3% увоза на нивоу Републике Српске која је остварила увоз у вриједности 5.580.000.000,00 КМ.

Графикон 14. Остварени увоз градова/општина регије Бања Лука (у 000 КМ)

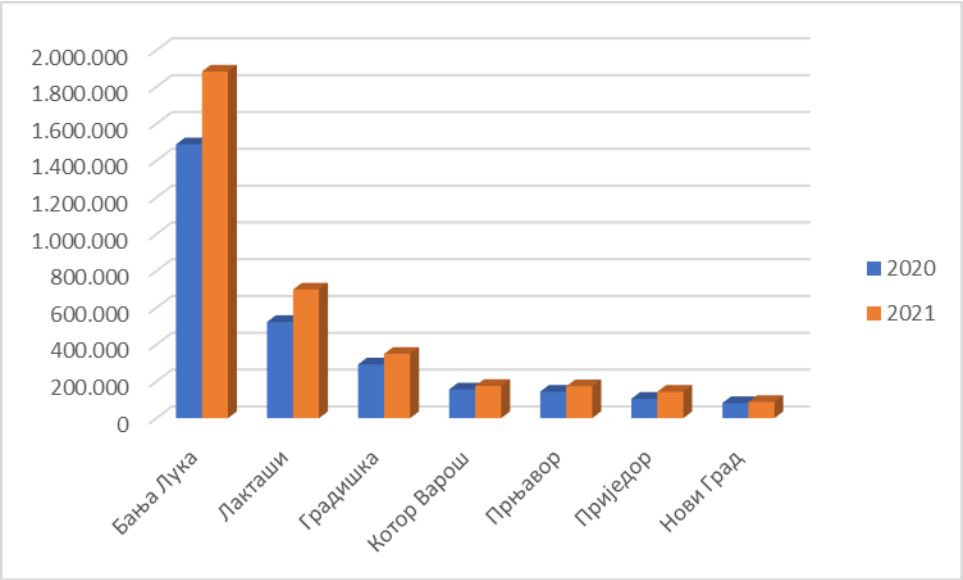

Општина Прњавор већ годинама остварује суфицит робне размјене и он је у 2021. години износио 149.696.000,00 КМ, те је по овом параметру на убједљиво првом мјесту у регији Бања Лука, што је за 75,23% више у односу на претходну

годину (85.430.000,00 КМ). Покривеност увоза извозом на подручју општине Прњавор је 159,3%, а на нивоу Републике Српске 79,4%.

Табела 13. Салдо робне размјене градова/општина регије Бања Лука по годинама

Општина/Град	Салдо, у 000 КМ									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Бања Лука	-1.591.269	-1.552.928	-1.503.825	-1.254.462	-1.211.941	-1.202.085	-1.284.016	-988.002	-943.618	-1.123.888
Лакташи	-187.304	-183.500	-214.985	-215.829	-226.021	-245.589	-257.965	-274.552	-271.729	-366.865
Нови Град	-42.249	-35.365	-42.310	-57.133	-41.073	-38.789	-44.569	-40.866	-47.305	-42.345
Мркоњић Град	-3.343	-3.179	-403	-5.475	5.576	4.705	1.956	1.003	-5.620	-14.841
Оштра Лука	-2.768	-3.006	-4.214	-4.648	-5.675	-6.147	-7.344	-6.942	-6.754	-6.621
Језеро	851	780	885	729	1.009	853	786	457	1.009	733
Источни Дрвар	936	1.228	833	792	260	157	748	357	526	1.180
Купрес	-928	-1.108	-482	-207	2	404	107	762	1.223	1.186
Крупа на Уни	-95	-311	-74	81	1.045	3.330	2.147	1.912	2.327	2.898
Петровац - Дринић	2.216	2.091	1.994	2.546	2.859	3.025	3.512	2.897	2.630	3.171
Кнежево	1.752	2.159	2.396	3.405	3.984	4.606	4.650	3.649	2.158	3.376
Србац	-8.281	-1.261	618	7.510	10.631	16.309	16.337	10.669	1.844	4.396
Градишка	-10.784	-18.735	6.273	415	-4.661	8.971	10.766	-10.874	26.625	9.530
Костајница	8.130	9.583	11.998	9.310	13.183	12.391	13.042	10.680	10.184	11.396
Челинац	-673	2.672	2.677	5.244	7.209	14.289	13.096	13.370	7.692	11.930
Рибник	7.002	7.952	8.970	12.199	12.479	12.682	12.899	11.813	12.053	16.403
Козарска Дубица	70.540	20.901	14.431	21.273	32.884	34.098	35.117	29.005	19.842	27.974
Шипово	18.113	27.098	33.572	27.820	26.001	25.905	27.244	27.206	23.577	41.191
Приједор	39.786	19.281	15.668	-1.035	26.673	16.392	22.823	26.131	23.653	42.675
Котор Варош	28.139	36.129	51.634	54.895	61.277	71.300	72.257	63.831	59.233	85.129
Прњавор	57.187	66.646	81.063	83.803	77.522	82.829	97.322	80.116	85.430	149.696
Укупно подручје Коморе Бања Лука	-1.613.042	-1.602.873	-1.533.281	-1.308.767	-1.206.774	-1.180.364	-1.259.085	-1.037.377	-995.026	-1.141.696

У укупном извозу са подручја општине Прњавор, највећи извоз се остварује у Трговини на велико и мало (80.000.000,00 КМ), затим у Прерађивачком сектору, те у Грађевинарству.

Од 236 привредних субјеката који су предали завршни рачун за 2021. годину, извозну активност је остварило 26,69% (63 привредна субјекта), од чега 7 привредних субјеката (11,11%) има извоз већи од 10.000.000,00 КМ, 7 привредних субјеката (11,11%) има извоз у износу од 1.000.000,00 - 10.000.000,00 КМ, а преосталих 49 привредних субјеката (77,77%) има извоз у вриједности до 1.000.000,00 КМ.

3.5. Пројекат пословна зона „Вијака“ Прњавор

Скупштина општине Прњавор усвојила је на сједници одржаној дана 25.06.2013. године Одлуку о усвајању Регулационог плана пословно-туристичке зоне „Вијака“ у Прњавору („Службени гласник општине Прњавор“, број 26/13, 26/15 и 9/19). Одлуком је дефинисана локација као и границе обухвата. Планом су дефинисани сви релевантни урбанистичко-плански елементи за будућу изградњу и планско уређење простора који

он обухвата. Подручје пословне зоне се налази ван обухвата градског грађевинског земљишта.

Пословно-туристичка зона Вијака простире се на површини од 322,14 хектара. На предметном земљишту ријешени су имовинско-правни односи. Намјена пројекта су гринфилд инвестиције. У оквиру зоне предвиђено је одвијање низа дјелатности које не представљају једне другима конкуренцију. Регулационим планом су предвиђене парцеле површине од 7.000 m^2 до 10.000 m^2, с тим да је остављена могућност формирања парцела према потреби инвеститора. Границе новопланираних парцела према саобраћајницама су фиксне, док су границе између сусједних парцела означене као модуларне, како би се оставила могућност њиховог евентуалног спајања.

Основна намјена сјеверног дијела локације, смјештеног између магистралног пута и трасе аутопута је индустријско-пословна. Један од основних циљева **пословног дијела зоне** је осигурање квалитетних просторних ресурса за развој малог и средњег предузетништва. Расположива површина за понуду пословног дијела зоне износи 306,46 m^2.

3.5.1. Инфраструктура у пословној зони

Саобраћај: Магистрални пут М16.1 Клашнице-Дервента, иде сјеверном ивицом обухвата пословно-индустријске зоне, а регионални пут Р474 Прњавор-Станари, пресјеца обухват на једном дијелу и прикључује се на поменути магистрални пут. Припремљена је техничка документација – Главни пројекат за изградњу саобраћајнице у пословној зони „Вијака“, у укупној дужини од 1830 m, пројектантске вриједности 4.710.752,05 КМ. У току 2022. године планирана је изградња половине главне саобраћајнице кроз пословну зону.

Хидротехничка инфраструктура:

Снабдијевање водом:

Завршени су радови на изградњи дистрибутивног цјевовода Ø225 мм водоснабдијевања индустријске зоне у Прњавору у вриједности 330.642,40 КМ са ПДВ-ом. Прикључења објеката на водоводну мрежу врши комунално предузеће КП „Водовод“ а.д. Парк.

Фекална канализација: У обухвату подручја пословној зони до сада није изграђена јавна градска канализациона мрежа. Прелазно рјешење до изградње јавне канализационе мреже (фекалне и оборинске) је изградња трокоморних септичких јама.

Електроенергетска инфраструктура: Индустријско-пословни комплекс “Вијака” Прњавор ће бити напајан са нове трансформаторске станице 110/20 кV ПРЊАВОР 2, са прикључним далеководом 2x110 kV који се спаја на постојећи ДБ 110 кV Прњавор-Дервента, инвеститора „ЕЛЕКТРОПРЕНОС БИХ“. Пројектовање и изградња нових трафостаница (2x1000 kVA;20/0,4 kV) је у надлежности “Електрокрајина Републике Српске”.

Телекомуникације: Предметно подручје, Регулациони план „Вијака“, је покривено ТТ везама, али је потребно извести телекомуникациону мрежу са капацитетом који одговара будућем индустријско-пословном комлексу.

3.5.2. Програм мјера подстицаја

Подстицајне мјере дефинисане су **Правилником о условима и начину отуђења непокретности у својини Општине Прњавор, у циљу реализације инвестиционог пројекта од посебног значаја за локални економски развој, испод тржишне цијене или без накнаде** („Службени гласник општине Прњавор“, бр. 5/18 и 6/18), који је усвојила Скупштина општине Прњавор на сједници одржаној дана 06.03.2018. године.

Инвестиционим пројектом од посебног значаја за локални економски развој, у смислу овог Правилника, сматра се инвестициони пројекат чијом реализацијом ће се повећати укупан број запослених радника у привреди на подручју Општине и увећати јавни приходи.

Скупштина општине Прњавор доноси Одлуку о утврђивању посебног интереса за продају непокретности у својини општине Прњавор испод тржишне цијене, у пословно-туристичкој зони „Вијака“, којим дефинише процијењену тржишну вриједност утврђену од стране вјештака пољопривредне струке и која **износи 12 КМ/m^2.**

Право учешћа на лицитацији имају привредна друштва и самостални предузетници који могу бити носиоци права својине на непокретностима у Републици Српској/БиХ и који:

- прихвате обавезу да на предметном земљишту изграде и приведу намјени објекат према издатим локацијским условима у складу са регулационим планом, у року од двије године од дана закључења уговора о купопродаји земљишта;
- прихвате обавезу да на предметној локацији послују у периоду од пет година од дана стављања у употребу изграђеног објекта.

Почетна цијена у поступку лицитације у износу од 12 КМ/m^2 (утврђена тржишна вриједност од стране вјештака пољопривредне струке).

Испуњењем услова прописаних Правилником о условима и начину отуђења непокретности у својини Општине Прњавор, у циљу реализације инвестиционог пројекта од посебног значаја за локални економски развој, испод тржишне цијене или без накнаде и Одлуком о утврђивању посебног интереса за продају непокретности у својини општине Прњавор испод тржишне цијене, процијењена тржишна вриједност се умањује тако да инвеститор након умањења плаћа цијену од 1,50 КМ/m^2.

Критеријуми за умањење процијењене тржишне вриједности земљишта су: запошљавање одређеног броја нових радника или задржавање постојећег броја радника и укупна вриједност инвестиције.

Продаја земљишта се врши путем јавне лицитације, усменим јавним надметањем. Након спроведеног поступка лицитације, Скупштина општине Прњавор доноси Одлуку о продаји непокретности понуђачу који је дао најповољнију понуду.

3.5.3. Центар за инвеститоре

Одлуком о усвајању документа **„Процедура рада са инвеститорима у Општини Прњавор“** („Службени гласник општине Прњавор“, број 22/18), успостављена је процедура рада са инвеститорима, која се заснива на принципу **"one stop service – услуга на једном мјесту“ – Центар за инвеститоре**.

Центар за инвеститоре пружа услуге инвеститорима како би на најједноставнији, ефикаснији и ефективнији начин реализовали своје инвестиционе пројекте.

Центар за инвеститоре пружа бесплатну услугу домаћим и страним инвеститорима који треба да донесу одлуку о инвестирању или који су већ инвестирали, у смислу потпуне административне подршке и успостављање сарадње са свим јавним предузећима и институцијама на свим нивоима належности с циљем размјене, припреме образаца и потребних докумената у поступцима издавања дозвола.

Центар за инвеститоре успостављен је у оквиру Одјељења за локални економски развој и друштвене дјелатности и има улогу да оцијени да ли постоји оправдани интерес за реализацију инвестиционог пројекта.

Надлежна одјељења су на располагању инвеститору за вријеме трајања појединих поступака и процедура током инвестиционог процеса. Процедура садржи детаљан опис корака поступања са инвеститором. Обавеза Центра за дозволе је редовно информисање начелника општине о свим предузетим активностима.

Стандардни сет информација за инвеститоре доступан је на званичној интернет страници општине:

Веб страница за инвеститоре: http://investprnjavor.com/index.php/en/

Водичи за инвеститоре https://opstinaprnjavor.net/водичи?script=lat

Општина Прњавор има успостављен програм **постинвестиционе подршке** постојећим инвеститорима (aftercare програм), који је намјењен постојећим домаћим и страним предузетницима како би се подстакли на реинвестирање.

У свом раду општина Прњавор примјењује интегрисани систем управљања квалитетом и помоћ страним инвеститорима према стандарду ISO 9001:2015, а у процедури је цертификација према стандарду ISO 14001:2015.

Општина Прњавор испуњава критеријуме програма цертификације градова и општина са повољним пословним окружењем у југоисточној Европи у складу са стандардом **BFC SEE „Повољно пословно окружење - Business Friendly Municipality“**.

3.5.4. Анализа и резултати програма мјера подстицаја у пословној зони

У периоду од друге половине 2018. године, односно од почетка реализације пројекта пословне зоне „Вијака“ до септембра 2022. године, реализовано је укупно 11 инвестиционих пројеката од посебног значаја за локални економски развој, на укупној површини земљишта 269.980 m^2.

Укупна процијењена тржишна вриједност земљишта износи 3.239.760, 00 КМ.

Остварени приходи општине Прњавор износи: 1.633.909,00 КМ.

Укупно десет инвестиционих пројеката испунило је критеријуме продаје земљишта према Правилнику о условима и начину отуђења непокретности у својини Општине Прњавор, у циљу реализације инвестиционог пројекта од посебног значаја за локални економски развој, испод тржишне цијене или без накнаде и један инвестициони пројекат према процијењеној тржишној вриједности.

Према програму подстицаја, процјењена вриједност инвестиција привредних субјеката износи 10.950.000,00 КМ, а радни однос ће засновати најмање 100 новозапослених радника.

3.6. Пољопривреда

Пољопривреда представља најзначајнију привредну грану општине Прњавор. Најзначајнији природни ресурси општине Прњавор су пољопривредно земљиште и шумско богатство, а мањим дијелом хидропотенцијал и минерална налазишта. Укупна површина пољопривредног земљишта на подручју општине износи 42654 ha или 67,71% укупне територије. У структури пољопривредног земљишта учешће обрадивих површина износи 91,85%, а у укупном обрадивом земљишту преовлађују оранице и вртови са 89,77%, што указује на велике потенцијале за развој пољопривреде. На

подручју општине Прњавор шуме заузимају укупну површину од 17352 ha или 27,54% од укупне територије општине.

Поређења ради, у Републици Српској пољопривредно земљиште заузима око половине укупног земљишта, а оранице чине 61% укупних пољопривредних површина.

Табела 14. Величина земљишних посједа према власничкој структури

Површина (ha)	**Власништво**		**Укупно**
	Приватно (број посједника)	Јавно	
0 – 2	14408	0	14408
2 – 5	5318	0	5318
> 5	2759	6	2765
Укупно:	22485	6	22491

Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове РС, ПЈ Прњавор

Велики проблем пољопривредне производње на нашем подручју представља уситњеност земљишних посједа. Према подацима РУГИПП-а и евиденцијама АПИФ-а долазимо до податка да просјечна величина посједа по домаћинству на подручју наше општине износи око 3,5 ha. Такође треба имати на уму да се тренд уситњавања посједа наставља и да ће се исти настављати и у будућем времену прије свега због законске регулативе која прати област насљеђивања имовине.

Графикон 15. Величина пољопривредних посједа

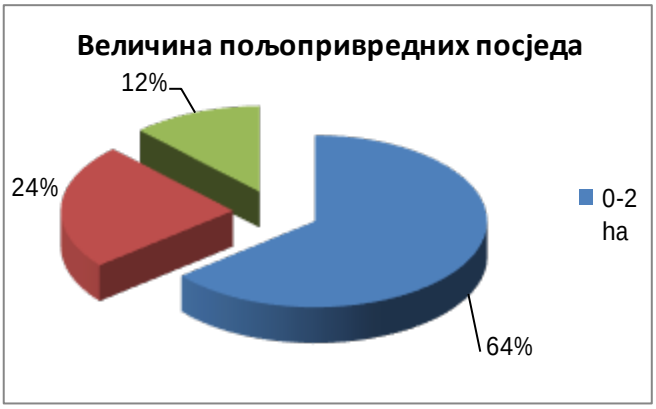

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор

Према ранијим анализама Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство утврђено је да око 5,0% газдинстава има већи посјед од 8,0 ha, а највише је газдинстава са посједом величине до 3,0 ha (укупно 55,00% газдинстава).

Табела 15. Стање земљишних ресурса по бонитетним класама

Класа земљишта	**% заступљеност**
I	0,70
II	13,50
III	31,70
IV	18,00
V-VIII	36,10
УКУПНО	**100,00**

Извор: Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове РС, ПЈ Прњавор

Графикон 16. Величина пољопривредних посједа

Извор: Просторни план општине Прњавор 2010-2030

Потребно је обратити пажњу на земљиште од 1. до 4. категорије јер то су површине које се могу користити за интензивну пољопривредну производњу и прикладна су за култивисање. Оваквог земљишта на подручју општине има 63,90% док на земљиште са ограниченом могућношћу употребе и земљишта неприкладног за култивисање има 36,10% али их свакако не треба занемарити као земљишта прикладна за воћарску производњу, сијање травњака, испашу и слично.

У 2021. години у Регистар пољопривредних газдинстава је закључно са 31.12.2021. године било уписано 2327 пољопривредних газдинстава са укупном величином посједа од 13.693,93 ha. Структура регистрованих газдинстава, према величини укупног посједа је сљедећа: величина од 0-1 ha (588 газдинстава), величина 1-3 ha, (507 газдинстава), величина 3-5 ha (481 газдинство), величина 5-10 ha (502 газдинства), величина 10 и више ha (249 газдинстава). Просјечна величина посједа је 5,88 ha, али треба водити рачуна о обухвату, наиме ради се само о дијелу укупних површина земљишта.

Према евиденцији Агенције за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) у Регистар пољопривредних газдинстава и Регистар корисника подстицајних средстава од укупног броја 2327 пољопривредних газдинстава, регистровано је:

- Некомерцијалних газдинстава: 2086,
- Комерцијалних газдинстава: 217,
- Правних лица - предузетници: 24.

Према попису становништва из 2013. године, публиковани су и обрађени само подаци о броју пољопривредних домаћинстава која обављају пољопривредну активност (6.121) и броју пољопривредних домаћинстава која обављају пољопривредну активност и продају производе на тржишту (986).

Доступне информације указују да највећи број становника на подручју општине живи у руралним насељима, али је у посљедње вријеме примјетан тренд демографског пражњења, нарочито насеља удаљенијих од општинског центра. Као посљедица миграција село-град и процеса урбанизације у односу на 1991. годину порастао је број становника у приградским насељима и самом општинском сједишту.

Према евиденцији Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор на подручју општине регистроване су три

пољопривредне задруге: „ЗЗ Кооператива“, „ЗЗ Еуроаграр“ и „ЗЗ Нови Агроврх“, чија је основна дјелатност организација производње и откуп производа из примарне пољопривредне производње, трговина и промет репроматеријала за сјетву (минерално ђубриво, сјеменски материјал, заштитна средства), те продаја сточне хране, садница воћа и друго, те Пољопривреда задруга „Глаж” п.о. Прњавор, чија је основна дјелатност производња, откуп и складиштење воћа.

Према евиденцији Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор на територији општине постоје четири хладњаче за воће од којих су три капацитета од 20-40 тона, а једна је капацитета 600 – 700 тона. Такође постоје двије сушаре за воће у склопу два пољопривредна газдинства капацитета по 300 килограма, те постоји више екструдера за цијеђење уља и термичку обраду соје, сунцокрета и уљане репице. На подручју општине Прњавор регистрована је једна сирана под називом „Сирана Миланковић“, која се налази у Доњим Палачковцима. Сирана тренутно прерађује око 1000 литара млијека дневно, у зависности од потреба тржишта. У сирани се прерађује кравље млијеко, а производе три врсте производа: седам врста сирева, три врсте кајмака и три врсте намаза.

На територији општине Прњавор тренутно раде три пољопривредна предузећа која се баве откупом и сушењем кукуруза и пшенице: „Млинпек“ д.о.о., „Живанић ДС“ и „МС Компанија“.

3.6.1. Сточарство

Подаци о сточном фонду на подручју општине, на дан 31.12.2020. године, су сљедећи: 10 695 говеда, 23 135 свиња, 33 685 оваца, 820 коза, 465 коња, 3 075 950 живине. Такође, на подручју општине има 4 825 пчелињих друштава (кошница), а производња меда је 7.237,50 kg (количина меда је процијењена по 1,5 kg по једној кошници због изразито сушне године и лошег стања биљне флоре (извор података Републички завод за статистику РС).

Дакле, окосницу сточарске производње чини говедарство и перадарство као двије најразвијеније пољопривредне производње у области сточарства, као и овчарство које се постепено развија у протеклом периоду.

У сљедећој табели дат је преглед броја грла стоке обухваћених Програмом подстицаја из које се види да се ова производња према показатељима из Програма подстицаја задржава на приближно истим нивоима као што је то било и ранијих година.

Табела 16. Број грла стоке обухваћених Програмом подстицаја у периоду 2017-2021. године

Р/б	Врста стоке	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1.	Музне краве	1731	1805	1790	1829	1923
2.	Товна јунад	646	714	546	530	548
3.	Овце	4319	5309	4730	5469	7470
4.	Расплодне свиње	444	529	500	547	550
5.	Товне свиње	301	605	354	773	417

Извор:Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор

Општина Прњавор има производњу млијека од преко 10 милиона литара у току једне календарске године и према овом показатељу општина Прњавор заузима треће мјесто у Републици Српској. У наредној табели су приказане само оне количине

млијека по основу којих је остварена премија за млијеко, што значи да овом приликом нису обухваћене количине откупљеног млијека изван прописане класе и количине које се задржавају, троше и прерађују на самим пољопривредним газдинствима.

Табела 17. Количина откупљеног млијека на подручју општине Прњавор

Година	**2018.**	**2019.**	**2020.**	**2021.**
Количина (литара)	9500000	9221574	10418804	10050854

Извор: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске

Млијеко које се произведе на подручју општине Прњавор тренутно се предаје у три мљекаре и једну сирану: „Млијекопродукт“ из Козарске Дубице, „Инмер“ из Градачца, „Млијечна индустрија 99” из Градачца и „Сирана Миланковић“ из Прњавора. У 2021. години са подручја општине Прњавор од фармера је откупљено преко 10 050 584 литара млијека које је предато наведеним прерађивачима. Одређени број пољопривредних произвођача не предаје млијеко мљекарама, него га користи за прављење сирева, кајмака и других производа. Према процјени одјељења годишња производња млијека на подручју општине Прњавор износи око 11 000 000 литара.

У сљедећој табели дат је преглед фарми музних грла са пет и више грла, које су обухваћене Програмом подстицаја у 2021. години.

Табела 18. Преглед фарми музних грла на подручју општине Прњавор са пет и више грла

Ред. бр.	**Број грла на фармама**	**Број фарми**	**Број грла на фармама**
1.	5	45	225
2.	6-10	65	465
3.	10-20	46	599
4.	20-50	6	157
5.	> 50	7	477
	Укупно	**169**	**1923**

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор

У Регистар узгајивача квалитетно приплодне стоке уписана су укупно 172 пољопривредна произвођача са подручја општине Прњавор, који тренутно имају регистрована укупно 7 462 квалитетно приполдна грла (150 по основу производње говеда, 15 по основу производње оваца и 7 по основу производње свиња).

Значајно мјесто у сточарској производњи заузима перадарство односно производња пилећег меса (тов бројлера), која на годишњем нивоу износи 1 906 500 бројлера утовљених на 23 фарме.

У Евиденцију пчелара и пчелињака у Републици Српској закључно са 31.12.2021. године уписано је 77 пчелара са подручја општине Прњавор, који посједују 3 225 пчелињих друштава.

Такође, на подручју општине Прњавор се налазе значајне површине под рибњаком укупне површине 638 ha, што представља велики потенцијал за производњу конзумне рибе и рибље млађи на подручју општине. Предузеће Рибњак а.д. Прњавор управља наведеним рибњаком који има потенцијал производње око 750 тона годишње, од чега је 500 тона конзумне рибе, а остатак чини производња рибље млађи.

3.6.2. Ратарство

Ова производња прије свега обезбјеђује неопходне количине хране за људску исхрану као и сточну храну неопходну за исхрану сточног фонда у власништву пољопривредних произвођача. Преглед засијаних површина и остварених приноса ратарских култура на подручју општине Прњавор у 2021. години је дат у сљедећој табели (подаци о приносима односе се на 2021. годину која је била екстремно сушна са минималном количином кишних падавина у најбитнијим фенолошким фазама развоја биљака, те ове приносе треба свакако узети са резервом). У структури засијаних површина најзаступљенији су кукуруз и пшеница, а задњих година значајно се повећавају површине засијане сојом, уљаном репицом и сунцокретом.

Табела 19. Преглед засијаних површина и остварених приноса ратарских култура на подручју општине Прњавор у 2021. години

Ред. бр.	Врста усјева	Засијана површина (ha)	Просјечан принос	
			(kg/ha)	Укупан (t)
1.	Пшеница меркантилна	1150,00	4700,00	5405,00
2.	Раж	20,00	3500,00	70,00
3.	Јечам укупно	380,00	4100,00	1558,00
4.	Јечам озими	150,00	4300,00	645,00
5.	Јечам јари	230,00	4200,00	966,00
6.	Зоб (овас)	680,00	3300,00	2244,00
7.	Тритикале	500,00	4500,00	2250,50
8.	Уљана репица	45,00	2200,00	99,00
9.	Кукуруз	6450,00	4500,00	29025,00
10.	Сунцокрет	35,00	1500,00	52,50
11.	Соја	185,00	1400,00	259,00

Подаци о засијаним површинама и оствареним приносима ратарских култура узети су од Републичког завода за статистику Републике Српске, из Извјештаја о оствареним приносима усјева на подручју општине Прњавор за 2021. годину, који је припремало Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор

3.6.3. Повртларство

Производња поврћа омогућава релативно брз поврат средстава кроз продају на локалном тржишту и уговорену производњу при чему су потребе за пољопривредном механизацијом мале, а плодно брежуљкасто земљиште погодује овој врсти производње. Сама производња обухваћена је и кроз мрежу подршке пољопривредним произвођачима кроз директне подстицаје по јединици мјере засијане површине на отвореном, затвореним просторима (пластеници, стакленици) као и кроз системске мјере подршке у сарадњи са надлежним Министарством.

На основу поднесених захтјева за подстицајна средства у 2021. години на подручју општине Прњавор евидентирана је производња поврћа у заштићеним просторима (пластеници, стакленици) на површини од 13964 m^2 и производња на отвореном на површини од 21,45 ha, уз обезбјеђење критеријума прописаних програмом подстицаја. У току 2019. године Општина Прњавор је учествовала у суфинансирању набавке 20 пластеника површине 100 m^2 са додатном опремом за 20 корисника кроз пројекат “Економско оснаживање социјално и материјално угрожених особа кроз производњу поврћа у пластеницима”, који је реализован у сарадњи са

невладиним организацијама и пољопривредним произвођачима, што је допринијело повећању укупних површина под заштићеним просторима на подручју општине.

Табела 20. Преглед укупно засијаних/засађених површина и остварених приноса повртарских култура на подручју општине Прњавор у 2021. години

Ред. бр.	Повртларско биље	Површина (ha)	Принос	
			Просјечан (kg/ha)	Укупно (t)
1.	Кромпир, меркантилни (рани и касни)	150,00	9000,00	1350,00
2.	Мрква	6,50	7800,00	50,70
3.	Лук црни	8,00	7000,00	56,00
4.	Лук бијели	7,50	4800,00	36,00
5.	Пасуљ за зрно	78,00	495,00	38,61
6.	Пасуљ за махуну	5,00	1150,00	5,75
7.	Грашак за зрно	5,40	400,00	2,16
8.	Грашак за махуну	2,10	500,00	1,05
9.	Леће (сочиво)			
10.	Купус и кељ	10,00	13100,00	131,00
11.	Парадајз	10,00	11900,00	119,00
12.	Паприка	10,50	7600,00	79,80
13.	Краставац	15,00	10000,00	150,00
14.	Салата зелена	6,00	8200,00	49,20
15.	Диње	8,00	8000,00	64,00
16.	Лубенице	28,00	10100,00	282,80
17.	Карфиол	1,60	9450,00	15,12
18.	Шпинат	1,40	6370,00	8,92
19.	Остало (тиква,тиквица,патлиџан,першун)	4,50	3650,00	16,43

Подаци о засијаним површинама и оствареним приносима повртарских култура узети су од Републичког завода за статистику Републике Српске, из Извјештаја о оствареним приносима усјева на подручју општине Прњаваор за 2021. годину, који је припремало Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор

Приноси који су исказани у наведеној табели значајно су умањени у односу на просјечне приносе који се могу остварити у нашим условима из разлога екстремно сушне године која је у највећој мјери одредила висину приноса протекле године.

3.6.4. Воћарство

Агроклиматски услови за производњу јабучастог, коштичавог, јагодастог, бобичастог и језграстог воћа као и винове лозе на подручју општине су изразито повољни, с тим да посебну пажњу треба посветити могућностима наводњавања ових површина. Осим наведеног постоји и велика потражња на локалном тржишту за воћно-виноградарским врстама воћа. Опште је схватање и препорука да би наведене воћне врсте требали гајити према интегралним принципима производње воћа које представља контролисану производњу у којој је дозвољена примјена одређених средстава-пестицида у минималним количинама за заштиту биља на основу праћења степена напада болести и штеточина.

Подстицањем засађивања нових интензивних засада по принципима интегралне производње доћи ће до боље конкуретности, што подразумијева увођење бољих култивара, постизање већег приноса, ефикаснију производњу и могућност пласмана

тржишних вишкова на страна тржишта. Према евиденцијама Одјељења за пољопривреду, водопривреду и шумарство задњих година дошло је до стагнације садње јабучастих и коштичавих воћних врста, а тенденцију повећања показују површине засађене језграстим воћним врстама (љешник и орах).

Табела 21. Преглед интензивних засада воћа и винове лозе на подручју општине Прњавор

Ред. бр.	Врста засада	Број интезивних засада воћа и винове лозе	Површина(ha)
1.	Крушка	45	35,00
2.	Јабука	9	3,00
3.	Бреска	6	1,00
4.	Шљива	27	11,00
5.	Трешња	2	0,15
6.	Вишња	2	0,50
7.	Љешник	25	28,00
8.	Орах	9	16,00
9.	Малина	32	10,00
10.	Аронија	5	3,25
11.	Дуња	2	1,00
12.	Јагода	5	0,50
13.	Винова лоза	18	18,00

Извор: Одјељење за пољопривреду, водопривреду и шумарство Општинске управе општине Прњавор

3.6.5. Подстицаји за унапређење пољопривредне производње

У циљу унапређења пољопривредне производње Скупштина општине Прњавор од 2004. године усваја Програм кориштења средстава за унапређење пољопривредне производње за текућу годину. Овим Програмом подстицаја дефинисане су подстицајне мјере и бесповратна подстицајна средства за унапређење одређених области пољопривредне производње према дефинисаним критеријумима. Начин припремања, доношења, праћења реализације и извјештавања о реализацији програма дефинисан је Процедуром „Израда и праћење реализације Програма кориштења средстава за унапређење пољопривредне производње“ у оквиру стандарда управљања квалитетом ISO 9001:2015 у општини Прњавор.

Табела 22. Преглед исплаћених новчаних средстава за унапређење пољопривредне производње у периоду од 2017. до 2021. године из буџета Општине Прњавор

Исплаћена новчана средства по годинама (КМ)					
2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2017-2021.
453.614,61	459.568,37	457.187,94	516.385,07	454.900,67	2.341.656,66

У циљу промоције пољопривредних произвођача и пласмана пољопривредних производа на локалном тржишту, Општина Прњавор је у склопу Центра за културу у априлу 2021. године отворила продајни објекат „Наша продавница“. То је прва продавница домаћих производа на подручју општине Прњавор, у којој је изложено више од 276 домаћих производа од укупно 38 произвођача домаће хране односно излагача са подручја наше општине. Радом продавнице пружа се додатна подршка пољопривредној производњи и руралном развоју, али и привреди у цјелини.

Табела 23. Анализа стања земљишних ресурса за општину и градове

КАТЕГОРИЈА ЗЕМЉИШТА	Прњавор	Дервента	Лакташи	Градишка
	Површина (ha)			
Оранице и вртови	35171			
Воћњаци	2185			
Виногради	23			
Ливаде	1799			
Укупно обрадиво земљиште	39178	29708	22480	46624
Пашњаци	2868			
Рибњаци	605			
Трстици	3			
Укупно пољопривредно земљиште	42654	35671	19881	50003
Шуме	17352	12636	16387	20877
Неплодно земљиште	2990	3209	2593	5284
Укупно	62996	51516	38861	76164

Извор: Подаци преузети из Стратегија развоја наведених општина и градова

Табела 24. Реализована новчана средства за пољопривреду из буџета општине и градова у 2021. години

Ред. број	Општина/Град	Новчана средства (КМ)
1.	Прњавор	403.900,67
2.	Градишка	181.057,64
3.	Дервента	498.300,00
4.	Лакташи	353.358,00

Извор: Подаци преузети из Извјештаја који су доступни на интернет страницама градова

Табела 25. Преглед исплаћених подстицајних средстава од стране МПШВРС у 2021. години

Ред. број	Општина/Град	Број регистрованих газдинстава који су остварили подстицајна средства	Износ исплаћених новчаних средстава (КМ)
1.	Прњавор	1191	4.008.131,49
2.	Градишка	1042	14.523.691,89
3.	Дервента	386	2.700.169,72
4.	Лакташи	326	2.869.306,49

Извор: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске

Табела 26. Укупан број регистрованих пољопривредних газдинстава у АПИФ-у на дан 31.12.2021. године за општину и градове

Ред. број	Општина/Град	Број регистрованих газдинстава
1.	Прњавор	2327
2.	Градишка	2481
3.	Дервента	1505
4.	Лакташи	967

Извор: Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ)

Табела 27. Укупне количине откупљеног млијека у 2021. години за општину и градове

Ред. број	Општина/Град	Количине откупљеног млијека (литара)
1.	Прњавор	10.050.854,00
2.	Градишка	12.571.882,00
3.	Дервента	5.088.983,00
4.	Лакташи	2.197.439,00

Извор: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске

3.7. Туризам

Општина Прњавор располаже богатим туристичким потенцијалом и данас на подручју општине можемо издвојити више туристичких локалитета.

Најрепрезентативнији и најкомплекснији је **Бањско – рекреативни центар „Бања Кулаши“.** Удаљена 14 km од центра града, као љечилиште позната је још из доба Аустроугаске. Године 1888. извршена је прва детаљна физичко – хемијска анализа, када је потврђено да се ради о изворима изразито љековите термоминералне воде. Посебна карактеристика воде је висока алкалност са ниском минерализацијом и значајно је споменути да на простору Европе постоје само три извора воде са оваквим карактеристикама. Главне индикације су: болести бубрега и мокраћних путева, болести органа за варење, повишени крвни притисак, дијабетес и холестерол, посљедице тјелесних повреда, а доказано је и дјеловање на кожне болести нарочито псоријазу.

Бањски комплекс је комплетно реконструисан 2016. године када је бања приватизована и располаже са модерним смјештајним капацитетима, рестораном, медицинским дијелом са савременом опремом за лијечење, терапијским кадама, затвореним и отвореним базеном, као и СПА центром. Алкална вода, природни пелоид (љековито блато), избалансирана исхрана, природа, балнеолошка терапија и СПА програм, главни су разлози, зашто „Бања Кулаши“ из године у годину биљежи пораст броја посјетилаца. Ако се узму у обзир бенефити који је остварују током боравка у овом бањском комплексу, као што су јачање имунитета, спречавања озбиљних болести и њихова превенција, детокс програм за чишћење организма, превенција и лијечење кожних обољења, стварање здравих прехрамбених навика, нормализација рада унутрашњих органа и потпуно ослобађање од стреса, тако да можемо очекивати да Бања Кулаши у блиској будућности постане једна од водећих бања по питању домена здравственог туризма.

Према подацима из 2021. године, на подручју општине Прњавор 99 привредних субјеката пружа услуге смјештаја и припреме и услуживања хране. Од наведеног броја укупно 7 пружа услуге смјештаја са капацитетом од око 300 лежајева.

Уколико посматрамо период прије пандемије вируса корона и рестриктивних мјера које су највећим дијелом негативно утицале на област туризма, видљиво је, да је у периоду прије пандемије, туристички промет из године у годину биљежио значајна повећања, што је највећим дијелом везано за реконструкцију и модернизацију Бање Кулаши.

Табела 28. Остварен број ноћења

	2016	2017	2018	2019	2020
Домаћи туристи	**1475**	**8474**	**11689**	**11930**	**12471**
Страни туристи	**2159**	**5173**	**9766**	**12875**	**4785**
Укупан број ноћења	**3634**	**13647**	**21455**	**24805**	**17256**

Табела 29. Остварен број долазака

	2016	2017	2018	2019	2020
Домаћи туристи	**555**	**1836**	**2688**	**2762**	**2988**
Страни туристи	**993**	**1911**	**2995**	**3929**	**1164**
Укупан број	**1548**	**3747**	**5683**	**6691**	**4152**

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

У непосредној близини центра Прњавора, на путу према Бањи Кулаши смјештена је надалеко позната **липицанерска ергела „Вучијак“**, богатство чија се вриједност не може процјенити. Ергела са својом дугогодишњом традицијом, својеврсни је заштитни симбол Прњавора и посједује шест линија расплодних коња сорте липицанера (Conversano, Favory, Neapolitano, Maestoso, Pluto i Siglavy), од укупно десет колико их је познато у свијету.

Ергела је уједно и најстарије предузеће на подрују општине. Основана давне 1946. године декретом Министарства одбране, за потребе народне војске. Име је добила по оближњем узвишењу Вучијак и данас у њој егзистира 110 чистокрвних липицанера, уз посебност постојања више расплодних линија и родова што гарантује генетски потенцијал ове престижне расе коња. Од 2010. године Ергела Вучијак је у власништву Владе Републике Српске, а десетак липицанера са ове ергеле служи специјалној коњичкој јединици МУПа Републике Српске.

Културно-историјско насљеђе представља дјелимично искориштен туристички потенцијал општине Прњавор. Унапређењем туристичке инфраструктуре и одређеним улагањем у саме локалитете могао би се створити туристички производ од високог степена привлачности за туристе. Тренутно ови локалитети представљају дио цјелокупне туристичке понуде и имају одређену туристичку вриједност.

Црква брвнара у Палачковцима изграђена је 1843. године. Црква је посвећена апостолима Петру и Павлу и у потпуности је изграђена од храстовог дрвета. У то вријеме, да би се саградила православна богомоља по дозволу која је плаћена златом, морало се ићи чак до Цариграда. На основу докумената који су добијени у тадашњој турској пријестоници, површина цркве није могла бити већа од површине коју може покрити једна воловска кожа. Довитљивошћу мајстора, кожа је исјечена на уске траке чијим се плетењем добила знатно већа површина, те израдом крова са широким стрехама, под које је за вријеме богослужења могло стати два пута више вјерника него у унутрашњи простор, храм је добио своју потпуну функционалност. Црква брвнара је у потпуности сачувана у свом изворном облику и данас се у њој налази више десетина икона из 19. вијека, међу којима има руских радова, српских икона насталих у војвођанским радионицама и неколико руком осликаних литијских барјака. Због своје градитељске и естетске вриједности, црква је проглашена спомеником нулте категорије и стављена под заштиту државе, рјешењем Завода за заштиту споменика културе Босне и Херцеговине од 27. марта 1970. године. Комисија за очување националних споменика, на сједници одржаној у мају 2005. године донијела је одлуку да се црква прогласи националним спомеником.

Још један изузетно вриједан споменик културе, налази се на подручју општине Прњавор. На размеђу прњаворске и челиначке општине, уз ријеку Манастирку налази

се **манастир Ступље**. По предањима на мјесту данашњег манастира било је много ступа за набијање конопље, па је ту преко ноћи осванув манастир. Манастир је био посвећен Светом Архангелу Михаилу, па се предио изнад њега звао и данас зове Михаиловац. Први пут се у писаним изворима спомиње у 15. вијеку. Монашки живот у манастиру Ступље одвијао се од средине 15. вијека до краја 17. вијека, када је уништен у пожару, а монаштво манастира Ступље пресељено у манастир Ораховица, гдје су и сачуване рукописне књиге о манастиру Ступље. Темељи Манастира Ступље пронађени су почетком 1994. године, од када и траје обнова овог средњевјековног манастира. Завод за заштиту културно историјског и природног насљеђа Републике Српске је манастир Ступље регистровао као споменик културе Републике Српске друге категорије.

Још неколико сакралних објеката на подручју општине издвајају се естетском и материјалном вриједношћу. **Црква Великомученика Георгија**, у граду Прњавору грађена у периоду од 1884. до 1887. године. На врху иконостаса налази се икона рађена стилом руских иконописаца. **Црква Успења Пресвете Богородице** саграђена 1889. године. Овај сакрални објекат налази се у селу Вијачима и по старости је трећи вјерски објекат на подручју општине Прњавор. Градили су је познати мајстори Италијани Луиђи из Маховљана. По спољашњем изгледу и унутрашњој љепоти, православна **црква Вазнесења Господњег** у Штрпцима спада у најљепше цркве овог подручја. Саграђена је 1905. године и недавно је обновљена. **Католичка црква** посвећена Св. Анти. саграђена је 1909. године, док је према неким писаним траговима **градска џамија** у Прњавору саграђена око 1800. године. Прва **украјинска црква** на Балкану саграђена је у Прњавору 1910. године. У украјинском парохијском дому у Прњавору налази се јединствена музејска поставка. Објекат је отворен 1990. године, када се обележавала стогодишњица досељавања Украјинаца на ове просторе. Музеј располаже са око 700 експоната. Посебно је интересантна икона Богородице и Исуса у украинској ношњи и везом коју су радили самоуки уметници Трупеј и Каплан. У музејској поставци сачуване су и црквене одежде донесене за време досељавања, књиге, старе и нове ношње, разни кућни предмети, иконе, стари новац, музички инструменти и друго, те предмети новије израде донесени последњих година из Украјине.

У центру Прњавора налази се **неколико грађевина из периода Аустроугарске** које имају своју архитектонску, историјску и културну вриједност. У једној од њих, смјештен је Завичајни музеј са четири етнографске поставке, и са око 200 различитих предмета који свједоче о прошлости и култури српског и других народа из Прњавора и околине.

Недавно је обновљен и поново постављен канделабар (стуб) са пет лампи, један од препознатљивих симбола Прњавора у прошлости. Према сјећањима најстаријих Прњаворчана највјероватније је уклоњен одмах након завршетка Другог свјетског рата.

Значајан потенцијал за риболовни туризам представљају **ријека Укрина и језеро Дренова**. Богатство рибљег фонда, обале Укрине окружене зеленилом и стари млинови посебно су привлачни за љубитеље природе. Ријека Укрина се сврстава у водоток друге категорије и њена вода се може користити за купање, рекреацију, спортове на води и сл. Укрина је име добила по мађарској ријечи Угрина, што значи дукат, јер је у своме горњем току бакроносна, односно златоносна ријека. Ријека Укрина је позната по великом броју различитих рибљих врста, што представља посебан изазов за риболовце, а станиште је и различитих врста птица. Значајно је споменути, да ријека Укрина једина на простору БиХ има феномен „цвјетања воде“, који се одликује присуством врста из рода Ephemeroptera (водени цвијет). Примјећене су три врсте и то:

Caenis luctuosa, Ephemera sp. и Heptagenia sp. Наиме, једном годишње (средином августа) из ларви са дна ријечног корита, само једну ноћ на појединим дијеловима ријеке излази на милионе лептира који живе само неколико часова, завршавајући свој репродукцијски циклус и кратки живот. Овај риједак феномен, познат као водени цвијет представља велико природно богатство, познато још на ријекама Тиси у Србији и Мури у Словенији, а од већих свјетских феномена забиљежен је и на ријеци Хоангхо у Кини. Водени цвјетови су индикатори чисте и незагађене воде. У плану је, да се организује манифестација „Дани цвјетања Укрине“ која ће окупљати колонију умјетника, сликара и фотографа чији ће радови промовисати овај природни феномен. Такође, у плану је да се Републичком заводу за заштиту културно – историјског и природног наслијеђа упути иницијатива за заштиту „Укринског цвијета“. Због изузетних претпоставки за риболов и очуване природе, језеро Дренова је проглашено риболовним ревиром. Језеро је познато по капиталним уловима сома и шарана. Богато је и бијелом врстом рибе и плански се порибљава, чува и уређује. Отварање риболовне сезоне на језеру Дренова, одржава се сваке године, прве недјеље у јуну, када се одржава и такмичење у риболову на пловак. Отварање сезоне на обалама језера Дренова окупи преко хиљаду риболоваца и љубитеља природе.

Шумски комплекс је одувијек представљао непроцјењиво богатство и велики туристички потенцијал општине Прњавор. Традиција ловног туризма у општини Прњавор постоји дуги временски период. Ловишта на Мотајици, Чавки и Љубићу привлаче велики број ловаца из свих крајева региона, а највећи интерес је за лов на срндаћа и дивљу свињу. Планина Љубић са највишим врхом Свињар (594 метара надморске висине) убраја се у ниске планине и изузетно је погодна за развој излетничког туризма.

Општина Прњавор је **мултиетничка средина**, у којој поред припадника конститутивних народа живе и Украјинци, Италијани, Чеси, Пољаци, Роми и други народи који су се доселили на ово подручје. Према неким подацима, крајем 20. вијека на подручју општине Прњавор било је настањено око 20 различитих етничких група и Прњавор је с правом био прозван „Мала Европа“. Мултикултуралност као нематеријалну културну баштину треба промовисати како би иста постала туристички препознатљивија, а разне манифестације које промовишу различитост су један од начина промоције. Фестивал националних мањина општине Прњавор „Мала Европа“ је манифестација међународног карактера на којој учествују културно – умјетничка друштва из земље и региона, као и матичних земаља припадника националних мањина. Фестивал се одржава у љетњем периоду, с циљем промоције и очувања традиције, културе, језика и обичаја националних мањина са подручја општине Прњавор, те промоције љепота заједништва и различитости карактеристичних за општину Прњавор. Важан аспекат фестивала је промоција општине Прњавор у туристичком смислу, с обзиром на чињеницу да фестивал окупи бројне госте и високе званице из земље и иностранства, као и организоване групе туриста. У склопу фестивала организује се и обилазак туристичких локалитета на подручју општине и сусједних општина, због чега ова манифестација има позитиван утицај на промоцију и развој туризма цијеле регије.

Треба поменути и друге **манифестације** које привлаче велики број посјетилаца, првенствено из држава региона, а које употпуњују туристичку понуду. Манифестација

„Бајк фест“ организује се почетком мјесеца јуна у Спортско-рекреативном центру „Борик“ са цјелодневним програмом које је распоређен у три дана и музичким дијелом у коме наступају познате музичке групе. Манифестација окупи неколико хиљада љубитеља мотора, као и других посјетила којима је нарочито интересантан музички дио манифестације.

Сајам привреде, пољопривреде и туризма је манифестација привредно – туристичког карактера на којем учествује преко стотину излагача из Прњавора, Републике Српске, као и региона. Један од најмасовнијих уличних баскет турнира у Босни и Херцеговини одржава се управо у Прњавору, на градском тргу. „Вивиа 3х3“ турнир у уличном баскету одржава се у јулу мјесецу и окупи најбоље баскет тимове из регије и иностранства. Турнир доприноси промоцији спорта и талента и уврштен је на листу турнира под ингеренцијом Међународне кошаркашке федерације.

На градском тргу у Прњавору отворена је и прва **продавница домаћих производа** „Наша продавница“ у којој је купцима на располагању производи локалних произвођача и која употпуњује туристичку понуду општине Прњавор.

Богат туристички потенцијал је основа за развој туризма општине Прњавор. Уз побољшање туристичке инфраструктуре која на првом мјесту подразумијева изградњу већих смјештајних капацитета и одређена улагања у туристичке локалитете, бољу промоцију туристичких локалитета и унапређење укупног маркетиншког приступа, изградњом додатних туристичких садржаја (пјешачке и бициклистичке стазе, уређење излетишта, зелених површина и мјеста за одмор) као и бољом организацијом рада туристичке дјелатности могуће је постићи значајан напредак у овој привредног грани, која много лакше од осталих привредних грана, ствара додатне могућности за повећање запослености и доприноси економском расту и развоју.

4. ТРЖИШТЕ РАДА

Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, просјечан број запослених у Републици Српској у 2020. години износио је 274.227 лица, што је у односу на просјечан број запослених у 2019. години (272.366) више за 1.861 лице или 0,68%.

На подручју општине Прњавор у 2020. години у просјеку је било запослено 6.713 лица, што је у односу на претходну годину више за 82 лица или 1,22% (број запослених у 2019. години 6.631).[6] Општина Прњавор је по броју запослених пета општина на подручју Привредне коморе Бања Лука, и учествује са 4,66% у укупној запослености Коморе Бања Лука. На нивоу Републике Српске, општина Прњавор је десета по броју становника[7] и заузима десето мјесто, односно једанаесто ако се у

[6] Процјена Републичког завода за статистику Републике Српске о броју становника у 2020. години.

[7] Процјена Републичког завода за статистику Републике Српске о броју становника у 2020. години.
Рангирање извршено у односу на све градове и општине (8 градова и 56 општина). Испред општине Прњавор, по овом критерију, налазе се: Град Бања Лука (185.094 ст.); Град Бијељина (103.783 ст.); Град Приједор (77.761 ст.); Град Источно Сарајево (60.205 ст.); Град Добој (59.306 ст.); Град Зворник (53.022 ст.); Град Градишка (47.165 ст.), општина Теслић (35.814 ст.), општина Лакташи (34.,916 ст.) Ако се из поређења искључи Град Источно Сарајево, који обухвата подручје општина Источна Илиџа, Источно Ново Сарајево, Источни Стари Град, Пале, Соколац и Трново, општина Прњавор се, у односу на градове који нису административно подијељени и све

разматарње укључи и Град Источно Сарајево, уз учешће од 2,45% у укупно запосленим на нивоу Републике Српске.

Просјечан број незапослених (активна понуда радне снаге – просјек стања на евиденцији Завода за запошљавање РС крајем сваког мјесеца) у Републици Српској у 2020. години износио је 86.695, што је у односу на просјечан број незапослених у 2019. години (89.896 лица) мање за 3.201 лице, односно за 3,56%, чиме је настављен опадајући тренд активне понуде радне снаге започет 2012. године (просјечан број незапослених у односу на 2012. годину смањен за 63.329 лица, односно за 43,42%). Укупан број новопријављених на евиденцију Завода у 2020. години (54.530) већи је за 25.272 лица или за 115,77% у односу на број лица која су са евиденције Завода брисана ради запослења (29.258).

На евиденцији Завода за запошљавање, Биро Прњавор, са 31.12.2020. године налазило се 1.097[8] лица која активно траже посао, што је за 278 лица (33,94%) више него у истом периоду прошле године (819 лица). У односу на 2019. годину (1503 лица), просјечан број незапослених у 2020. години (1.231 лица) **се смањио за 272 лица**, односно за **18,1%** (наредни графикон).

Графикон 17. Активна понуда радне снаге по мјесецима 2020. и 2019. године и просјек

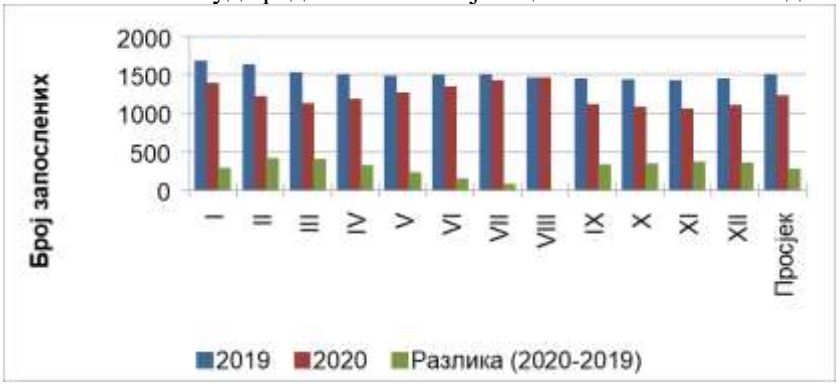

Табела 30. Квалификациона структура незапослених лица

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Просјек
2019. година	1672	1635	1527	1503	1480	1490	1510	1463	1443	1432	1425	1451	1502,58
2020. година	1385	1222	1127	1184	1258	1346	1427	1463	1117	1084	1059	1097	1230,75
Разлика (2020-2019)	287	413	400	319	222	144	83	0	326	348	366	354	**271,83**

Квалификациона структура незапослених лица - активна понуда са стањем на дан 31.12.2019. године (1451 лица) и 31.12.2020. године (1097 лица), приказана је на сљедећим графиконима:

општине (63 територијалне јединице), по броју становника налази на деветом мјесту, а ако се поређење врши само у односу на општине, општина Прњавор је на трећем мјесту, иза општине Лакташи.

[8] ЈУ Завод за запошљавање РС, Биро Прњавор, према извјештају Збирни преглед стања и кретања на евиденцији на дан 31/12/2020.

Графикон 18. Квалификациона структура незапослених лица

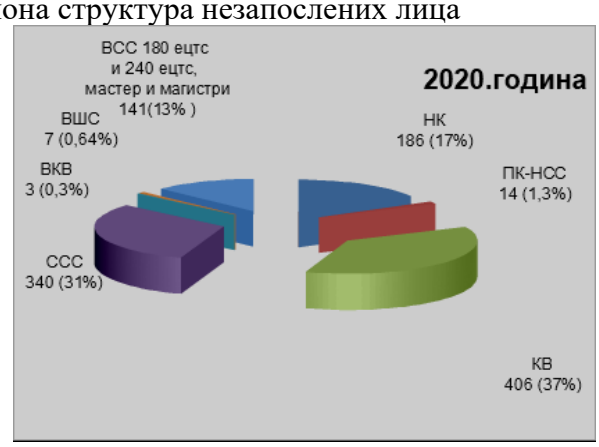

У укупном броју евидентираних незапослених лица на крају 2020. године, 83% су стручна лица, а 17% су НК лица (лица без занимања). Доминантну групу на евиденцији незапослених и даље чине КВ лица - III степен (37%), а одмах затим лица са средњом стручном спремом (31%), док је лица са високом стручном спремом 13%. Број незапослених лица свих квалификација, полуквалификованих лица (6 лица мање) и у оквиру високе стручне спреме лица са стручним звањем ВСС-240 ецтс (12 лица мање), се смањио у односу на исти период 2019. године. Највеће смањење је код КВ радника (162 лица мање), број незапослених НК радника се смањио за 20, лица са средњом стручном спремом за 138, док је број ВК лица мањи за 5, број лица са вишом се смањио за 7.

Старосна структура незапослених лица – активна понуда са стањем на дан 31.12.2019. и 31.12.2020. године на подручју општине Прњавор приказана је на следећим графиконима:

Графикон 19. Старосна структура незапослених лица

У старосној структури незапослених лица млади до 30 година учествују са 30,17% (29,29% у 2019.), лица од 30 до 40 година чине 20,15% (21,98% у 2019.), лица од 40 до 50 година 18,69% (19,43% у 2019.), од 50 до 60 година 22,52% (20,47% у 2019.), лица од 60 до 65 година 8,48% (8,82% у 2019.) свих незапослених. На Бироу нису евидентирана лица преко 65 година старости.

Од укупног броја лица која су са 31.12.2020. године, активно тражила запослење, жена је 604 или 55,05%, а мушкараца 493 или 44,94% (у 2019. години жена је било 760, односно 31,70%). Потребно је нагласити да је, након највећег учешћа у

2018. години (51,73%), тренд који је започео у 2019. години настављен у 2020. години са значајним смањењем учешћа незапослених жена у структури укупно незапослених лица. За претходно наведено смањење, а са обзиром и на повећење учешћа запослених жена у укупној запослености, се може рећи да је дјелимично резултат предузетих мјера и реализованих пројеката у области запошљавања на нивоу општине и Републике Српске везаних за родну равноправност.

Структура просјечног броја незапослених (1.231 лица) према дужини чекања на запослење показује да више од половине незапослених, који су се у току 2020. године налазила не евиденцији Бироа, на посао чека до годину дана (673 лица, односно 54,67%), а слиједе лица који на посао чекају од једне до двије године (136 лица, односно 11,04%). Значајан број незапослених на посао чека од двије до три године (64 лица, односно 5,19%) и од пет до осам година (129 лица, односно 9,76%).

У 2020. години са евиденције је ради запослења брисано 697 лица, што је за 245 лица (26,00%) мање у односу на исти период прошле године (942 лица брисаних ради запослења). У истом периоду на евиденцију је новопријављено 1312 лица, што је у односу на 2019. годину (1.224 новопријављених лица) за 88 лица, односно 7,18% више.[9]

У структури запослених по дјелатностима видљиво је да Индустрија запошљава највећи број лица (36,79% укупно запослених), од чега је у подручју Прерађивачка индустрија 34,92% укупно запослених (повећање учешћа г/г 1,63%).

Табела 31. Структура запослених по подручјима дјелатности у 2020. години

Подручје ознака	Подручје назив	Укупан број запослених 2020	Учешће дјелатности у укупном броју запослених 2020 (%)	Укупан број запослених 2019	Учешће дјелатности у укупном броју запослених 2019 (%)	Индекс (2020/2019*100)
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	112	1,67	115	1,73	96,20
B	Вађење руда и камена	14	0,21	14	0,21	98,78
C	**ПРЕРАЂИВАЧКА ИНДУСТРИЈА**	**2344**	**34,92**	**2207**	**33,28**	**104,91**
D	Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	74	1,10	92	1,39	79,45
E	Снабдијевање водом, канализација, управљање отпадом и дјел.санације животне средине	151	2,25	141	2,13	105,78
F	**ГРАЂЕВИНАРСТВО**	**257**	**3,83**	**228**	**3,44**	**111,34**
G	**ТРГОВИНА НА ВЕЛИКО И НА МАЛО, ПОПРАВКА МОТОРНИХ ВОЗИЛА И МОТОЦИКАЛА**	**1457**	**21,70**	**1483**	**22,36**	**97,05**
H	**САОБРАЋАЈ И СКЛАДИШТЕЊЕ**	**239**	**3,56**	**251**	**3,79**	**94,06**
I	Дјел.пружања смјештаја, припреме и послуживање хране, хотел.иугост.	323	4,81	358	5,40	89,12
J	Информације и комуникације	66	0,98	68	1,03	95,87
K	Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	67	1,00	66	1,00	100,28
L	Пословање некретнинама	10	0,15	15	0,23	65,85
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	170	2,53	169	2,55	99,36
N	Административне и помоћне услужне	32	0,48	30	0,45	105,36

[9] ЈУ Завод за запошљавање, Биро за запошљавање Прњавор, Извјештај о стању на евиденцији на дан 31.12.2020, те Извјештај о стању на евиденцији на дан 31.12.2019. године

	дјелатности					
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	317	4,72	320	4,83	97,85
P	Образовање	677	10,08	**675**	10,18	99,07
Q	Дјелатност здравствене заштите и социјалног рада	255	3,80	260	3,92	96,88
R	Умјетност, забава и рекреација	18	0,27	17	0,26	104,59
S	Остале услужне дјелатности	130	1,94	122	1,84	105,26
	Укупно	**6713**	**100**	**6631**	**100**	**100**

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

Подручје прерађивачке индустрије биљежи највеће повећање броја запослених у односу на 2019. годину од 137 лица, односно 5,84%. Сектор грађевинарства биљежи раст од 29 запослених у односу на 2019. годину. Осталих 7 подручја са растом запослености (г/г) остварило је релативно мали раст, док је чак 9 подручја остварило пад броја запослених (г/г), од којих највећи пад у апсолутном смислу биљежи подручје Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране, хотелијерство и угоститељство (смањење броја запослених за 35 лице, односно за 10,83%). Сектор образовања на подручју општине Прњавор биљежи значајно већи број запослених у односу на општину Лакташе, тако је број запослених за 2020. годину био већи за 252 лица (односно 37,22%).

У 2020. години просјечна нето плата у Републици Српској износила је 956,00 КМ, што је у односу на 2019. годину (906,00 КМ), реално више за 5,30%. Просјечна нето плата на подручју општине Прњавор у 2020. години износила је 825,00 КМ и номинално је већа у односу на претходну годину за 6,30% (52,00 КМ), а у односу на републички просјек мања је за 131,00 КМ са степеном достигнутости нето плате Републике Српске од 86,29% (85,32% у 2019. години). [10]

5. ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

Општина Прњавор има добро развијену друштвену инфраструктуру, одговарајући друштвени амбијент и у претходних пет година остварила је значајан напредак у сферама образовања, културе, спорта, здравствене и социјалне заштите.

5.1. Предшколско образовање

Табела 32. Подаци за Јавну предшколску установу Дјечији вртић "Наша радост" Прњавор

Година	Број дјеце уписани у цјеловит боравак	Број дјеце укључен у Програм припреме дјеце у години пред полазак у школу	Укупно	Број запослених
2012.	93	91	184	13
2013.	96	93	189	13
2014.	122	92	214	15
2015.	114	92	206	16
2016.	125	93	218	17
2017.	148	81	229	25
2018.	194	79	273	27
2019.	197	75	272	27
2020.	200	63	263	28
2021.	210	KOVID-19 --	210	30

[10] Завод за статистику Републике Српске

Табела 33. Подаци за Предшколску установу „Пчелица“ Прњавор

Година	**Број група**	**Број дјеце**	**Број запослених**
2012.	1 (мјешовита)	20	2
2013.	1 (мјешовита)	20	2
2014.	1 (мјешовита)	22	3
2015.	1 (мјешовита)	22	3
2016.	3 (јаслице, млађа, старија)	40	5
2017.	4 (јаслице, млађа, средња, старија васпитна група)	61	7
2018.	4 (јаслице, млађа, средња, старија васпитна група)	63	7
2019.	4 (јаслице, млађа, средња, старија васпитна група)	63	8
2020.	5 (јаслице, млађа, средња, старија васпитна група и продужени боравак)	61+21 (продужени боравак)	8
2021.	5 (јаслице, млађа, средња, старија васпитна група , продужени боравак)	61+17(продужени боравак)	8
2022.	6 (двије јасличке групе, млађа, средња, старија васпитна група те продужени боравак)	74 +12 (продужени боравак)	12

Табела 34. Подаци за Предшколску установу „Бамби“ Прњавор

Година	**Број дјеце**	**Број запослених**
2012.	30	4
2013.	30	4
2014.	30	4
2015.	30	4
2016.	30	4
2017.	30	5
2018.	30	5
2019.	30	5
2020.	40	5
2021.	60	7
2022.	60	7

Табела 35. Подаци за Предшколску установу/Клуб за дјецу „Micky’s Land“ Прњавор

Година	**Број дјеце**	**Број запослених**
2017/2018	21	4
2018/2019	24	4
2019/2020	20	6
2020/2021	40	6
2021/2022	44	8

5.2. Основно образовање

Табела 36. Приказ броја ученика у основним школама

Р. БР.	ОСНОВНА ШКОЛА-ПОДРУЧНА ШКОЛА	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	ИНДЕКС
1	2	3	4	5	6	7	8 (7/6*100)
	ОШ "Никола Тесла" Прњавор	**917**	**884**	**885**	**873**	**837**	**95,88**
	ЦШ "НиколаТесла" Прњавор	867	843	845	839	797	94,99
	ПО Мравица	20	15	14	14	17	121,43
	ПО Доњи Гаљиповци	19	19	21	16	17	106,25
	ПО Грабик Илова	11	17	5	4	6	150,00

	ОШ „Бранко Ћопић“ Прњавор	**724**	**729**	**723**	**729**	**746**	**102,33**
	ЦШ „Бранко Ћопић“ Прњавор	571	581	587	598	608	101,67
	ПО Штрпци	138	136	126	120	127	105,83
	ПО Доњи Штрпци	15	12	10	11	11	100
	ОШ „Вук Караџић“ Доњи Вијачани	**149**	**134**	**116**	**97**	**95**	97,94
	ЦШ „Вук Караџић“ Доњи Вијачани	100	99	81	70	69	98,57
	ПО Дренова	13	6	5	4	4	100
	ПО Горња Мравица	19	17	18	14	17	121,43
	ПО Вршани	17	12	12	9	5	55,56
	ОШ „Свети Сава“ Горњи Смртићи	**203**	**214**	**209**	**200**	**187**	**93,5**
	ЦШ „Свети Сава“ Горњи Смртићи	156	162	160	149	136	91,26
	ПО Доњи Смртићи	13	16	14	13	13	100
	ПО Печенег Илова	20	18	16	12	13	108,33
	ПО Палачковци	14	18	19	26	25	96,15
	ОШ „Иво Андрић“ Кулаши	**83**	**82**	**77**	**68**	**64**	**94,12**
	ЦШ „Иво Андрић“ Кулаши	66	62	59	53	46	86,79
	ПО Кремна	13	13	14	12	14	116,67
	ПО Присоје	4	7	4	3	4	133,33
	ОШ „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња	**170**	**150**	**143**	**145**	**131**	**90,34**
	ЦШ „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња	115	101	106	109	104	95,41
	ПО Лишња	32	29	23	23	18	95,41
	ПО Мујинци	18	16	11	11	8	72,73
	ПО Отпочиваљка	5	4	3	2	1	50
	ОШ „Милош Црњански“ Поточани	**387**	**347**	**326**	**312**	**282**	**90,38**
	ЦШ „Милош Црњански“ Поточани	155	144	134	132	122	92,42
	ПО Хрваћани	108	93	88	90	71	78,89
	ПО Кокори	45	41	40	35	35	100
	ПО Црквена	46	38	38	32	33	103,13
	ПО Просјек	24	25	21	19	18	93,74
	ПО Орашје	9	6	5	4	3	75
	ОШ „Петар Кочић“ Шибовска	**218**	**216**	**184**	**181**	**162**	**85,50**
	ЦШ „Петар Кочић“ Шибовска	116	115	108	106	101	95,28
	ПО Велика Илова	102	101	76	75	61	81,33

5.2.1. Преглед улагања у основне школе

Пратећи реформе у области образовања, наставних планова и програма континуирано се врши улагање у инфраструктуру у основним школама, те прилагођавање постојећих учионица и кабинета за савремену наставу.

Значајнија улагања у школске објекте и опрему школа ради ставарања бољих услова за одвијање васпитно-образовног процеса су:

- Постављање видео надзора у школама,
- Набавка рачунара и информатичке опреме,
- Опремање кабинета за информатику,

- Набавка савремене дидактичке опреме за наставу географије, математике, хемије, биологије и разредне наставе,
- Мини полигони за наставу физичког васпитања,
- Опремање просторија за продужени боравак дјеце,
- Санација мокрих чворова, електро-инсталација и подних облога,
- Изградња игралишта, уређење и асфалтирање школских дворишта,
- Набавка клима уређаја и друге техничке опреме (пројектори, телевизори)
- Унапређење мјера енергетске ефикасности (замјена столарије, замјена котлова, увођење система централног гријања, реконструкције кровова, топлотна изолација школских објеката)
- Проширење књижног фонда школских библиотека,
- Увођење интернета у објекте школа итд.

5.2.2. Јавна установа Музичка школа „Константин Бабић“ Прњавор

Табела 37. Приказ броја ученика и запослених у ЈУ Музичке школе „Констанин Бабић“ Прњавор

Школска година	Број ученика основна музичка школа	Број ученика средња музичка школа	Укупно ученика	Број наставника који реализују наставу у основној музичкој школи	Број наставника који реализују наставу у средњој музичкој школи	Укупно запослених
2011/2012	190	-	190	14	-	18
2012/2013	173	-	173	12	-	18
2013/2014	153	-	153	13	-	17
2014/2015	174	-	174	13	-	18
2015/2016	175	-	175	14	-	20
2016/2017	159	-	159	14	-	20
2017/2018	189	10	199	16	15	32
2018/2019	187	18	205	19	19	36
2019/2020	184	24	208	21	26	44
2020/2021	182	30	212	22	27	43
2021/2022	186	28	214	23	25	45

Музичка школа Прњавор, своје прве почетке рада биљежи још 1979. године, када је радила као подручно одјељење Музичке школе из Дервенте, а од 1986. године званично је почела са радом под називом Школа за основно музичко образовање и васпитање Прњавор.

Године 2017. изграђена је нова школска зграда потпуно прилагођена потребама и стандардима умјетничких школа. Ово је тренутно једина школска зграда у Републици Српској изграђена по савременим педагошким стандардима прописаним за музичке школе. Вриједност пројекта је 600.000 КМ, а новац је обезбијеђен из буџета општине Прњавор.

Од школске 2017/18. године Школа за основно музичко образовање проширује своју дјелатност и на средње музичко образовање и тако пружа могућност ученицима са општине Прњавор, али и општина из окружења, да поред основног стичу и средње музичко образовање, а добија и нови назив ЈУ Музичка школа „Константин Бабић“ Прњавор.

Основно музичко образовање

У ЈУ Музичкој школи „Константин Бабић“ Прњавор реализује се програм шестогодишњег музичког образовања на сљедећим одсјецима: клавир, хармоника, виолина, виола, гитара, кларинет и флаута.

Поред шестогодишњег музичког образовања, заступљено је и музичко образовање у припремном разреду за најмлађе полазнике.

Средње музичко образовање

У оквиру средњег образовања заступљена су два занимања:

1. Музички извођач и
2. Музички сарадник - теоретичар.

У оквиру ових занимања заступљено је седам смјерова: клавир, хармоника, виолина, виола, гитара, кларинет, флаута и соло пјевање.

Резултати рада школе:

Ученици музичке школе узели су учешће четири пута на Републичком такмичењу музичких школа Републике Српске и остварили изузетан резултат. Освојено је укупно 70 награда од чега су чак 26 прве награде. Током поменутог периода ученици су узели учешће на чак 48 међународних такмичења како у БиХ тако и ван граница наше државе (Србија, Француска, Шпанија, Русија, Јапан, Индија, Финска итд.). На поменутим такмичењима освојили су укупно 208 награда, од чега је 137 првих награда.

Уз финансијску подршку локалне заједнице, континуирано се ради на обнови инструмената.

5.3. Средњошколско образовање

Када је у питању средњошколско образовање, у ЈУ Гимназија Прњавор, уназад неколико година, ученици се уписују у општи, друштвено-језички и рачунарско-информатички смијер.

ЈУ Центар средњих школа „Иво Андрић“ Прњавор је школа мјешовитог карактера, у којој се, у складу са потребама тржишта рада, али и жељама ученика деветог разреда, школују ученици у различитим струкама и занимањима. Уназад неколико година ученици се углавном уписују у струке економија, право и трговина (занимања економски техничар, банкарски техничар, царински техничар, пословно-информатички техничар, трговачки техничар, пословно-правни техничар, трговац), пољопривреда и прерада хране (занимања пољопривредни техничар, агротехничар, прехрамбени прерађивач), електротехника (техничар електроенергетике, техничар рачунарства, аутоелектричар, електричар-електроинсталатер) и машинство и обрада метала (занимања машински техничар за компјутерско конструисање, аутомеханичар, бравар-заваривач, обрађивач метала резањем, лимар, варилац).

Радећи компаративну анализу уписаних занимања у школској 2006/07. години и 2007/08. години, уочљиво је да је тада уписиван већи број ученика у већи број одјељења (34-35 одјељења), али у мањи број струка и занимања. У претходним школским годинама, евидентан је пад броја уписаних одјељења, али и пораст броја струка и занимања у која су ученици уписивани, па тако у 2006/07. години ученици су уписани у 4 струке и 11 занимања, у 2007/08.години у 4 струке и 13 занимања, а у школској 2020/21. години у 6 струка и 21 занимање и у школској 2021/22. години у 5 струка и 22 занимања.

Дошло је, такође, и до промјене у понуди занимања. Раније су ученици уписивани у струку геодезија и грађевинарство и угоститељство и туризам, а касније су се у понуди нашле остале дјелатности (занимања фризер и козметички техничар), шумарство и обрада дрвета (занимања столар и техничар за обраду дрвета), а и у оквиру постојећих струка појавила су се нова занимања, као што су машински техничар за компјутерско конструисање, царински техничар, пословно-информатички техничар, агротехничар, техничар рачунарства, техничар електроенергетике и др.

Важно је напоменути да се при изради Плана уписа за сваку школску годину узму у обзир мишљења ученика 9. разреда и њихових родитеља, али и привредних субјеката са којима школа остварује одличну сарадњу на плану реализације практичне наставе, али и реализације дуалног образовања ученика.

Такође, води се рачуна о томе која се занимања на подручју сваке локалне заједнице сматрају дефицитарним, те се та занимања посебно промовишу.

Ученици прњаворских средњих школа били су укључени у низ различитих пројекта:

- **„ERASMUS + пројекат“:** Делегација ученика и професора из Прњавора боравила је у пољском граду Болеславецу у склопу пројекта “Erasmus +“, који омогућава размјену ученика и професора у 33 европске земље и подстиче сарадњу младих из различитих култура у циљу промовисања европских вриједности и заједништва. Делегација је бројала дванаест чланова, шест из Гимназије и шест из ЦСШ „Иво Андрић“.
- **Размјена ученика и професора** између прњаворских средњошколаца и Гимназије „Јануш Корчак“ из пољског града Болеславец започела је 2016. године.
- **Пројекат „eTwinning“:** са двије представнице школе из чешког града Босковице се сарађивало на пројекту у оквиру мреже ЕУ под називом „eTwinning“.
- **Конференција „БаЛМУН“: о**д 2013. године Гимназија учествује на БаЛМУН конференцији која представља симулацију рада УН-а. Такве конференције се одржавају у више од 80 градова широм свијета. Она окупља средњошколце 14-19 година из више средњих школа из региона и Европе.
- **ЕУВЕТ 4 пројекат**: имплементиран је од 2011. до 2013. године, а рађена је ревизија наставног плана и програма у породици занимања Пољопривреда и прерада хране. Пројекат је реализован уз подршку Европске уније, а ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор била је једна од пилот школа у оквиру тог пројекта.
- **Пројекат „Подршка ЕУ локалним партнерствима за запошљавање (ЛЕП)“:** У првој фази овог пројекта, у марту 2018. године, ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ је добила опрему у вриједности 40000 КМ. Ријеч је о три ЦНЦ симулатора-тренажера, уз пратећи софтвер за извођење радних операција стругања и глодања. Ове школске године школа ће аплицирати за учешће у другој фази овог пројекта.
- У склопу **пројекта „Брига о дјеци-заједничка одговорност и обавеза“**, који се у школама РС проводи од 2016. године, као једна од иницијатива произашао је програм „Референални механизам подршке дјеци у школама РС“. ЈУ Центар средњих школа „Иво Андрић“ Прњавор била је једна од 14 пилот школа у којима је примјењиван овај програм, а школа је за успјешну примјену награђена плакетом и захвалницом. Програм се реализује у свим основним и средњим школама у РС. У наставку истог пројекта реализован је и програм **„Пловим право, то је моје право“**, у оквиру кога је снимљен кратки едукативни филм о дјечјим правима и одговорностима, а у коме су учествовали ученици трећег разреда економске струке и стручне сараднице ЈУ ЦСШ „Иво Андрић“ Прњавор.
- **Пројекат „Табла“:** ЈУ ЦСШ “Иво Андрић“ Прњавор је од школске 2020/21. године од стране Министарства просвјете и културе РС укључена у реализацију овог пројекта, који се проводи у 50 средњих школа у РС. Пројекат реализује међународна организација „Save the Children“, а школа је у оквиру пројекта опремљена СТЕМ лабораторијом, за чије је потребе, школа из властитих средстава опремила једну учионицу у машинском дијелу школе. Вриједност

опреме у СТЕМ лабораторији је 20 000 КМ, а садржи сљедећу опрему: 4 лаптопа, намјештај (столови, столице, ормари, полице), паметну таблу, 3Д штампач са пропратном опремом, лего едукацијски сет, ардуино сет, робот хексапод, геометријски прибор, те модели/карте за предмете биологија и географија. У оквиру пројекта реализован је низ обука за наставнике.

5.4. Култура и спорт

5.4.1. Култура

Јавна установа „Центар за културу“ Прњавор је центар свих културних дешавања у општини Прњавор. У оквиру дјелатности установа промовише разне културне програме, кроз организовање изложби, ликовних колонија, концерте фолклорних друштава, класичне и етно музике, позоришних представа и фестивала аматерских позоришта. Поред културних садржаја, ЈУ “Центар за културу“ Прњавор се бави и неформалним образовањем у оквиру којег се организују курсеви страних језика. У просторијама „Центра за културу“ у Прњавору налази се сједиште СПКД „Просвјета“ Прњавор, Омладинског центра, те музичка вјежбаоница. У прошлости ЈУ „Центар за културу“ дјеловао је у оквиру Народног универзитета „Ђуро Пуцар Стари“ који је основан октобра 1960. године у оквиру којег су постојале и дјеловале народна библиотека и основна музичка школа које су да нас самосталне јавне установе. Одлуком Скупштине општине Прњавор из 1995. године универзитет је преименован у ЈУ „Центар за културу“. У 2020. години извршена је и дјелимична реконструкција сале за културне и друге садржаје.

ЈУ „Народна библиотека“ Прњавор била је најприје у саставу Народног универзитета „Ђуро Пуцар Стари“ који је основан октобра 1960. године, а затим од 1995. године у саставу ЈУ „Центар за културу“ Прњавор. Године 2009. издвојена је и организвана као посебна јавна установа. Из године у годину повећава књижни фонд набавком нових књига и кроз акцију добровољног прикупљања, те са крајем посматраног периода располаже фондом од 42.396 књига. У оквиру установе налази се одјељење за дјецу са фондом од 9.390 књига, одјељењем за одрасле са 31.294 књиге, завичајном збирком са 712 књига и збирком периодике (новина и часописа) од око 1.000 примјерака. Библиотека располаже и студијском читаоницом. Установа је активан учесник у културним манифестацијама, а самостално у сарадњи са другим установама и удружењима грађана из Прњавора али и из цијеле Републике Српске и Србије, оганизује књижевне сусрете, промоције књига и сл. због чека тренутни простор прилагођавају условима одржавања промоција и изложби. Библиотека располаже богатим књижним фондом и Завичајном збирком која захтјева посебне услове.

Завичајни музеј Прњавор почео је са радом 1. децембра 2020. године и дјелује у оквиру ЈУ „Центар за културу“ Прњавор. Установа је културе чија је основна дјелатност сакупљање, обрађивање, документовање, чување, презентовање и публиковање материјалног и нематеријалног покретног културног насљеђа народа који живе на простору Прњавора. Формирање Завичајног музеја у Прњавору од великог је значаја за локалну заједницу и шире. Смјештен је у згради Котарског предстојништва у Прњавору која је саграђена између 1896. и 1899. године. Грађена је у псеудомаварском стилу у коме су саграђене и вијећнице у Сарајеву и Брчком и низ других објеката у Босни и Херцеговини. Музеј тренутно има шест тематских поставки које свједоче о животу и етнографском насљеђу околине Прњавора. Поред етнографске планирано је

да музеј има историјску и природњачку поставку. Установа је активан учесник у културним манифестацијама, а самостално у сарадњи са другим установама и удружењима грађана из Прњавора али и из цијеле Републике Српске и Србије, организује етнографске и историјске изложбе, обиљежавање датума из прошлости Прњавора, промоције књига и слично. Бави се етнографским и историјским истраживањима општине Прњавор.

Друштвени домови на подручју општине Прњавор су добра основа за креирање програма и садржаја намијењених грађанима свих старосних категорија. У друштвеним домовима се повремено окупљају грађани, проводе одређени садржаји намијењени дјеци и омладини и организују манифестације, али је неопходно задржати континуитет.

У Прњавору дјелује неколико културних и хуманитарних удружења грађана попут Кола српских сестара, Књижевног клуба „Таласи“, СПКД „Просвјета“, ГКУД „Пронија“.

5.4.2. Спорт

Према доступним писаним историјским траговима и чињеницама, спорт је деценијама уназад заступљен на подручју општине Прњавор. Фудбал се играо и у вријеме краљевина, а по завршетку Другог свјетског рата, уз фудбал, који је први обновио свој рад, и започео једну нову епоху, на спортској мапи почелу су се појављивати и нови спортови, који су афирмацију стицали кроз оснивање клубова.

На подручју општине Прњавор, тренутно постоји 21 спортски клуб, који су чланови надлежних савеза, и наступају у такмичењима која се налазе у званичним календарима савеза којима припадају. Поред тих клубова у евиденцијама се може наћи још неколико клубова, али исти нису активни у погледу званичних такмичарских активности. Број таквих клубова пронађених у евиденцијима је 4, а то су ФК „Бисери“ Лишња, КБК „Деспот“, Коњички клуб „Вучијак“, Теквон-до клуба „Борац ДС“. Уз 21 активни клуб и 4 неактивна у смислу такмичарских активности, на подручју општине постоји и Школа спорта „Први корак“.

- ***Спортска инфраструктура***

На подручју општине Прњавор налази се 7 фудбалских терена димензија сса 100x50 m, од којих је 6 са природном травнатом подлогом, док је један са вјештачком подлогом.

- Стадион „Синиша Пеулић“ Прњавор - 2 терена са природном подлогом
- Спортски центар Прњавор - 1 терен са вјештачком подлогом
- Лишња - 1 терен са природном подлогом
- Доњи Гаљиповци - 1 терен са природном подлогом
- Шибовска - 1 терен са природном подлогом
- Штрпци - 1 терен са природном подлогом

На подручју општине налази се једна спортска дворана у приватном власништву, те неколико фискултурних сала у јавним школским установама, које се користе за такмичарске активности појединих клубова. Готово свака мјесна заједница у саставу општине Прњавор има асфалтирано игралиште за мали фудбал.

Крајем 2020. године у Прњавору је саграђен и стављен у функцију терен са вјештачком травом за велики фудбал, у оквиру пројекта „ФИФА ГОЛ“, при чему треба нагласити да је општина Прњавор једина општина у Републици Српској која је добила овај пројекат. У оквиру самог пројекта у наредном периоду планира се изградња и

терена са природном травом, те трибина и инфраструктуре по ФИФА и УЕФА стандардима. На мјесту реализације „ФИФА ГОЛ“ пројекта планиран и је спортски центар, у оквиру којег ће бити грађена спортска дворана, атлетска и картинг стаза, те хотели.

- ***Спортски клубови који имају такмичарске активности***

На подручју општине Прњавор тренутно је 21 клуб активан, чији чланови имају такмичарске активности које су уписане у календар савеза којима припадају.

- Фудбалски клуб „Љубић“
- Фудбалски клуб „Борац“ Шибовска
- Фудбалски клуб „Будућност“ Доњи Гаљиповци
- Женски фудбалски клуб „Љубић“
- Клуб малог фудбала „Љубић“
- Клуб малог фудбала „Обилић“
- Кошаркашки клуб „Младост-Булдогс“
- Рукометни клуб „Слога“
- Женски одбојкашки клуб „Украина“
- Атлетски клуб „Прњавор“
- Атлетски клуб „Сан“
- Џудо клуб „Соко-М“
- Теквон-до клуб „Прњавор“
- Тениски клуб „Олимп“
- Тениски клуб „Максим“
- Карате клуб „Бијели лавови“
- Карате клуб „Ипон“
- Бокс клуб „Ринг“
- Кик бокс клуб „Прњавор“
- Кик бокс клуб „Гард“
- Шаховски клуб „Пошк“
- Универзална спортска школа „Први корак“ Прњавор.

- ***Спортске манифестације на подручју општине Прњавор***

У Прњавору се годинама уназад, у организацији разних клубова, одржава низ спортских манифестација, од којих њих неколико има статус међународних спортских манифестација.

- **Турнир у уличној кошарци - баскет 3x3**

Овај турнир се у Прњавору одржава нешто више од двије деценије. Од 2016. године, кад је одржано и јубиларно 20. издање, турнир је уврштен на листу турнира који су под ингеренцијом Међународне кошаркашке федерације (ФИБА). Турнир је од ФИБЕ добио статус "satelitte", што га чини врло атрактивним и јаким. Томе у прилог иде и чињеница да се на турниру окупе бројне екипе из неколико европских земаља.

- **Међународна улична трка**

Међународна улична трка чији је организатор Атлетски клуб „Прњавор“ у априлу 2022. године имала је своје 22. издање. Годинама уназад трка је окупљала звучна атлетска имена, из неколико европских, па и афричких држава, што је препознала Европска атлетска федерација која је трци додијелила статус пете звјездице.

- **Теквон-до турнир "ПРЊАВОР ОПЕН"**

Статус међународне спортске манифестације има и теквон-до турнир „Прњавор опен“ који је у организацији ТК „Прњавор“ одржан ове године 18. пут. Турнир сваке године окупи по више стотина такмичара из неколико европских земаља.

- **Међународни џудо камп „МАЛА ЕВРОПА“**

Сваког августа у Прњавору се традиционално у организацији Џудо клуба „Соко-М“ одржава међународни џудо камп и турнир. На овом кампу који има и свој такмичарски карактер учествује неколико стотина џудиста из више европских држава. Камп-турнир до сад је организован десет пута.

- **Међународни рукометни турнир „МИКА“**

У организацији Рукометног клуба „Слога“ овај турнир одржан је осам пута. Турнир се организује за омладинске категорије, а поред екипа из БиХ, на турниру су учешће узимале и екипе из региона. Турнир носи име Мирослава Микеревића Мике некада прослављеног рукометаша „Слоге“.

- **Међународни фудбалски турнир „СИНИША ПЕУЛИЋ“**

У организацији Фудбалског клуба „Љубић“ од 2017. године, традиционално се сваке године одржава међународни омладински турнир „Синиша Пеулић“, који носи име бившег фудбалера клуба. Турнир је до сад организован четири пута и сваке године имао је преко 300 учесника, а поред екипа из БиХ, угостио је екипе „Војводине“ из Новог Сада и „Динама“ из Загреба.

- **Остале спортске манифестације**

Поред наведених спортских манифестација које имају међународни карактер, у нашој локалној заједници се одржава и низ других. Међу њима треба издвојити Светосавски и Осмомартовски шаховски турнир, Карате куп нација, Јесењи крос, Светосавски футсал турнир, Интернационални кик бокс турнир.

5.5. Здравствена заштита

Јавна здравствена установа Дом здравља Прњавор, промовише здравље и пружа превентивне, дијагностичке, терапијске и рехабилитационе услове за све категорије становника из области: породичне медицине, педијатрије, гинекологије и акушерства, хитне медицинске помоћи, радиолошке и ултразвучне, лабораторијске и друге дијагностике, физикалне медицине и рехабилитације, стоматологије, као и консултативно–специјалистичке дјелатности, хигијенско-епидемиолошке здравствене заштите и очување менталног здравља.

У централној згради Дома здравља смјештено је седам тимова породичне медицине, лабораторијска дијагностика, хитна медицинска помоћ, РТГ и УЗВ дијагностика, гинекологија, техничка служба и управа.

У остале три зграде Дома здравља смјештена је стоматологија, хигијенско епидемиолошка служба, педијатрија, ЦМЗ центар и ЦБР центар.

У тринаест теренских амбуланти смјештено је осам тимова породичне медицине и то: ТПМ 2 теренска амбуланта Велика Илова, ТПМ 5 теренске амбуланте Шибовска и Смртићи, ТПМ 6 теренска амбуланта Н.Лишња, ТПМ 9 теренске амбуланте Д.Вијачани и Г.Мравица, ТПМ 10 теренске амбуланте Поточани и Хрвићани, ТПМ 13 теренска амбуланта Кулаши, ТПМ 14 теренске амбуланте Палачковци и Штрпци и ТПМ 15 теренске амбуланте Кокори и Вршани.

Константним улагањем у образовање и усавршавање кадрова, те увођењем савремених достигнућа медицинске науке и стандарда здравствених услуга, Дом здравља Прњавор, настоји да подигне и унаприједи здравствену заштиту на задовољство корисника и локалне заједнице.

Један од видова образовања и усавршавања кадрова је и одлазак љекара на специјализацију, а тренутно се на специјализацији налази 5 (пет) љекара.

Дом здравља Прњавор је све вријеме пандемије укључен у све видове борбе против COVID-19 на примарном нивоу здравствене заштите, а урађене су и потребне адаптације како би се максимално искористили просторни капацитети. Дом здравља је оформио амбуланту за вакцинацију против обољења COVID 19, те успјешно проводи вакцинацију становништва општине Прњавор.

У периоду 2020-2021. година ЈЗУ Дом здравља Прњавор је као учесник у пројекту енергетске ефикасности извршио реконструкцију и адаптацију централне зграде која је подразумјевала замјену крова, постављање демит фасаде, постављање соларних плоча, реконструкција рампе за инвалиде и реконструкцију котловнице приликом чега се прешло на нови систем гријања путем пелета.

У стоматолошкој служби Дома здравља у 2021. години извршена је набавка стоматолошке јединице која је побољшала квалитет рада и пружања стоматолошких услуга за пацијенте општине Прњавор.

У 2022. години извршена је набавка два санитетска возила који су значајно побољшали квалитет здравствених услуга из области санитетског транспорта пацијената.

Поред Јавне здравствене установе Дом здравља Прњавор на подручју општине ради већи број приватних здравствених установа и амбуланти које пружају здравствену заштиту из области породичне медицине, стоматологије, дијагностике и друге специјалистичке и медицинске услуге.

5.6. Социјална заштита

Центар за социјални рад Прњавор основала је Скупштина општине Прњавор 1985. године као установу социјалне заштите са јавним овлаштењима у области социјалне, дјечије, породичне заштите и старатељства, извршавања васпитних мјера и мјера заштитног надзора, те установу за обављање услуга социјалног рада без смјештаја.

У Центру је тренутно запослених 14 радника, од чега је 9 стручних радника. Три радника имају стечена знања за пружање услуге савјетовања. Центар посједује адекватну рачунарску опрему и теренске аутомобиле, организовано дежурство, обучене стручњаке за пружање психолошке подршке лицима која су захваћена кризном ситуацијом. Центар за социјални рад Прњавор има акт за поступање у кризним ситуацијама, изазваним пандемијом вируса. Планом деловања предвиђено је и ангажовање волонтера, те увезивање са невладиним сектором. Поред ЈУ Центар за социјални рад Прњавор, као установе социјалне заштите, на подручју наше општине постоје још двије установе социјалне заштите. Услуге смјештаја старих лица пружају два дома за стара лица и то "Наша кућа Шпанић" који има смјештајни капацитет од 20 корисника и "Кућа његе Сандић" са капацитетом од 40 лежајева.

Центар за социјални рад Прњавор је у сарадњи са UNICEF-ом био иницијатор и носилац активности око оснивања Дневног центра за дјецу са сметњама у развоју „Невен“ који је 31.01.2013. званично почео са радом. Дневни центар је током протеклих година пружао услугу рехабилитације и боравка дјеце са сметњама у развоју.

Захваљујући опредјељености Општине Прњавор да буду подршка родитељима дјеце са сметњама у развоју Дневни центар „Невен“ се финансира све ове године из гранта општине и тренутно је у њему запослено 4 стручних радника, а центар пружа

услугу дневне рехабилитације и окупационе терапије тренутно за 15 дјеце са сметњама у развоју.

Табела 38. Реализација помоћи корисницима права

Назив помоћи	**Број корисника по годинама**					
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Стална новчана помоћ	165	173	164	142	137	117
Помоћ и њега другог лица	958	1146	1173	1203	1223	1080
Друга материјална помоћ	233	116	158	327	274	318
Оспособљавање за живот и рад	29	31	32	18	20	13
Смјештај у другу породицу	18	18	17	7	19	16
Смјештај у установу социјалне заштите	44	39	54	51	55	63
Једнократне новчане помоћи	564	572	529	500	513	339
Здравствено осигурање	181	173	181	158	223	226
Услуге социјалног рада и другог стручног рада	17632	17343	18187	19067	19288	15748
Помоћ и њега у кући	9	10	5	6	5	10
Дјечији додатак	664	542	434	378	351	-
Накнада умјесто плате родитељу који је у радном односу	166	151	190	204	220	-
Накнада умјесто плате родитељу који није у радном односу	94	86	197	255	139	-
Укупно	20757	20400	21321	22316	22467	17930

Табела 39. Корисници права и услуга ЈУ Центар за социјални рад Прњавор

Година	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Број корисника услуга и права	20757	20400	21321	22316	22467	17930
%	60%	59%	62%	65%	65%	49,8%

Јавни фонд за дјечију заштиту се од 31.10.2020. године одвојио од ЈУ Центар за социјални рад.

Табела 40. Новчана давања корисницима од стране ЈУ Центар за социјални рад и Јавног фонда за дјечији заштиту у односу на укупан број становништва

Година	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Број корисника новчаних давања од стране општине	2201	2278	2313	2412	2469
%	6,4%	6,6%	7%	7,1%	7,2%
Број корисника новчаних давања од стране ЈФДЗ	924	779	821	837	710
%	2,7%	2,3%	2,4%	2,4%	2%

- Сарадња ЈУ Центар за социјални рад Прњавор и невладиног сектора у циљу ширења услуга корисницима

Општина Прњавор, Црвени крст и ЈУ Центар за социјални рад Прњавор више од 10 година у партнерству пружају услугу помоћ и њега у кући, старим и болесним лицима. Тренутно је 10 корисника обухваћено овом услугом. Добру сарадњу је препознао и Швицарски Каритас, тако да је од 2021. године проширена услуга помоћи и његе у кући кроз пројекат „Активно старење“, гдје су у групе подршке укључени људи треће животне доби. Кроз партнерство са Црвеним крстом реализује се подјела хуманитарних помоћи корисницима, те традиционално обиљежава „Међународни дан старих лица“ кроз рекреативно дружење корисника. Преко 15 година датира сарадња са хуманитарним удружењем „Коло српских сестара“.

У сарадњи са удружењем „Ромска дјевојка“ ради се на подизању свијести Ромкиња и маргинализованих скупина жена на пољу превенције насиља у породици и дискриминације. Током 2019. године Центар је на позив Удружења „Ромска дјевојка“ узео учешће у пројекту „“UN Women“ под називом „Користимо доступне механизме како бисмо се заштитили од насиља и дискриминације“, у циљу едукације жена из ромских и маргинализованих група.

Као установа која се бави заштитом права и интереса породице и дјеце у њој, реализују се заједнички пројекти са Удружењем „ 4+“. Током 2020. године израђена је зједничку базу података која служи за даље планирање услуга за породице са 4 и више дјеце.

Поред свих права која су прописана Законом о социјалној заштити, како би се побољшао квалитет живота корисника сваке године Скупштина општине Прњавор доноси Одлуку о проширеним видовима социјалне заштите. Одлуком су обухваћена - дјеца без родитељског старања, стара лица без породичног старања која не желе да буду смјештена у установу или хранитељску породицу, којима се субенционише услуга геронто домаћица, дјеца са сметњама у развоју који су предшколског узраста и за које је важна рехабилитација у вртићe за дјеца са сметњама у развоју, те њима и родитељима субвенционишу се путни трошкови.

Општина Прњавор је укључена у МЕГ пројекат и 2018. године је донесена прва Одлука о субвенционисању водних и комунаних услуга за социјално угрожено становништво општине Прњавор. Ове године је проширен број корисника који су укључени у субвенцију. Од почетних 40 корисника, за ову годину планирано је да око 300 корисника оствари ово право.

Измјеном Закона о основношколском и средњошколском образовању, општина је у потпуности преузела обавезу финансирања сервисних трошкова школовања дјеце са сметњама у развоју. Дакле, усвојена је Одлука о школовању дјеце са сметњама у развоју. Одлука поразумијева плаћање путних трошкова за школовање дјеце у специјализованим установама у Дервенти и Бања Луци, те накнаду за топли оброк за дјецу или смјештаја у интернату или хранитељску породицу. Током 2021. године 20 дјеце је остварило поменуто право.

5.7. Организације цивилног друштва и млади

На подручју општине Прњавор регистровано је 120 удружења грађана која окупљају значајан број чланова. Међу регистрованим удружењима на подручју општине доминирају удружења из области спорта, затим културе, а значајан број је и оних чија је основна дјелатност хуманитарни рад, али и разне друге дјелатности. Битно је нагласити да од 120 регистрованих удружења одређен број њих већ дуже вријеме није активан.

Табела 41. Структура невладиних организација (НВО)

НВО	Регистровано	Активно
НВО из области спорта	27	23
НВО из области културе	10	8
Омладинске НВО	3	1
НВО националних мањина	13	8
НВО из области пољопривреде	16	14
НВО које окупљају осјетљиве и социјално искључене групе	13	12
Остале НВО	38	34

На шароликост културног мозаика битно утиче велики број различитих нација од којих свака има своје богато и специфично културно наслеђе, које јавно афирмишу и на тај начин утичу на културне садржаје наше општине. Своје дјеловање афирмишу кроз културно умјетничка друштва. На подручју општине Прњавор, од 13 регистрованих, активно дјелује осам удружења националних мањина која његују културу и традицију земље одакле потичу. За реализацију својих активности удружења националних мањина сваке године добијају одређену финансијску подршку из буџета општине Прњавор.

Носиоци спортских активности на подручју општине Прњавор су спортски клубови који обухватају широк спектар колективних и појединачних спортова. Општина Прњавор редовно пружа подршку развоју спорта те се из буџета општине сваке године планирају и реализују средства за ове намјене. Средства се дозначавају на основу Програма развоја спорта којим су дефинисани критеријуми за додјелу средстава спортским клубовима, као и начин расподјеле. Поред редовних спортских активности, финансирају се и разне спортске манифестације по којима је општина Прњавор препознатљива у региону и шире. Већина манифестација је традиционална и има међународни карактер.

Према Попису становништва из 2013. године, на подручју општине Прњавор било је 6.437 младих старости од 15 до 30 година што чини 18,7 % од укупног броја становника општине Прњавор.

У посљедње вријеме, покренуте су значајније активности омладинских организација, као и неформалних група омладинаца. Током 2020. године основан је Омладински центар Прњавор који се бави побољшањем положаја и заштитом интереса младих. Од 2019. године општина Прњавор је партнер са Фондацијом „Мозаик“ и Омладинском банком у реализацији омладинских пројеката. Такође, неформалне групе младих са подручја општине Прњавор учествује у пројекту „Млади као снага промјене у својим заједницама“ који реализује Фондација „ИН“ из Бања Луке, те тако реализују пројекте корисне за младе али и цијелу локалну заједницу.

6. ЈАВНА ИНФРАСТРУКТУРА

6.1. Саобраћајна инфраструктура

Одјељење за стамбено-комуналне послове и инвестиције сваке године, у оквиру редовних послова, врши реконструкцију постојеће саобраћајне инфраструктуре, у складу са расположивим средствима. На територији општине Прњавор укупна дужина мреже локалних путева (категорисани као локални путеви првог, другог и трећег реда) износи 1.034,00 km, некатегорисаних путева 140 km и дужина улица (категорисане као главне, сабирне и приступне улице) износи 43 km. Дефинисано је 22 локална пута првог

реда, 37 локалних путева другог реда, 405 локалних путева трећег реда, 11 главних улица, 21 сабирна улица, те 50 приступних улица. Покривеност путева и улица асфалтом на територији општине је око 50%.

Општина Прњавор је у претходном периоду уложила значајна финансијска средства у изградњу и реконструкцију локалних и некатегорисаних путева и улица у насељу. У периоду од 2016. до 2021. године асфалтирано, реконструисано и рехабилитовано је око 65 km локалних и некатегорисаних путева и улица у насељеним мјестима. У наредном периоду, потребно је реконструисати многе постојеће асфалтне саобраћајнице које су оштећене усљед велике густине насељености, изражене фреквенције саобраћаја, али и након изградње аутопута „9. Јануар“ (Бања Лука–Прњавор–Добој) и кружних раскрсница са реконструкцијом магистралног пута Клашнице – Прњавор – Дервента и регионалних путева Србац – Прњавор – Станари – Теслић.

У ближој будућности планирана је изградња кружног тока на раскрсници регионалног пута Србац – Прњавор – Станари на укрштању са прикључном саобраћајницом аутопута „9. Јануар“ и планираним саобраћајницама пословно-туристичке зоне „Вијака“, као и изградња обилазнице око Прњавора од регионалног пута Р-474 у мјесту Бакула до регионалног пута Р-474 у мјесту Вијака, а све у циљу смањења фреквенције саобраћаја и краће удаљености до аутопута „9. Јануар“, пословно-туристичке зоне „Вијака“.

У наредном периоду интензивно ће се радити на јачању и унапређењу привреде и туризма у пословно-туристичкој зони „Вијака“ која је од интереса не само општине Прњавор, него и Републике Српске и БиХ. Како је у прошлом периоду већ изграђен један дио индустријских и привредних објеката у пословно-туристичкој зони „Вијака“ који су дужи низ година у производњи, а самим тим и препознати на домаћем и страном тржишту, тако је и у протеклих 2 године уочена велика заинтересованост домаћих и страних компанија за куповином земљишта, а самим тим и изгадњом пословних објеката, чиме би дошло до већег запошљавања, а и до презентовања ове локалне заједнице и Републике Српске на свјетском и домаћем тржишту као доброг домаћина у којем се ствара позитиван амбијент за успјешно пословање.

6.2. Јавна расвјета

Око 30% територије општине Прњавор је покривено јавном расвјетом и сама структура расвјете је у доста добром стању. Покривеност јавном расвјетом у 2021. години износила је 30%. Међутим, трошкови одржавања, као и трошкови електричне енергије су доста велики. Значајне уштеде, као и повећање енергетске ефикасности ће се постићи у наредном периоду када се све преостале живине сијалице замијене са натријум сијалицама високог притиска или са ЛЕД расвјетним тијелима. До данас је постављено 1.468 нових ЛЕД свјетиљки, као и 150 астро релеја (временски релеји).

6.3. Снабдијевање електричном енергијом

Радна јединица „Електродистрибуција“ Прњавор је међу првима изградила и у просјеку има најстарију електроенергетску мрежу (средњенапонску и нисконапонску), која је дјеломично реконструисана. У наредном период планирано је рјешавање проблема снабдијевања електричном енергијом пословно-туристичке зоне „Вијака“.

Према подацима РЈ „Електродистрибуција“ Прњавор, број потрошача електричне енергије у 2021. години износи 18.128. У претходном периоду вршено је континуирано проширење електроенергетске мреже, чија укупна дужина у 2021.

години износи 3.066 km. Покривеност домаћинстава прикључцима електричне енергије на подручју општине је 100%.

6.4. Интернет и телекомуникациона мрежа

Територија општине Прњавор покривена је интернет и телекомуникацијском мрежом. У претходном периоду значајно је повећан број корисника интернета што је резултат развоја технологије, смањења цијена рачунарске опреме и потреба људи, посебно младих, да се иде у корак са науком и развојем. Према тренутно расположивим подацима, број корисника интернета у 2021. години обухвата око 10.000 корисника.

6.5. Водоводна и канализациона мрежа

6.5.1. Водоводна мрежа

На графиконима је приказан однос између изграђене водоводне и канализационе инфраструктуре, односно однос броја прикључака наведених инфраструктура по годинама, из ког се може закључити да је, у периоду од 2016. до 2021. године, општина Прњавор давала приоритет изградњи система за водоснабдијевање.

Графикон 20. Однос дужина водоводне и канализационе мреже

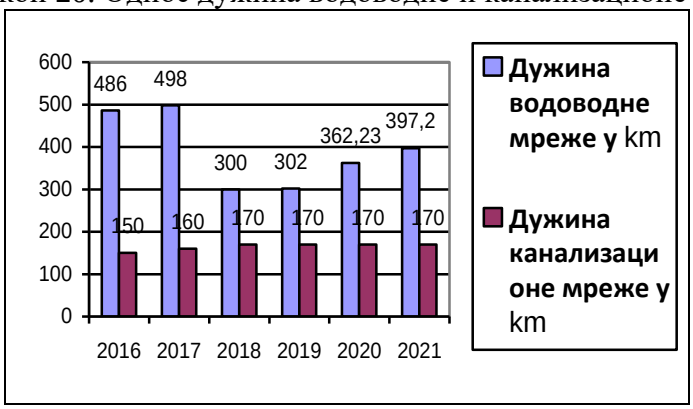

Извор: КП „Водовод“ а.д. Прњавор

За период 2016. и 2017. годину урачунати су и прикључни водови, у датом периоду било је око 300 километара примарне и секундарне мреже. У периоду од 2018. до 2021. године број километара водоводне мреже на подручју општине Прњавор је знатно повећан, а самим тим повећан је и број прикључака, односно потрошача воде са јавног водовода. Око 45% становништва је покривено водоводном мрежом. Разлог овако малог броја покривености становништва водоводном мрежом је тај што велик број живе ван урбаног подручја. Снабдијевање становништва водом за пиће обавља се на два начина и то организовано и контролисано преко КП „Водовод“ а.д. Прњавор и у ванурбаним подручјима путем сеоских водовода, којима управљају и газдују мјесне заједнице или грађани. Дезинфекција воде врши се континуирано на свим водоводним системима. Такође, редовно се врши и анализа исправности воде за пиће, у складу са Правилником о хигијенској исправности воде за пиће.

Графикон 21. Однос броја прикључака на водоводну и канализациону мрежу

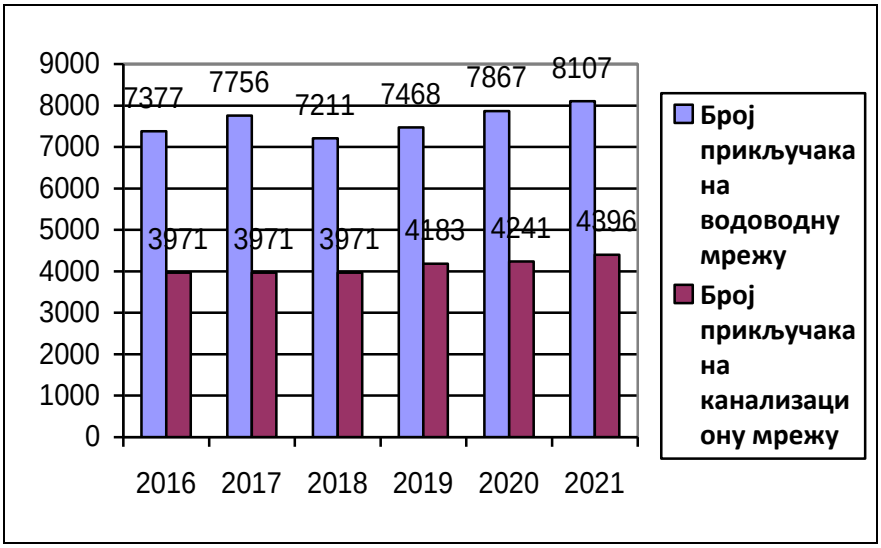

Извор: КП „Водовод“ а.д. Прњавор

У циљу смањења губитака у мрежи, смањења трошкова одржавања, као и пружања бољих услуга потрошачима, акценат се ставља на замјену дотрајалих водоводних цијеви, односно оних дионица на којима често долази до кварова. Такође, за потребе прикључења потрошача, изграђују се нове водоводне линије. Проценат наплате услуге водоснабдијевања посљедних година значајно је повећан.

Укупна количина произведене воде у 2021. години, већа је за 244.702 m^3 у односу на 2020. годину.

Фактурисане количине воде биљеже раст, а укупна количина фактурисане воде за 2021. годину, већа је за 46.392 m^3 у односу на 2020. годину. Укупна количина фактурисане воде износи 63,82%, а укупан губитак (на свим водоводним системима) у 2021. години је 36,18% (већи за 8,38% него у 2020. години).

Током 2022. години извршена је израда стручне документације урбанистичко-техничких услова и Техничке документације Главни пројекат (пројекат за извођење) – ревидован за потребе водоснабдијевања више насељених мјеста на подручју општине Прњавор, и то: МЗ Штрпци, МЗ Бабановци, МЗ Поточани, МЗ Гусак-Гајеви, МЗ Просјек, МЗ Доњи Гаљиповци, МЗ Чорле, МЗ Коњуховци. Започета је Фаза I – пројекта „Водоснабдијевање насеља МЗ Штрпци“, односно изградња потисно-дистрибутивног цјевовода и пумпне станице, чијим ће завршетком бити спојен дистрибутивни резервоар у Штрпцима на дистрибутивни цјевовод у индустријској зони (дужина цјевовода је 5,3 km Ø160 (потисни цјевовод) и 6,0 km Ø200 (дистрибутивни цјевовод), што укупно износи 11,3 km цјевовода. У овој фази би се омогућила дистибуција воде за један дио насеља МЗ Штрпци и довела вода до дистибутивног резервоара који се налази у Штропцима (засеок Ружевци), а које за циљ има да се ријеши потреба за водоснабдијевањем комплетне мјесне заједнице Штрпци. Извршена је реконструкција водоводног цјевовода у улици Алексе Малића и Илије Малића у дужини од 0,8 km Ø110 са израдом кућних прикључака, односо извршена је замјена постојећих азбестно-цементних цијеви са ПЕХД цијевима. Сва средства за изградњу Фазе I – пројекта „Водоснабдијевање насеља МЗ Штрпци“, односно изградњу потисно-дистрибутивног цјевовода и пумпне станице, као и реконструкцију водоводног цјевовода у улици Алексе Малића и Илије Малића обезбједила је општина Прњавор путем кредитних средстава.

Такође, приступило се иновирању Приједлога пројекта чиме су дефинисане активности и мјере које се требају спровести у наредном периоду и то: у домену припреме пројекта предлаже се реализација документације (израда иновираног Генералног пројекта система водоснабдијевања Прњавора с хидрауличким моделом, израда Елабората о квалитету воде и резервама подземних вода изворишта „Повелич“, ГП проширења изворишта, израда техничке документације), набавка опреме за одржавање водоводног и канализационог система (набавка опреме за увођење ГИС уз обуку и опреме за SCADA систем и опреме за хлорисање воде и остало), набавка опреме за детекцију и редукцију губитака воде (успостављање мјерних зона потрошње у централном водоводном систему, набавка опреме за мјерење и детекцију губитака воде уз обуку и опреме за редукцију губитака), санација, реконструкција и изградња водоводног система, доградња водоводних система.

6.5.2. Канализациони систем

У области канализације постоје двије цијелине и то одвођење (каналисање) отпадних вода и третман и пречишћавање отпадних вода. С обзиром да у области канализационих система није било значајних улагања, покривеност територије канализационом мрежом износи око 60 хектара.

Количина отпадне воде је у 2016. години износила 393.763 m^3, а 2021. години 411.436 m^3. Укупан број прикључака на канализациону мрежу у посљедњих пет година је повећан за 10,70% (у 2021. години 4.396 прикључака укупно, а у 2016. 3.971 прикључака укупно), а проценат наплате услуга је повећан за 30%. До значајног повећања броја прикључака је дошло изградњом нових стамбених објеката при чему индивидуална стамбена јединица представља и индивидуални прикључак, што није био случај у току 2016, 2017. и 2018. године, те је према процјени КП „Водовод“ а.д. Прњавор реално повећање броја прикључака у посматраном периоду око 10%. Општина Прњавор је кандидовала пројекте за водоснабдијевање и отпадне воде за финансирање путем кредита код Европске инвестиционе банке. Пројектом „Изградња и реконструкција водовода и канализације у општини Прњавор“ планира се побољшање стања водоводног и канализационог система општине Прњавор, с циљем унапређења стања јавног здравства и животне средине, обезбјеђивања санитарно исправне воде за пиће и отклањања загађења у урбаним подручјима обезбјеђењем одводње и пречишћавањем отпадних вода.

7. ПРЊАВОР, АДМИНИСТРАТИВНИ ЦЕНТАР

Општина Прњавор је како пословни, културни и туристички центар, тако и административни и услужни центар грађанима наше општине.

На подручју општине Прњавор смјештено је неколико републичких служби, које сервисирају услуге из јавног сектора, што грађанима омогућава уштеду времена и новца.

Своје пословање, на подручју општине Прњавор организовале су републичке институције у виду сједишта, подручних јединица или филијала.

- **Министарство финансија, Пореска управа Републике Српске, Подручна јединица Прњавор**

Пореска управа Републике Српске непристрасно и ефикасно врши наплату и контролу плаћања јавних прихода, уз досљедну примјену законских прописа и узајамно повјерење између ПУРС и пореских обвезника и тиме служи Републици и њеним грађанима.

Основне дјелатности Пореске управе РС су контрола примјене пореских закона, обрачун и уплата пореза, казни и камата, откривање и спречавање кривичних дјела, пореских прекршаја и корупције, у оквиру своје надлежности.

- **Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Полицијска управа Бања Лука, Полицијска станица Прњавор**

Министарство обавља послове државне управе који се односе на заштиту од угрожавања Уставом утврђеног поретка и угрожавања безбједности Републике Српске, заштиту живота и личне безбједности грађана, као и друге послове утврђене Законом о републичкој управи.

Полицијски послови су оперативно-стручни послови којима се обезбјеђују: заштита уставног поретка од насилног угрожавања и промјена, те безбједност Републике Српске у складу са законом; заштита живота и лична безбједност; људска права и слободе; заштита свих облика својине; спречавање вршења кривичних дјела и прекршаја; откривање кривичних дјела и прекршаја; проналажење, лишавање слободе и предаја извршилаца кривичних дјела и прекршаја надлежним органима; одржавање јавног реда и мира; заштита личности и објеката који се посебно обезбјеђују; идентификација лица, предмета и трагова криминалистичко-техничким методама; криминалистичко-техничка и форензичка вјештачења предмета и трагова; безбједност и контрола саобраћаја на путевима и безбједност у другим областима саобраћаја;пружање помоћи ради отклањања посљедица којима се угрожава безбједност лица или имовина у већем обиму; пружање помоћи другим органима; право на јавно окупљање грађана у складу са законом; контрола промета експлозивних материја и запаљивих течности и гасова; заштита од пожара; контрола превоза опасних материја и контрола кретања наоружања и војне опреме.

Визија Министарства унутрашњих послова Републике Српске огледа су у његовом развоју као савремене, демократске, ефикасне полицијске службе, отворене ка друштву и заједници са развијеним кадровским, организационим и техничким капацитетима, која ће гарантовати безбједност својим грађанима, а Републику Српску учинити безбједнијим и бољим мјестом за живот и рад за све.

- **Основни суд у Прњавору, за подручје општине Прњавор**

Основни суд је мјесно надлежан за подручје општине Прњавор. Основни суд у Прњавору стварно је надлежан за суђење:

1. у кривичним предметима

а) да у првом степену суди

• за кривична дјела за која је законом прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до 10 година, ако посебним законом није одређена надлежност другог суда.

• за кривична дјела за која је посебним законом прописана надлежност основног суда,

• за кривична дјела за која је Суд Босне и Херцеговине пренио надлежност на основни суд,

• у свим кривичним поступцима против малољетника;

б) да поступа у току истраге и након подизања оптужнице у складу са законом;

2. грађанским предметима да у првом степену суди
а) у свим грађанским споровима и
б) у ванпарничном поступку
3. другим предметима
а) да спроводи извршни поступак,
б) да обавља земљишнокњижне послове,
ц) да пружа правну помоћ судовима у Босни И Херцеговини
д) да врши друге послове одређене законом
Надлежност, унутрашње уређење и рад суда регулисани су Законом о судовима Републике Српске („Службени гласник Републике Српске" број 111/04, 109/05 и 37/06) Правилником о унутрашњем пословању редовних судова („Службени лист СР БИХ „ број 3/76) и осталим позитивно-правним прописима Босне и Херцеговине и Републике Српске.

- **Републичка управа за геодетске и имовинско правне послове Бања Лука (РУГИПП), Подручна јединица Прњавор**

Надлежности Републичке управе за геодетске и имовинско-правне послове одређене су Законом о републичкој управи („Службени гласник Републике Српске", број 115/18) и Законом о премјеру и катастру Републике Српске („Службени гласник Републике Српске", број 6/12, 110/16 и 62/18). Дјелокруг послова које обављају подручне јединице РУГИПП:

- праћење и одржавање јавних евиденција о непокретностима и комуналним уређајима (праћење и евидентирање насталих промјена на непокретностима и комуналним уређајима),
- снимање утврђених промјена на терену, по потреби, у складу са законом,
- спровођење снимљених промјена на катастарским плановима, у катастарском операту, односно катастру комуналних уређаја,
- дистрибуцију података катастарских евиденција - издавање копија геодетских планова, преписа и извода из елабората премјера, катастра непокретности/земљишта и комуналних уређаја,
- сарадњу са геодетским организацијама око издавања података премјера, катастра непокретности, катастра земљишта и катастра комуналних уређаја,
- имовинскоправне односе на непокретностима,
- првостепена рјешења из области катастра непокретности и комуналних уређаја,
- расправљање имовинскоправних односа на грађевинском земљишту, припрему нацрта и приједлога рјешења за скупштине општина, утврђивање служности, привремено заузимање и друге послове,
- правни режим промета непокретности, експропријацију, узурпацију земљишта, национализацију, аграрну реформу и колонизацију, кметска земљишта, беглучке односе, комасацију, облигационе односе, управљање на непокретностима у државној својини, послове који се односе на надзиђивање зграда и претварање заједничких просторија у станове и/или пословне просторе, давање стручних мишљења правним лицима, организацијама и грађанима, доношење првостепених рјешења из имовинскоправне области,

- послове обрачуна катастарских прихода,
- обрачун и наплату накнада за коришћење података премјера и катастра непокретности и накнада за вршење услуга Управе из области премјера, катастра непокретности и комуналних уређаја,
- комплетирање и достављање списа у жалбеном поступку другостепеном органу,
- послове геодетских вјештачења, те друге послове с тим у вези које ова управа обавља на захтјев судова, других државних органа, грађана и других правних субјеката,
- припрему привремених база катастра непокретности за потребе излагања, те координацију рада подручне јединице и комисија за излагање у свим фазама оснивања катастра непокретности,
- послове вођења књиге уложених уговора,
- спровођење мјера заштите на раду и противпожарне заштите.

- **Јавна установа Завод за запошљавање Републике Српске, Биро Прњавор**

Завод посредује између послодавца и незапослених лица како би пружио помоћ незапосленима да у што краћем року нађу посао и прилагоде своје квалификације и вјештине захтјевима тржишта рада, као и да им обезбједе одговарајућу материјалну сигурност у периоду трајања незапослености.

- **Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске, Филијала Бања Лука, Пословница Прњавор**

Фонд је основан ради обезбијеђивања и остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања – права за случај старости, смањења и губитка радне способности и смрти осигураника, ради обезбјеђења социјалне сигурности осигураних лица и чланова њихове породице.

У циљу обављања дјелатности у Фонду се:

- обезбјеђује ефикасно, рационално и законито остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања,
- пружа стручна помоћ осигураницима и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања,
- рјешава о правима из пензијског и инвалидског осигурања у I и II степену у складу са Законом и међународним уговорима о социјалном осигурању, утврђује статус осигураника у добровољном осигурању и утврђује пензијски стаж,
- врши оцјена радне способности ради остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања;
- води матична евиденција о осигураницима, уплатиоцима доприноса и корисницима права из пензијског и инвалидског осигурања,
- врши обрачун пензија и других примања из пензијског и инвалидског осигурања,
- врши евидентирање прихода од доприноса за пензијско и инвалидско осигурање,
- обављају послови информисања из области пензијског и инвалидског осигурања.

- **Фонд здравственог осигурања Републике Српске, Филијала Бања Лука, Пословница Прњавор**

Обавезно здравствено осигурање за осигурана лица које финансира ФЗО РС чине право на здравствену заштиту и право на накнаду плате за вријеме привремене спријечености за рад (боловања).

Право на здравствену заштиту обухвата: превентивну здравствену заштиту, хитну медицинску помоћ, прегледе и лијечење код породичног доктора, у болницама и клиникама у Републици Српској и у иностранству, консултативно-специјалистичку здравствену заштиту, медицинску рехабилитацију, ортопедска и друга помагала, дијагностику, обавезну имунизацију, лијекове, санитетски превоз, лијечење у кући осигураног лица, палијативну његу и др.

- **Јавни фонд за дјечију заштиту Републике Српске, Филијала Бања Лука, Пословница Прњавор**

Дјечију заштиту чине права родитеља и дјеце и организоване дјелатности и активности којима се обезбеђује: подршка за рађање дјеце и усклађивање рада и родитељства, стварање основних услова за уједначавање нивоа задовољавања развојних потреба дјеце, помоћ породици са дјецом у остваривању њене репродуктивне, заштитне, васпитне и економске функције, побољшање материјалног положаја породица са дјецом, посебна финансијска подршка породици за рођење трећег дјетета.

- **Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге Републике Српске**

Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге Бања Лука (АПИФ) водећа је Агенција на тржишту Републике Српске у пружању услуга финансијског посредовања. Агенција тренутно у својим надлежностима пружа услуге регистрације и контроле финансијских извјештаја свих привредних субјеката, жиро рачуна, регистрацију старе девизне штедње, регистрацију пољопривредних газдинстава, регистрацију сеоских домаћинстава, пружаоца угоститељских услуга у апартманима, кућама за одмор и собама за изнајмљивање и друге услуге.

- **Јавно предузеће шумарства Републике Српске „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, Шумско газдинство „Градишка“, Шумска управа „Прњавор“ Прњавор**

Шумама и шумским земљиштем у државној својини на подручју општине Прњавор газдује Јавно предузеће шумарства РС „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, Шумско газдинство „Градишка“, Шумска управа „Прњавор“ Прњавор. Газдовање шумама се врши на принципу интегралног газдовања шумама које подразумјева остваривање привредних и опште корисних функција шума, јединственог у цјелину подручја, прогресивну и динамичку трајност приноса и прихода шума и шумске производње, те репродукцију шума.

7.1. Јавне услуге

Општина Прњавор, са циљем побољшања рада локалне управе, је успоставила систем управљања квалитетом према захтјеву међународног стандарда ISO 9001:2000 у подручју јавних услуга – локална управа, у децембру 2007. године. Усаглашавање стандарда са посљедњом верзијом врши се сваке треће године, а редовна провјера

усаглашености врши се сваке године. Успостављен систем управљања квалитетом обезбјеђује савремен, отворен и кориснички оријентисан систем који унапређује квалитет рада и побољшава начин управљања општинском управом. У складу са усвојеном политиком квалитета циљ је постизање високог нивоа задовољства корисника услуга и бити корак испред других у стварању пословног окружења и бољег квалитета живота у локалној заједници.

Начелник општине Прњавор је дана 14.04.2022. године, донио Одлуку о приступању програму обуке и имплементацији система управљања животном средином по захтјевима међународног стандарда ISO 14001:2015 у Општинској управи општине Прњавор, у циљу континуираног унапређења капацитета локалне управе кроз увођење и примјену нових стандарда. У току 2022. године биће спроведене активности обуке и аудита за увођење менаџмента заштите животне средине у локалној управи.

Општинска управа општине Прњавор у континуитету ефикасно и ефективно обавља све самосталне и пренесене надлежности, извршава законске обавезе и пружа услуге својим корисницима у различитим областима живота и рада. Током претходних година није било притужби на рад Општинске управе општине Прњавор, а запослени поштују мјере и активности усвојеног Плана интегритета.

У периоду од 2017. године, Општина активно ради на испуњавању критеријума и подкритеријума BFC SEE програма, те као резултат тог рада, 15.10.2019. године стекла је сертификат повољног пословног окружења – BFC (business friendly certification), односно добила имиџ стратешки опредјељене општине која има за циљ унапређење привредног амбијента, привлачење инвестиција и подстицање локалног развоја.

Током процеса сертификације, унапређене су постојеће и уведене нове услуге општинске управе, поједностављен је процес издавања документације, скраћено вријеме и смањени трошкови пословања за поступке у процесу грађења и регистрације, максимално су поједностављене процедуре за регистрацију предузетника, те свако ко је заинтересован за инвестирање на подручју општине и покретање бизниса, може у општинским службама добити информације о слободним парцелама, регистрацији предузетничке дјелатности и привредног друштва, те актуелним подстицајима и олакшицама које при томе може остварити.

Привредни савјет општине Прњавор формиран је на првој конститутивној сједници одржаној дана 28.09.2017. године, као мјешовито тијело састављено од представника јавног сектора, приватног сектора (власника локалних малих и средњих предузећа и представника инвеститора) и организација цивилног друштва. Привредни савјет одржава редовне сједнице најмање једном у три мјесеца и бави се свим питањима од значаја за стратешки и економски развој, унапређење конкурентности општине. Од оснивања па до данас, Савјет је одржао укупно 15 сједница.

Општина Прњавор је у периоду од 2016. до 2020. године, успјешно реализовала „Пројекат општинског еколошог и економског управљања – MEG“, који је финансирала Влада Швајцарске, а реализовала Развојна агенција Уједињених нација у Босни и Херцеговини. Пројекат је дио Програма сарадње Швајцарске у БиХ, у домену локалне управе и општинских услуга. Циљ MEG пројекта је побољшање општинског система управљања развојем, те услуга у економском сектору и сектору пружања комуналних водних услуга. Побољшања су резултирала бољим јавним услугама грађанима на

локалном нивоу, те већом одговорношћу и изградњом повјерења између локалних власти, грађана и привреде.

Посебна пажња се посвећује побољшању услова живота угрожених категорија становништва кроз усвојене механизме. Пројекат има за циљ оперативно јачање капацитета локалне управе, транспарентност и нови приступ грађанима кроз увођење дигитализације у комуникацији са грађанима. Као дио пројекта развијено је софтверско рјешење у виду електронске платформе за ефикасну комуникацију са грађанима под називом **„eCitizen“** који је је грађанима доступан и као мобилна апликација.

Општина Прњавор је од 2015. године укључена у CILAP пројекат успоставе Адресног регистра и Регистра просторних јединица Републике Српске , које финансира и координира радом Влада Краљевине Шведске у сарадњи са Републичком управом за геодетске и имовинско правне послове Репулике Српске. Према броју кућних бројева наша општина је четврта у Републици Српској са око 17.800 кућних бројева. Задатак јединица локалне самоуправе је био да ажурира постојеће геодетске подлоге са стањем објеката на терену, затим на терену утврдити ко су носиоци домаћинстава, ажурирати границе насељених мјеста, називе улица, додијелити називе новим улицама, сваком објекту додијелити кућни број, издати рјешење о кућном броју и обавезати власнике објеката да кућни број поставе на видно мјесто објекта. Наведени задатак Општина Прњавор је завршила до јула 2018. године и то међу првих пет општина у Републици Српској. Адресни регистар је основ за даље активности које су у току, увезивање истог са МУП-ом Републике Српске у циљу прецизних података о пријави пребивалишта грађана, које су основ за издавање личних докумената грађана, ажурирање бирачког списка, пописа становништва и прецизних података о боравку страних држављана у Републици Српској. Остале предности примјене адресног регистра у ЈЛС су лакше и брже функционисање служби хитне помоћи и територијалне ватрогасно-спасилачке јединице, те је олакшало рад система наплате јавних комуналних предузећа.

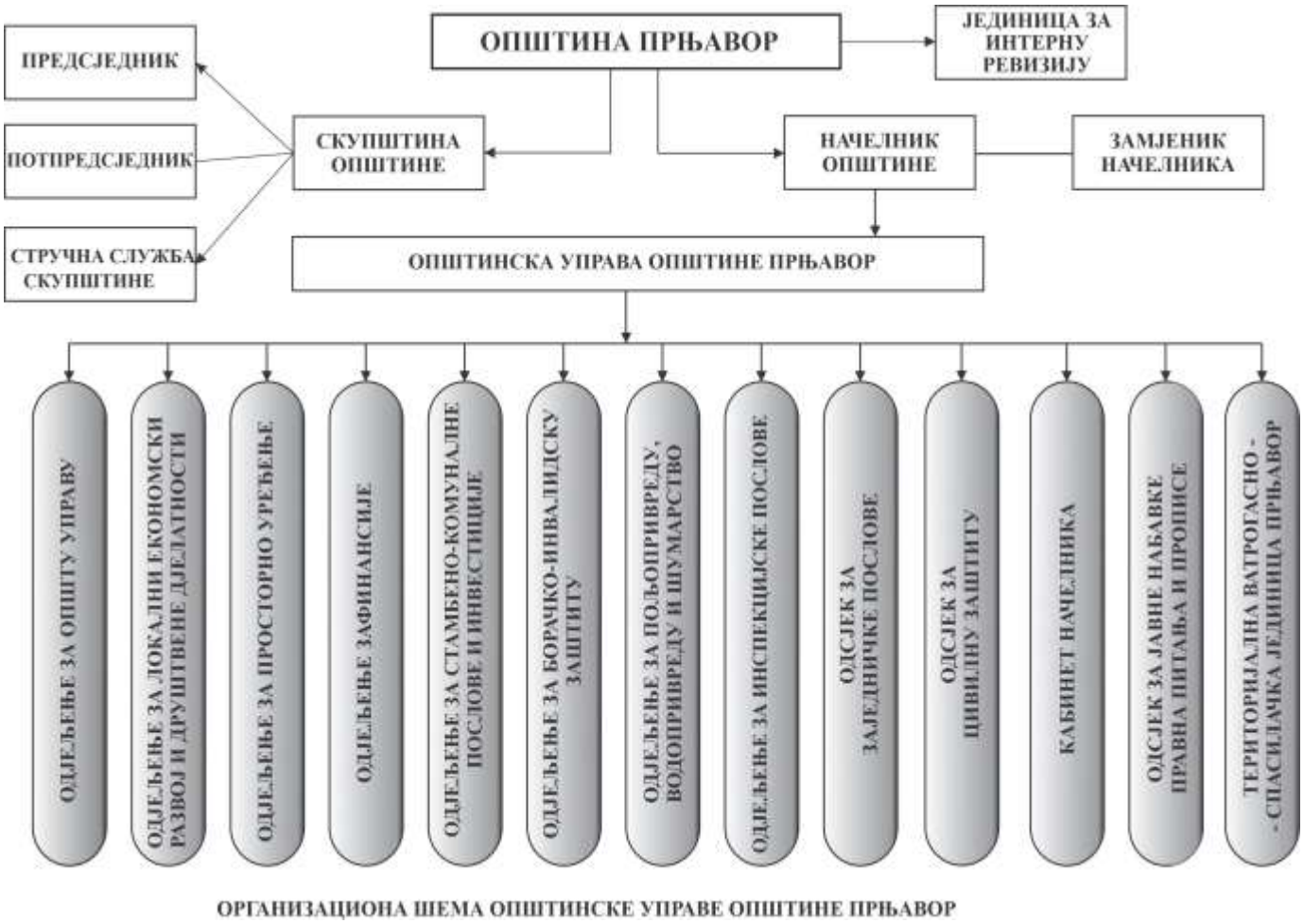

Слика 3. Организациона шема Општинске управе општине Прњавор

Општина Прњавор од 2016. године континуирано крајем сваке године, врши испитивање грађана и о задовољству пружања услуга и радом Општинске управе и Скупштине општине Прњавор. Извјештај о резултатима испитивања разматра Скупштина општине Прњавор и даје препоруке за побошљање рада у сљедећем циклусу планирања, а резултати су доступни јавности путем званичне интернет странице.

8. ЖИВОТНА СРЕДИНА

Општина Прњавор одликује се повољним географским положајем, рељефним и климатским карактеристикама, те бројним природним ресурсима. Стање животне средине може се оцијенити као добро очувана. Стратешки циљ у сектору заштите животне средине усмјерен је ка стварању јединственог амбијента који на оптималан начин комбинује већ постојећу препознатљивост, туристички потенцијал и очуваност животне средине. Развој привреде и пољопривреде, изградња нових насеља није проузроковало већи негативни утицај на животну средину.

Општина Прњавор је планским документима и правним актима дефинисала механизме управљања животном средином креирањем солидне стратешко-планске

основе за управљање локалним развојем. Успостављени су солидни капацитети и функције оперативног планирања.

Локалним еколошким акционим планом 2015 – 2020. године, одређени су приоритетни циљеви: унапређен квалитет вода; регулисано управљање отпадом, побољшан квалитет земљишта, унапређење стања шума и шумског земљишта, побољшан квалитет ваздуха и коришћење потенцијала обновљивих извора енергије, плански уређен и заштићен простор, заштићен биодиверзитет и природна добра, побољшано здравље становништва, развијена јавна свијест и побољшана доступност информацијама.

Усвојеним **Локалним планом управљања отпадом 2020 – 2025. године**, успостављени су оперативни планови за смањење ризика по животну средину и успостављање инфраструктуре за интегрално управљање отпадом и система за селективно раздвајање отпада.

На подручју општине Прњавор не постоје регистроване уређене депоније за одлагање отпада. Отпад се са подручја општине одвози на регионалну депонију отпада у Бања Луку (Рамићи). Предузеће КП „Парк“ а.д. је задужено за сакупљање и транспорт мијешовитог комуналног отпада на подручју општине. Проценат покривености одвозом износи 95 % територије. Континуирано се повећава број домаћинстава обухваћених прикупљањем отпада (2019. године – 7.662 домаћинстава; 2020. године – 7.738 домаћинстава; 2021. године – 8.112 домаћинстава).

Проблем дивљих депонија ријешава се у сарадњи комуналне полиције и надлежног комуналног предузећа. Локална заједница започела је активности на одређивању локације и припреми пројектно-техничке документације за изградњу трансфер станице и центра за сакупљање и селекцију отпада – рециклажни центар.

Квалитет ваздуха на урбаном подручју Прњавора је одређен концентрацијом загађујућих материја у ваздуху, као и различитим географским и метеоролошким факторима. Мјерења параметара квалитета ваздуха на предметном простору су повремена, и као таква нису релевантна за оцјену стања квалитета ваздуха на ширем подручју. Постојећи резултати мјерења параметара квалитета ваздуха (SO_2, CO, CO_2, NO_2, NO, CH_4 и количине укупних лебдећих честица) добијени су за потребе одређивања квалитета ваздуха у оквиру мониторинга постројења која могу бити изграђена и пуштена у рад само уколико имају еколошку дозволу, и при томе нису евидентирана прекорачења дозвољених и граничних вриједности.

У претходном периоду примјењене су мјере енергетске ефикасности у јавном сектору. Пројекти који су реализовани у периоду 2014-2021: Пројекат реконструкције ОШ „Никола Тесла“ Прњавор (Свјетска банка – међународна асоцијација за развој/Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске); Пројекат реконструкције основне школе „Меша Селимовић“ Насеобина Лишња, општина Прњавор (финансирали Влада Републике Србије и општина Прњавор/Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу); Пројекат енергетске ефикасности на објекту ЈЗУ Дом здравља Прњавор – зграда породичне медицине и хитне медицинске помоћи (Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност РС и Јавна здравствена установа Дом здравља Прњавор).

У наредном периоду планира се радити на додатном унапређењу енергетске ефикасности и успостављања енергетског менаџмента у јавном и стамбеном сектору као и пружања подршке кроз подстицаје за привредни сектор.

Акциони план за одрживо управљање енергијом и прилагођавања климатским промјена (SECAP), за период до 2030. године, припремљен је у оквиру Пројекта „Покретање околишног финансирања у сврху ниско-карбонског урбаног

развоја“, који имплементира Развојни програм Уједињених нација у Босни и Херцеговини (УНДП БиХ) а финансира Зелени климатски фонд (GCF). У оквиру наведеног општина Прњавор је приступила потписивању Споразума градоначелника за климу и енергију којим се обавезује на смањење емисија CO_2 за 40% до 2030. године у односу на базну 2014. годину.

Споразум градоначелника за климу и енергију највећи је свјетски покрет градова усмјерен на локалне активности и који обједињује све нивое власти као и подржавајуће организације, агенције и удружења, с циљем приступања иницијативи и пружању подршке брзом спровођењу активности које утичу на климу и енергију.

Акциони план се фокусира на дугорочне утицаје климатских промјена на подручје јединице локалне самоуправе, укључујући и енергетску ефикасност, те даје мјерљиве циљеве и резултате везане уз смањење потрошње енергије и емисија CO_2.

Прорачун индикативног циља за општину Прњавор израђен је према референтном инвентару емисија БЕИ за 2014. годину према доступним подацима, док је контролни инвентар емисија CO2 – МЕИ за општину Прњавор израђен за 2021. годину. Према доступним подацима и анализама предложене су мјере ублажавања ефеката климатских промјена и мјере прилагођавања климатским промјенама. Мјере прилагођавања ефектима климатских промјена по први пут су свеобухватно укључење у један документ овог типа за јединицу локлане самоуправе, те су поједине мјере аналитичко истраживачког типа, што указује на чињеницу да је потребно уложити додатне напоре за развијање подлога које ће у наредном периоду служити за планирање конкретних активности у овој области.

За поједине процјене смањење емисија CO_2 до 2030. године идентификоване су мјере прилогођавања на климатске промјене за секторе зградарства, саобраћаја, јавне расвјете, водоснабдијевања и сектора управљања комуналним отпадом у општини Прњавор.

Општина Прњавор примјењује савремени концепт заштите животне средине који захтијева континуирано праћење степена аерозагађења, хидрозагађења, педозагађења, биљног покривача, фауне, хигијенског стања средине, здравственог стања људи, буке, вибрација, штетних зрачења и других појава и показатеља стања животне средине.

Заштита животне средине постиже се остваривањем више појединачних циљева, који се односе на:

• Заштиту вода од загађења, (свеобухватно каналисање и пречишћавање отпадних вода из објеката, одржавање постојећег и планираног водоизворишта, од великог је значаја регулисање одстрањивања отпада уз контролу да се не стварају нове депоније. Приликом планирања нових објеката или проширења постојећих још у фази израде пројектне документације па преко контроле пројектног елабората, грађевинске дозволе затим употребне дозволе, истиче се као неопходност придржавања захтјеву о предходном пречишћавању комуналних и индустријских отпадних вода прије упуштања у ријечне токове.

Заштиту земљишта од загађења (спречавање депоновања отпада на за то не предвиђеним мјестима, санација постојећих дивљих депонија, организација уклањања отпада успостављена на регионалном концепту, санација свих водопропусних септика, санација површина на којима је вршена непланска експлоатација шљунка, глине, контрола примјене пестицида и других средстава за заштиту биља);

• Заштиту ваздуха од загађења (кроз изградњу јединственог система гасификације, контролисање аеро загађења од саобраћаја и осталих извора, поштовање мезо и микро климатских услова при избору локација за потенцијалне загађиваче, повећати коришћење фосилних горива са мањим садржајем загађујућих материја и обновљивих извора енергије);

Заштиту од буке (кроз адекватно планирање саобраћајница и свих осталих потенцијалних извора буке, кроз њихово контролисање, спровођење различитих техничких мјера заштите, итд).

• Заштиту вегетације (заштиту од сјече, различитих болести и елементарних непогода, као и угрожавања пејзажних вриједности вегетације).

Циљ локалне заједнице је стварање савременог европског града по мјери човјека, уважавајући одрживи развој. Урбани стандард ће представљати оптималне величине стамбене површине, слободних јавних површина, зелених површина по кориснику, оптималне величине отворених и затворених простора у области школства, здравства, социјалних установа, установа културе, у области спорта и рекреације, снабдијевању, трговини, услугама, угоститељству, у свим областима инфраструктуре, са посебним освртом на оптимално рјешење мирујућег саобраћаја.

У будућности потребно је обезбиједити висок ниво заштите животне средине као и оптималне густине становања, привреде и насељености, односно усклађен урбани развој и природно окружење.

9. ПРОСТОРНО-ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Општина Прњавор од 2012. године располаже најважнијим документом просторног уређења, односно Просторним планом општине Прњавор 2010 – 2030, као најзначајнији планским документом локалне заједнице, а који је основ за израду нижих докумената просторног уређења и који омогућавају плански урбани развој у свим областима. Осим Просторног плана, општина Прњавор је 2018. године усвојила и Урбанистички план „Прњавор“, који обухвата урбано подручје од око 2038 ha које је добрим дијелом покривено спроведбеним документима просторног уређења (усвојено 35 регулационих планова, урбанистичких пројеката и планова парцелације), а којима су детаљно дефинисани услови пројектовања и изградње нових објеката, подручја од општег интереса за развој привреде или за изградњу објеката друштвене инфраструктуре.

- **<u>Важећи документи просторног уређења општине Прњавор</u>**

1. Стратешки документи просторног уређења:

– Просторни план општине Прњавор 2010-2030 („Службени гласник општине Прњавор“, број 04/12)
– Урбанистички план „Прњавор“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 11/18)
– Измјена дијела урбанистичког плана „Прњавор“ („Службени гласник општине Прњавор“, број 39/21)

2. Спроведбени документи просторног уређења:

– Укупан број важећих спроведбених докумената просторног уређења, са припадајућим измјенама и допунама износи 35 и истим су покривени сви важнији урбани дијелови, важнији саобраћајни правци који пролазе кроз општину Прњавор (аутопут 9. јануар и магистрални пут М-16.1), пословно - индустријске зоне, туристичке и спортско-рекреативне зоне.
– Од укупне површине општине Прњавор која износи око 630 km^2, око 22 km^2 покривена су важећим спроведбеним документима просторног уређења.

Иако су у планерском смислу сви плански документи подједнако важни, издвојићемо ипак регулациони план пословно-туристичка зона „Вијака“ у Прњавору као један од најважнији спроведбених докумената просторног уређења, јер је његовим усвајањем дефинисан сваки релевантни урбанистичко-плански елемент за будућу изградњу и планско уређење простора у обухвату зоне и створен предуслов за даљи привредни развој општине Прњавор.

Стратешки документи просторног уређења и важнији спроведбени документи просторног уређења у општини Прњавор, могу се пронаћи на сљедећем линку:

https://opstinaprnjavor.net/sample-page-2/strateski-dokumenti

10. СИГУРНОСТ ГРАЂАНА

Полицијска станица Прњавор и запослена лица на челу са командиром, професионалним и савјесним радом и рјешавањем безбједносних проблема у претходном периоду, дала је велики допринос побољшању квалитета живота и безбједносне ситуације и тиме повећала осјећај сигурности код грађана.

Сигурност грађана и стање безбједности на подручју општине Прњавор по свим безбједносним елементима је задовољавајуће, узимајући у обзир стање и кретање криминалитета, јавног реда и мира и безбједности саобраћаја, те друге показатеље из области безбједности.

10.1 Цивилна заштита

Цивилна заштита општине Прњавор уређена је у складу са одредбама Закона о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама, Статутом општине Прњавор и подзаконским актима који регулишу ову област. Према прописаним надлежностима, Скупштина општине и Начелник општине, као органи јединице локалне управе у области заштите и спасавања, у циљу нормативно-правног регулисања цивилне заштите у систему заштите и спасавања донијели су акте неопходне за успјешан рад, функционисање и развој цивилне заштите при спровођењу прописаних мјера и активности на заштити и спасавању људи, материјалних добара и животне средине. У том смислу, Скупштина општине Прњавор донијела је :

- Одлуку о организацији и функционисању цивилне заштите у области заштите и спасавања општине Прњавор,
- Програм за смањење ризика од елементарне непогоде и друге несреће,
- Процјену угрожености од елементарне непогоде и друге несреће,
- Одлуку о формирању Општинског штаба за ванредне ситуације и
- Одлуку о одређивању локације за уништавање НУС-а и мина,

Начелник општине:

- Одлука о именовању Општинског штаба за ванредне ситуације,
- Одлука о формирању Комисије за процјену штете од елементарне непогоде и друге несреће општине Прњавор,
- Одлука о одређивању привредних друштава и других правних лица која су од посебног значаја за заштиту и спасавање општине Прњавор.

Исто тако, редовно се доносе годишњи и трогодишњи оперативни планови заштите и спасавања у складу са плановима Владе Републике Српске, као и планови рада Општинског штаба за ванредне ситуације по истим, те прати њихова реализација.

План заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће на подручју општине Прњавор је израђен у складу са раније утврђеном методологијом, а у току је усаглашавање са Уредбом о садржају и начину израде Плана заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће.

Снаге цивилне заштите у систему заштите и спасавања општине Прњавор организоване су по следећем:

Одсјек за цивилну заштиту организован је у виду самосталног Одсјека и у оквиру прописаних надлежности обавља послове на изради свих нормативно-правних и планских докумената везаних за организовање и функционисање цивилне заштите, води прописане евиденције, планира и спроводи обуку, као и организује и координира спровођење мјера цивилне заштите у области заштите и спасавања. Исто тако, израђује и подноси извјештаје и информације надлежним органима и институцијама. У Одсјеку су систематизована и попуњена три радна мјеста.

Штаб за ванредне ситуације формиран је као оперативно-стручно тијело надлежно за координацију и руковођење приликом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. У оквиру својих надлежности Штаб руководи и наређује употребу снага и средстава за заштиту и спасавање, координира рад субјеката и снага система заштите и спасавања у ванредним ситуацијама на спровођењу утврђених задатака, прати стање и организацију система заштите и спасавања, предлаже мјере за њихово побољшање, разматра и даје мишљење на приједлог Процјене угрожености и Плана заштите и спасавања од елементарне непогоде и друге несреће. Штаб такође у свом раду доноси приједлоге, закључке и препоруке. Штаб за ванредне ситуације општине Прњавор, у складу са Одлуком о формирању броји петнаест чланова, гдје, поред Законом прописана три члана, има дванаест чланова који су конципирани тако да покривају комплетну област заштите и спасавања. Чланови Штаба су именовани на начин да је њихово професионално обављање дужности најуже повезано са мјерама и радњама које се требају предузимати у оквиру заштите и спасавања људи и материјалних добара. Квалификациона и професионална структура чланова Штаба омогућава успјешно обављање тражених послова и задатака, а што се потврдило кроз досадашње дјеловање.

Поред наведеног, у складу са Одлуком о оснивању јединица на подручју општине формирано је шест јединица специјализоване намјене, као и извршено именовање повјереника цивилне заштите у потребном броју. Наведена организација се тренутно налази у фази реорганизације и прилагођавања са Процјеном угрожености гдје ће се постићи рационалнија и ефикаснија структура довољна да одговори на све идентификоване ризике и опасности.

Саставни дио система заштите и спасавања чини и систем осматрања, обавјештавања и узбуњивања, као и организација система веза. На подручју општине Прњавор систем ООиУ егзистира кроз четири сирене од којих су три распоређене на подручју града, док се једна налази на акумулационом језеру и брани „Дренова“. Систем веза обезбјеђен је кроз радио и VHf везе.

Поред наведених снага за реализацију послова, задатака, мјера и активности заштите и спасавања приоритетно се ангажују постојеће професионалне снаге и средства које своју дјелатност обављају на подручју општине, а посебно Територијална ватрогасно-спасилачка јединица, Полицијска станица, ЈЗУ Дом здравља, Црвени крст, ветеринарске станице и амбуланте, Шумска управа Прњавор, комунална, грађевинска и друга привредна друштва од значаја за заштиту и спасавање и одређена удружења грађана. Привредна развијеност, територијална распрострањеност здравственог система у примарној здравственој заштити, велики број удружења грађана, са својим капацитетима стварају реалне претпоставке за пружање правовременог и адекватног одговора на изазове везано за елементарне непогоде и друге несреће.

Систематским провођењем превентивних мјера и активности, посебно у области одбране од поплава, извршено је уређење корита и подизање насипа на водотоцима ријека Лишње, Вијаке, Илове и Црквене, а што се посебно одвијало приликом изградње аутопута „ 9. јануар“, те је постигнут виши ниво заштите од поплава и смањене последице истих.

У досадашњем периоду остварена је сарадња са већим бројем међународних организација, при чему је реализовано више пројеката у домену опоравка од поплава, као и реализована едукација везано за управљање ризицима и катастрофама. Међу значајније реализоване пројекте може се навести Пројекат УНДП-а „Програм за опоравак од поплава – стамбено збрињавање“ и изградња три стамбене јединице за угрожене, као и извршена реконструкција и изградња мостова на Укрини.

Као трајан задатак, у сарадњи са грађанима, Полицијском станицом Прњавор и „А“ тимом за деминирање Републичке управе цивилне заштите, а у циљу заштите и спасавања људи и материјалних добара обављају се послови и задаци на заштити од ЕСЗР, НЕС-а и НУС-а, гдје је у досадашњем периоду извршено идентификовање, прикупљање, уклањање и уништавање великог броја и количина наведених средстава.

Незаобилазан сегмент и редован задатак цивилне заштите у систему заштите и спасавања представља перманентна обука и едукација, како запослених тако и припадника структура цивилне заштите, која се одвија у складу са усвојеним програмима и плановима.

Може се констатовати да нормативно-правна и планска документација, организованост и функционисање цивилне заштите ствара реалне претпоставке за даљи развој цивилне заштите општине Прњавор у систему заштите и спасавања, као и примјену мјера и активности потребних за пружање адекватног одговора у случају елементарне непогоде и друге несреће.

11. СТРАТЕШКА ПЛАТФОРМА (ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ПРЊАВОР 2022-2028)

Стратешки правци развоја се дефинишу на основу упоређивања садашњег стања и кретања у кључним областима развоја општине са трендовима у ширем окружењу, као и стратешким усмјерењима са нивоа Републике Српске и БИХ, као и са *Оквиром за циљеве одрживог развоја у БиХ 2030*. Притом се настоје искористити постојеће предности (снаге) и расположиве прилике у регионалном и глобалном окружењу, с једне стране, уз настојање да се отклоне уочене слабости и битно ограничи негативан утицај пријетњи из окружења.

У складу са описаним приступом и налазима, идентигиковани су сљедећи **стратешки изазови**:

- како осигурати даљи развој прерађивачке индустрије, заснован на иновацијама и новим инвестицијама, уз очување животне средине,
- како повећати понуду атрактивних радних мјеста, како би се задржали кадрови и остварио позитиван утицај на миграционе трендове,
- како унаприједити друштвене аспекте развоја локалне заједнице, укључујући инфраструктуру и нематеријалне садржаје (културне, спортске и друге), како би се повећала атрактивност општине и задржало становништво на овом подручју,
- како постићи виши степен уравнотежености развоја урбаних и руралних подручја, подстичући развој тржишно оријентисане пољопривреде,

- како очувати животну средину, као важан сегмент атрактивности средине за живот и рад, не успоравајући при томе развој индустрије и пољопривреде.

У складу са идентификованим изазовима, дефинисани су сљедећи **стратешки фокуси**:

- модернизација пољопривреде и прерађивачке индустрије усмјерена на иновације и производе више вриједности,
- креирање атрактивних радних мјеста,
- унапређење инфраструктуре за пружање јавних и комуналних услуга,
- побољшање садржаја у областима спорта и културе,
- повећање степена заштите животне средине, уз унапређење управљања енергијом.

Визија представља дугорочно пожељан правац територијалног развоја, јасан и привлачан за све заинтересоване актере, тако да свако може да подешава своје циљеве и активности према тој оријентацији.

Имајући у виду SWOT анализу и стратешке фокусе, визија општине гласи:

ВИЗИЈА РАЗВОЈА
„Прњавор – атрактивна средина
- за инвестиције, за туристе, за становништво -
са високим степеном уређености, процедуралне и инфраструктурне“

Слика 4. Визија развоја општине Прњавор

Стратешки циљеви су засновани на стратешким правцима и дефинисани у складу са постављеном визијом развоја. На темељу претходно дефинисаних стратешких фокуса дефинисани су главни правци развоја и управљања истим у наредном периоду, у виду три стратешка циља која редом одговарају претходно постављеним стратешким фокусима:

Стратешки циљеви

Напредак у остваривању дефинисаних стратешких циљева може да се мјери путем индикатора који су представљени у сљедећој табели. Ради се о индикаторима који показују претпостављени утицај успјешне реализације стратегије развоја, а који су усклађени и/или преузети са вишег нивоа власти.

За сваки индикатор дефинисана је полазна и циљна вриједност.

Стратешки циљеви	**Индикатори утицаја**	**Полазна вриједност 2022**	**Циљна вриједност 2028**
Модернизована пољопривреда и индустрија која креира производе више вриједности и нуди квалитетна радна мјеста (заснива се на већ доста развијеној локалној индустрији и обухвата иновације – нови	Приходи у прерађивачкој индустрији		
	Приходи у пољопривреди, лову и рибарству		
	Вриједност извоза		
	Просјечна плата		

производи, унапређење процеса, дигитализацију, управљање енергијом)			
Висок квалитет садржаја и услуга у локалној заједници (динамичан друштвени развој, на трагу визије о атрактивној средини)	Успостављен механизам усклађивања понуде и потражње за радном снагом, кроз јачање сарадње привреде и образовних институција		
	Број спортских клубова и њихових чланова		
	Број организација у области културе и њихових чланова		
	Број корисника социјалне заштите		
	Вриједност набављене опреме за цивилну заштиту и ватрогасну јединицу		
	Постотак становништва општине Прњавор обухваћеног системом јавног водоснабдијевања		
	Обухват канализационе мреже		
	Проценат корисника који сматра да је дошло до значајног унапређења комуналних услуга		
Заштићена животна средина уз одрживо кориштење локалних ресурса (обухвата развојне процесе који су вођени на начин да не угрожавају животну средину)	Број привредних субјеката који су инвестирали у заштиту животне средине (енергетска ефикасност, обновљиви извори енергије)		
	Проценат становништва који сматра да је дошло до значајног унапређења у збрињавању чврстог отпада		
	Количина отпадних вода обухваћена третманом/пречишћавањем		

Слика 5. Стратешки циљеви

У фази израде стратешке платформе се припрема преглед стратешких докумената истих и виших нивоа власти, са излистаним кључним елементима тих докумената – стратешким циљевима, приоритетима, мјерама и индикаторима, као и преглед релевантних докумената из процеса европских интеграција и преглед SDG оквира – развојних праваца, акцелератора, покретача и индикатора, како би се обезбиједило усаглашавање, обезбјеђивање комплементарности развојних праваца и стратешких циљева са стратешким циљевима стратешких докумената истог или вишег нивоа власти у Републици Српској, стратешким документима произашлим из процеса европских интеграција и међународно прихваћеним глобалним циљевима одрживог развоја.

12. АНАЛИЗА БУЏЕТА

У периоду 2017-2022. године буџет општине Прњавор је углавном имао раст, па је од пројектованих 13.787.500,00 КМ у 2017. години, у 2022. години достигао пројекцију у износу од 27.800.000,00 КМ. На значајније повећање буџета у 2022.

години у односу на 2017. годину, поред раста буџетских прихода у великој мјери је утицало и увођење ЈЗУ Дом здравља Прњавор у трезорски систем општине Прњавор, као и кредитно задужење у износу од 5.000.000,00 КМ које је намијењено за инфраструктурне пројекте на подручју општине Прњавор.

Графикон 22. Укупна буџетска средства

У табелама је представљено кретање прихода и примитака, те расхода и издатака у посматраном периоду.

Табела 42. Кретање прихода и примитака

Р.бр.	ОПИС	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
А) БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ (I+II+III+IV)		**13.556.700**	**13.552.000**	**14.341.000**	**15.216.500**	**14.329.500**	**21.626.300**	**21.400.000**	**21.400.000**	**22.000.000**
1	**ПОРЕСКИ ПРИХОДИ**	**10.100.000**	**10.030.000**	**10.970.000**	**11.568.700**	**10.408.000**	**13.218.000**	**12.683.000**	**12.563.000**	**13.005.000**
1.1.	Порези на доходак	4.000	3.000	500	200	0	0	0	0	0
1.2.	Порези на лична примања и приходе од самост. дјелатности	1.140.000	1.160.000	940.000	855.000	930.000	765.000	800.000	860.000	900.000
1.3.	Порези на имовину	390.000	350.000	350.000	280.000	250.000	250.000	260.000	270.000	280.000
1.4.	Порез на промет производа и услуга	140.000	55.000	2.000	2.500	5.000	3.000	3.000	3.000	5.000
1.5.	ПДВ - индиректни порези	8.410.000	8.450.000	9.670.000	10.420.000	9.200.000	11.200.000	11.600.000	11.400.000	11.800.000
1.6.	Порез на добитке од игара на срећу	16.000	12.000	7.500	11.000	23.000	1.000.000	20.000	30.000	20.000
2	**НЕПОРЕСКИ ПРИХОДИ**	**2.535.800**	**2.544.500**	**2.380.100**	**2.462.800**	**2.531.600**	**6.906.400**	**7.117.000**	**7.237.000**	**7.295.000**
2.1.	Приход од имовине	260.500	202.000	182.000	216.000	229.500	331.300	380.000	385.000	410.000
2.2.	Таксе и накнаде по разним основама	1.924.500	1.955.300	1.803.500	1.856.800	1.867.000	1.818.900	1.880.000	1.850.000	1.845.000
2.3.	Приходи од пружања јавних услуга	306.000	322.200	319.600	302.000	313.100	4.583.100	4.650.000	4.750.000	4.750.000
2.4.	Новчане казне	11.000	13.000	15.000	18.000	22.000	40.000	50.000	70.000	75.000
2.5.	Приходи од фин. и неф. имовине и трансакција размјене унутар исте јед. власти	0	0	0	0		33.100	42.000	52.000	65.000
2.6.	Остали приходи и рефундације личних примања	33.800	52.000	60.000	70.000	100.000	100.000	115.000	130.000	150.000
3	**ГРАНТОВИ**	**0**	**0**	**0**	**30.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.1.	Текуће помоћи из иностранства	0	0	0	30.000	0	0	0	0	0
3.2.	Капитални грантови из земље	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	**ТРАНСФЕРИ ИЗМЕЂУ ИЛИ УНУТАР ЈЕДИНИЦА ВЛАСТИ**	**920.900**	**977.500**	**990.900**	**1.155.000**	**1.389.900**	**1.501.900**	**1.600.000**	**1.600.000**	**1.700.000**

Б	**ПРИМИЦИ ЗА НЕФИНАНС.ИМОВИНУ**	**46.000**	**105.000**	**205.000**	**405.500**	**2.205.500**	**595.000**	**400.000**	**450.000**	**500.000**
УКУПНИ БУЏ. ПРИХОДИ И ПРИМИЦИ ЗА НЕФИН. ИМОВИНУ (А+Б)		**13.602.700**	**13.657.000**	**14.546.000**	**15.622.000**	**16.535.000**	**22.221.300**	**21.800.000**	**21.850.000**	**22.500.000**
В	**ПРИМИЦИ ОД ФИНАНС. ИМОВИНЕ И ЗАДУЖИВАЊА**	**64.800**	**7.078.000**	**87.000**	**139.000**	**140.000**	**5.394.700**	**0**	**0**	**0**
Г	**Неутрошена средства из ранијег периода**	**120.000**	**499.382**	**417.000**	**139.000**	**575.000**	**184.000**	**0**	**0**	**0**
УКУПНА БУЏЕТСКА СРЕДСТВА (А+Б+В+Г)		**13.787.500**	**21.234.382**	**15.050.000**	**15.900.000**	**17.250.000**	**27.800.000**	**21.800.000**	**21.850.000**	**22.500.000**

У структури укупних буџетских средстава учешће пореских прихода у периоду 2017-2022. година се кретало у распону од 47,23% до 73,25%. Са друге стране план, а и остварење непореских прихода је било углавном константно из године у годину, све до пројекције буџета за 2022. годину, када је евидентан значајан раст ове приходовне категорије што је условљено поменутим увођењем ЈЗУ Дом здравља Прњавор у трезорски систем општине Прњавор. Као и у већини других локалних заједница најзначајнија врста прихода у структури пореских прихода је порез на додату вриједност (ПДВ), који се постепено повећава из године у годину зависно од укупно наплаћеног прихода од ПДВ-а и преосталог износа за расподјелу.

Графикон 23. Структура прихода

Табела 43. Кретање расхода и издатака

Р. бр.	**ОПИС**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
1	**ТЕКУЋИ РАСХОДИ**	**11.221.900**	**11.399.200**	**11.560.000**	**12.637.550**	**13.303.000**	**18.704.310**	**19.010.000**	**18.970.000**	**19.420.000**
1.1.	Расходи за лична примања запослених	4.045.900	3.861.000	4.096.500	4489500	4.836.400	8.627.840	8.800.000	8.850.000	8.900.000
1.2.	Расходи по основу кориштења роба и услуга	2.488.300	2.593.050	2.556.500	2.742.450	2.584.400	3.666.320	3.700.000	3.700.000	3.750.000
1.3.	Камате и други фин.трошкови	389.500	290.500	299.500	252.000	216.500	296.550	279.000	228.000	173.000
1.4.	Субвенције	400.000	410.000	475.000	614.700	450.000	510.000	530.000	530.000	530.000
1.5.	Грантови	886.200	1.063.800	1.003.800	1.193.600	1.466.500	1.307.500	1.247.000	1.332.000	1.367.000
1.6.	Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета општин	2.520.000	2.685.000	2.634.000	2.842.000	3.216.500	3.667.100	3.724.000	3.640.000	4.000.000
1.7.	Расходи по судским рјешењима	160.000	154.150	152.500	171.000	111.500	152.500	200.000	150.000	150.000

1.8.	Трансфери између и унутар јединица власти	172.000	181.700	162.200	152.300	201.200	266.500	280.000	290.000	300.000
1.9.	Буџетска резерва	160.000	160.000	180.000	180.000	220.000	210.000	250.000	250.000	250.000
2	**ИЗДАЦИ ЗА НЕФИНАНСИЈСКУ ИМОВИНУ**	**1.327.700**	**2.872.454**	**1.814.000**	**2.062.000**	**1.630.200**	**7.704.700**	**700.000**	**800.000**	**1.000.000**
3	**ОТПЛАТЕ ДУГА**	**656.500**	**6.881.728**	**1.582.000**	**1.036.000**	**1.077.000**	**1.122.000**	**1.820.000**	**1.810.000**	**1.810.000**
4	**ОСТАЛИ ИЗДАЦИ**	**581.400**	**81.000**	**94.000**	**164.450**	**1.239.800**	**268.990**	**270.000**	**270.000**	**270.000**
УКУПНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ (1+2+3+4)		**13.787.500**	**21.234.382**	**15.050.000**	**15.900.000**	**17.250.000**	**27.800.000**	**21.800.000**	**21.850.000**	**22.500.000**

На графикону је приказана структура расхода и издатака, гдје је уочљив раст категорије текући расходи, посебно у 2022. години што је наравно резултат увођења новог буџетског корисника у буџет општине Прњавор.

Такође, током периода евидентно је смањење издатака за отплату дугова, који су у 2019. години износили 1.582.000,00 КМ, да би у 2021. години били пројектовани у износу од 1.077.000,00 КМ. Након тога од 2022. године, а посебно од 2023. године постепено долази до повећања ових издвајања из разлога што се општина Прњавор кредитно задужила у износу од 5.000.000,00 КМ за реализацију инфраструкурних пројеката.

Графикон 24. Структура расхода и издатака

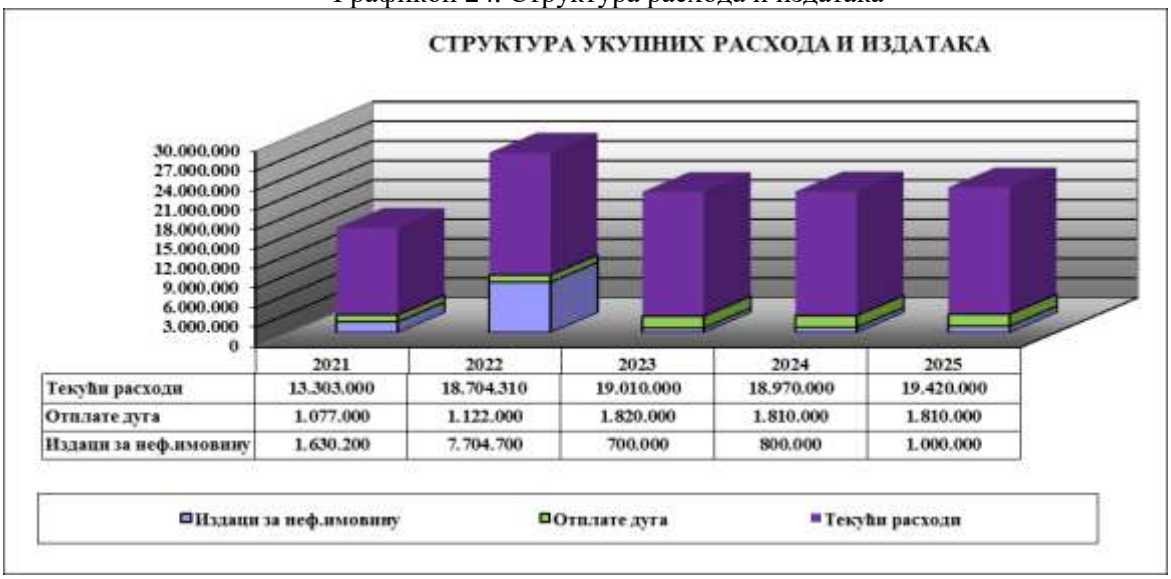

Очекивати је да ће буџетски приходи и примици у наредном периоду сигурно имати растући тренд, јер се очекује нормализација економске ситуације и привредни раст, а приходи по основу ПДВ-а су планирани у складу са процјенама из Документа оквирног буџета Републике Српске (поменути приходи имају највеће учешће у структури укупних прихода).

Табела 44. Пројекција буџета општине Прњавор за период 2021-2025. године

Р. бр.	ОПИС	2021	2022	2023	2024	2025
А) БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ (I+II+III+IV)		**14.329.500**	**21.626.300**	**21.400.000**	**21.400.000**	**22.000.000**
1	**ПОРЕСКИ ПРИХОДИ**	**10.408.000**	**13.218.000**	**12.683.000**	**12.563.000**	**13.005.000**
1.1.	Порези на доходак	0	0	0	0	0

1.2.	Порези на лична примања и приходе од самост. дјелатности	930.000	765.000	800.000	860.000	900.000
1.3.	Порези на имовину	250.000	250.000	260.000	270.000	280.000
1.4.	Порез на промет производа и услуга	5.000	3.000	3.000	3.000	5.000
1.5.	ПДВ - индиректни порези	9.200.000	11.200.000	11.600.000	11.400.000	11.800.000
1.6.	Порез на добитке од игара на срећу	23.000	1.000.000	20.000	30.000	20.000
2	**НЕПОРЕСКИ ПРИХОДИ**	**2.531.600**	**6.906.400**	**7.117.000**	**7.237.000**	**7.295.000**
2.1.	Приход од имовине	229.500	331.300	380.000	385.000	410.000
2.2.	Таксе и накнаде по разним основама	1.867.000	1.818.900	1.880.000	1.850.000	1.845.000
2.3.	Приходи од пружања јавних услуга	313.100	4.583.100	4.650.000	4.750.000	4.750.000
2.4.	Новчане казне	22.000	40.000	50.000	70.000	75.000
2.5.	Приходи од фин. и неф. имовине и трансакција размјене унутар исте јед. власти	0	33.100	42.000	52.000	65.000
2.6.	Остали приходи и рефундације личних примања	100.000	100.000	115.000	130.000	150.000
3	**ГРАНТОВИ**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.1.	Текуће помоћи из иностранства	0	0	0	0	0
3.2.	Капитални грантови из земље	0	0	0	0	0
4	**ТРАНСФЕРИ ИЗМЕЂУ ИЛИ УНУТАР ЈЕДИНИЦА ВЛАСТИ**	**1.389.900**	**1.501.900**	**1.600.000**	**1.600.000**	**1.700.000**
Б	**ПРИМИЦИ ЗА НЕФИНАНС.ИМОВИНУ**	**2.205.500**	**595.000**	**400.000**	**450.000**	**500.000**
УКУПНИ БУЏ. ПРИХОДИ И ПРИМИЦИ ЗА НЕФИН. ИМОВИНУ (А+Б)		**16.535.000**	**22.221.300**	**21.800.000**	**21.850.000**	**22.500.000**
В	**ПРИМИЦИ ОД ФИНАНС. ИМОВИНЕ И ЗАДУЖИВАЊА**	**140.000**	**5.394.700**	**0**	**0**	**0**
Г	**Неутрошена средства из ранијег периода**	**575.000**	**184.000**	**0**	**0**	**0**
УКУПНА БУЏЕТСКА СРЕДСТВА (А+Б+В+Г)		**17.250.000**	**27.800.000**	**21.800.000**	**21.850.000**	**22.500.000**
1	**ТЕКУЋИ РАСХОДИ**	**13.303.000**	**18.704.310**	**19.010.000**	**18.970.000**	**19.420.000**
1.1.	Расходи за лична примања запослених	4.836.400	8.627.840	8.800.000	8.850.000	8.900.000
1.2.	Расходи по основу кориштења роба и услуга	2.584.400	3.666.320	3.700.000	3.700.000	3.750.000
1.3.	Камате и други фин.трошкови	216.500	296.550	279.000	228.000	173.000
1.4.	Субвенције	450.000	510.000	530.000	530.000	530.000
1.5.	Грантови	1.466.500	1.307.500	1.247.000	1.332.000	1.367.000
1.6.	Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета општин	3.216.500	3.667.100	3.724.000	3.640.000	4.000.000
1.7.	Расходи по судским рјешењима	111.500	152.500	200.000	150.000	150.000
1.8.	Трансфери између и унутар јединица власти	201.200	266.500	280.000	290.000	300.000
1.9.	Буџетска резерва	220.000	210.000	250.000	250.000	250.000
2	**ИЗДАЦИ ЗА НЕФИНАНСИЈСКУ ИМОВИНУ**	**1.630.200**	**7.704.700**	**700.000**	**800.000**	**1.000.000**
3	**ОТПЛАТЕ ДУГА**	**1.077.000**	**1.122.000**	**1.820.000**	**1.810.000**	**1.810.000**
4	**ОСТАЛИ ИЗДАЦИ**	**1.239.800**	**268.990**	**270.000**	**270.000**	**270.000**
УКУПНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ (1+2+3+4)		**17.250.000**	**27.800.000**	**21.800.000**	**21.850.000**	**22.500.000**

13. ЗАКЉУЧАК

Правни основ за доношење Одлуке о покретању поступка за додјелу статуса града општини Прњавор садржан је у члану 15. став 1. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 97/16, 36/19 и 61/21), којим је прописано да општина која испуњава услове предвиђене чланом 10. Закона о локалној самоуправи може да поднесе захтјев да јој се додјели статус града, а ставом 2. истог члана је прописано да одлуку о покретању поступка доноси скупштина општине.

Чланом 10. Закона о локалној самоуправи прописано је да се град може успоставити на урбаном подручју које чини јединствену географску, социјалну, економску, историјску и територијалну цјелину са одговарајућим нивоом развоја ако:

1) има више од 50.000 становника и
2) у последње три године, на основу одлуке о утврђивању степена развијеоости јединица локалне самоуправе, има статус развијене јединице локалне самоуправе.

Ставом 2. овог члана прописано је да општина може стећи статус града без обзира на број становника, ако је стопа запослености на подручју општине изнад републичког просјека.

У складу са напријед наведеним, Општина Прњавор испуњава услове за добијање статуса града који су прописани чланом 10. Закона о локалној самоуправи јер више од три године општина Прњавор континуирано има статус развијене јединице локалне самоуправе. Затим, иако нема 50.000 становника, стопа запослености на подручју општине Прњавор је знатно изнад републичког просјека.

Као што је већ наведено, општина Прњавор према висини укупних прихода привреде, заузима 3. мјесто на подручју које покрива Подручна привредна комора Бања Лука иза Бања Луке и Лакташа и има највећу стопу раста укупних прихода привреде, као и 5. мјесто у Републици Српској иза Бања Луке, Бијељине, Лакташа и Требиња.

Када се узме у обзир однос укупних прихода привреде и броја пословних субјеката на подручју општине, општина Прњавор се налази на трећем мјесту у Републици Српској (иза Станара и Гацког, а испред Мркоњић града и Требиња).

Према обиму спољнотрговинске размјене општина Прњавор је четврта општина од 21 општине у регији Бања Лука. Покривеност увоза извозом на подручју општине Прњавор је 159,3%, а на нивоу Републике Српске 79,4%. У области запослености Прњавор је у повољнијем положају у односу на друге.

Поред тога, Општина Прњавор, према свим параметрима, представља јединствену географску, социјалну, економску, историјску и територијалну цјелину са јасно дефинисаним правцима даљег развоја.

Овим Елаборатом дати су подаци о постојању адекватног распореда јавних установа неопходних за функционисање града, затим подаци о природним ресурсима, изграђеним привредним капацитетима и инфраструктури који обезбјеђују одговарајуће изворе прихода и економски развој. Поред тога, увидом у податке о јавним приходима прикупљеним на подручју општине, као и анализом буџета, видљиво је да буџетски приходи, у наредном периоду, имају растући тренд, јер се очекује нормализација економске ситуације и привредни опоравак, а приходи по основу ПДВ-а су планирани у складу са процјенама из Документа оквирног буџета Републике Српске (поменути приходи имају највеће учешће у структури укупних прихода).

Општина Прњавор опредјељена је да одговорним радом, квалитетним управљањем процесима, коришћењем знања запослених, те стварањем радне средине која подстиче професионалност, повјерење, мотивисаност и тимски рад, и у наредном периоду, обезбиједи врхунски квалитет услуга својим корисницима.

Добро организована Општинска управа, која испуњава све критеријуме стандарда ISO 9001:2015 и BFC SEE програма, обезбиједиће и у наредном периоду висок ниво задовољства корисника услуга (грађана и привредног сектора) и осигурати даље стварање развијеног пословног окружења и бољег квалитета живота у локалној заједници.